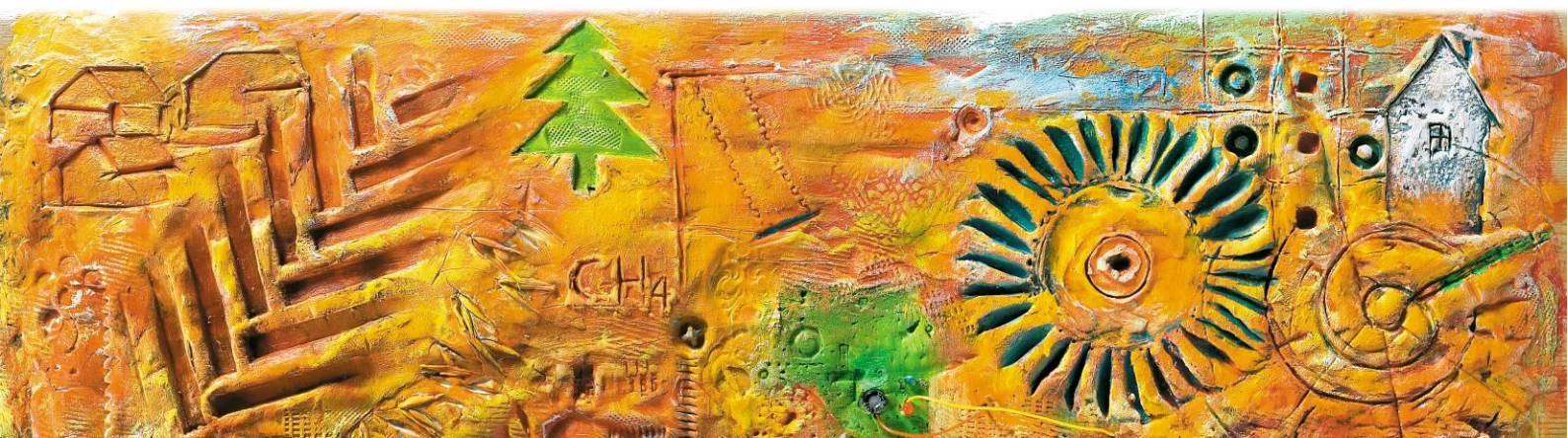

GRAN KOMMUNE

Budsjett og økonomiplan 2019 - 2022

Vedtatt av Gran kommunestyre 13.12.2018

INNLEDNING

Budsjett og økonomiplan 2019 - 2022 inneholder mål for budsjettområdene, økonomiplan for 2019 - 2022 og årsbudsjett for 2019.

Merknad 13.12.2018

Rådmannen gis fullmakt til å oppdatere tall og figurer tekstdelen i budsjettdokumentet i tråd med fremlagte regneark og endelig budsjettvedtak i kommunestyret.

Gran kommune

Adresse Rådhusvegen 39, 2770 Jaren

Telefon 61 33 84 00

Telefaks 61 33 85 74

E-post postmottak@gran.kommune.no

Internett www.gran.kommune.no

BUDSJETT OG ØKONOMIPLAN

Innhold

Innledning	2
Budsjett og økonomiplan	3
Innhold	3
1. Sentrale utviklingstrekk for Gran kommune	4
1.1. Befolkningsframskriving	4
1.2. Nasjonal/kommunal infrastruktur	4
2. Økonomiske forutsetninger og hovedtrekk i økonomiplanen	6
2.1. Økonomisk status.....	6
2.2. ORDFØRERENS overordnede prioriteringer.....	8
2.3. Forutsetninger i budsjettforslaget	11
2.4. Budsjett og økonomiplan 2019 – 2022, drift.	13
3. Overordnede mål for kommunens virksomhet	29
3.1 Gran kommunes visjon og mål 2030	29
3.2 Hovedutfordringer for Gran kommune i fireårsperioden	30
3.3 Mål i kommuneplanens samfunnsdel	30
4.0 Mål og budsjett for virksomhetene.....	33
Rådmann og stab	33
Fellestjenester	37
Barnehage og skole	39
Familie og velferd.....	45
Helse og omsorg.....	51
Kultur og samfunn.....	55
Kultur og samfunn - VAR	62
Politiske organer	64
Overordnede inntekter og utgifter	65
Renter, avdrag, utbytte og fond	66
5. Vedlegg	68

1. SENTRALE UTVIKLINGSTREKK FOR GRAN KOMMUNE

1.1. BEFOLKNINGSFRAMSKRIVING

Gran kommune hadde en befolkning på 13 770 ved inngangen av året. 28. juni kom det ny befolkningsframskriving fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Her vises hovedalternativet med middels vekst. Tabellen under viser framskrevet befolkning de fire første årene (økonomiplanperioden) og for åren 2025, 2030 og 2040.

Hovedalternativet (MMMM)							
Samlet menn og kvinner	2019	2020	2021	2022	2025	2030	2040
0 år	113	115	118	121	129	136	136
1-5 år	676	660	653	646	664	721	743
6-12 år	1 128	1 121	1 122	1 107	1 073	1 036	1 175
13-15 år	517	514	516	527	507	499	515
16-19 år	695	700	669	669	675	654	631
20-44 år	3 851	3 867	3 908	3 965	4 065	4 232	4 210
45-66 år	4 315	4 350	4 389	4 362	4 351	4 290	4 316
67-79 år	1 838	1 860	1 896	1 966	2 057	2 173	2 518
80-89 år	591	618	620	625	720	930	1 147
90 år eller eldre	141	135	143	139	144	168	286
Sum	13 865	13 940	14 034	14 127	14 385	14 839	15 677

Befolkningsframskrivingen fra SSBs hovedmodell gir en svak befolkningsvekst på ca. 0,5 % i perioden fram til 2022 med en befolkning på 14 127 i 2022. Dette er nesten 100 personer færre enn forrige befolkningsframskriving fra 2016, og i tråd med det SSB har varslet med en svekket befolkningsvekst for hele landet.

Antallet i barnehagealder 1-5 ser ut til å reduseres med 4 % i perioden, mens aldersgruppen mellom 67 og 79 øker med nesten 7 %. Tilsvarende øker aldersgruppen mellom 80 og 90 med 5,7 %.

Erfaringen de siste årene er at vi har hatt en svakere befolkningsutvikling enn hovedalternativet til SSB.

1.2. NASJONAL/KOMMUNAL INFRASTRUKTUR

Bredbånd

Akseptabel bredbåndsdekning er viktig for befolkningen og kommunen som tjenesteleverandør. Sentrumsområdene og de konsentrerte boligområdene er godt dekket, men vi har mange områder som har spredt bosetting med dårlig bredbåndsdekning. Hadelandskommunene fikk i 2017 bevilget 15 mill kr. fra det statlige selskapet NKOM. Dette vil muliggjøre en omfattende utbygging også i Gran kommune.

Riks- og fylkesvei

Mesteparten av Riksveg 4-prosjektet på strekningen Jaren – Lunner grense ble ferdigstilt ved slutten av 2016, og tunnelen ble åpnet i juli 2017. Samtidig startet bompengeneinnkrevningen på kommunegrensa for den utbygde strekningen (etappe 1). I etappe 2 vil strekningen fra kommunegrensa til Roa, fra Jaren til Amundrud og strekningen fra almenningsdelet til nord for Lygna skisenter bli bygget ut. Det vil bli etablert et nytt bomsnitt nord for Lygna Skisenter. Oppland fylkeskommune har vedtatt å utrede videre rehabilitering av eksisterende ferje eller anskaffelse av nytt nullutslippsfartøy mellom Horn og Bjonerøa.

Jernbane

Stor-Oslo Nord ble etablert i 2012 av kommunene Nittedal, Lunner, Gran og alle kommunene i Gjøvikregionen. Målet var å påvirke prosesser, slik at Stortinget skulle vedta en NTP 2018-2029 med mest mulig midler til Gjøvikbanen og Rv 4.

Stor-Oslo Nord-prosjektet vil nå videreføres, og ny prosjektleder er engasjert. Det er oppnådd investeringer i jernbanemateriell og satsing på enkelte av stasjonene. Det er viktig å opprettholde arbeidet med å få prioritet til utvikling av Gjøvikbanen videre.

Kommunal infrastruktur

Gran kommune har store behov for rehabilitering og investeringer i eksisterende og ny infrastruktur, innenfor veg, vann, avløp og eiendomsmasse.

2. ØKONOMISKE FORUTSETNINGER OG HOVEDTREKK I ØKONOMIPLANEN

Dette kapitlet gir en oversikt over de viktigste forutsetningene for ordførerens budsjettforslag, i form av økonomisk status, kommuneproposisjonen, samt andre forventede overordnede inntekter og utgifter i budsjettet.

2.1. ØKONOMISK STATUS

Med unntak for 2017 har Gran kommune hatt lave netto driftsresultater i flere år. Vi har ikke klart å foreta planlagte avsetninger til disposisjonsfond. Årsaken er bl a betydelig merforbruk i helse og omsorg. Investeringsstakten har vært stor de siste årene. Dette medfører en betydelig økt gjeld som igjen belaster driftsbudsjettet med økende rente- og avdragsutgifter. Dette bildet bekreftes i rapporten til 2. tertial for 2018.

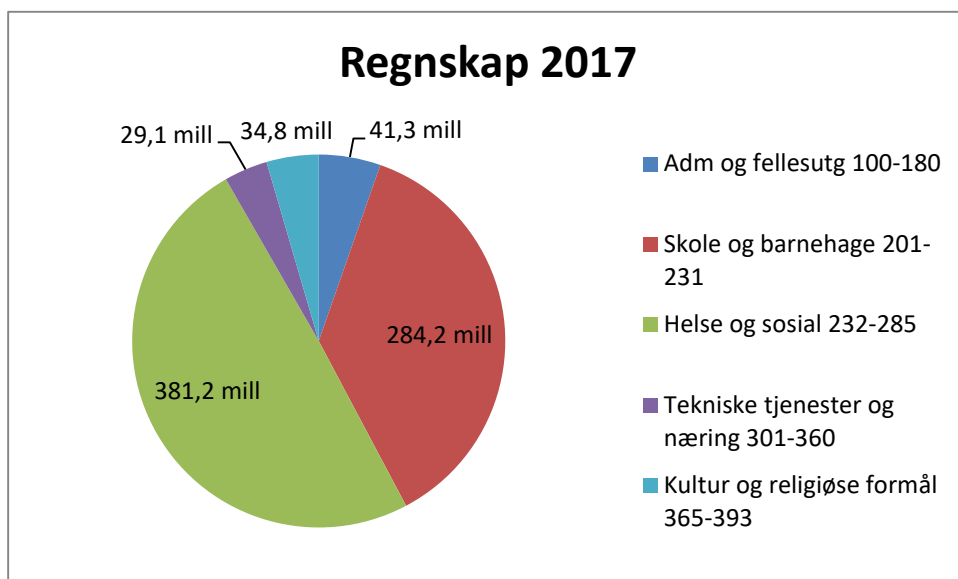
Om Gran kommunes økonomi og økonomistyring kan følgende bemerkes, bl a bygd på Fylkesmannens kommunebilde for 2017:

- Kommunen har hatt netto driftsresultat rundt null de siste årene. I 2016 var Gran den kommunen som hadde lavest netto driftsresultat i Oppland. I årsbudsjettet for 2017 og økonomiplanperioden 2018-2020 er også netto driftsresultat lave, fra 0,8 til 1,2 prosent av driftsinntektene. Så lave netto driftsresultat gir et viktig signal om at driftsutgiftene er for høye i forhold til forventede inntekter. Det er behov for tilpasning av utgiftsnivået. Kommunen har et mål om netto driftsresultat på 1,75 prosent av driftsinntektene. Planlagt utvikling gir resultater langt under dette nivået. Netto driftsresultatet i 2017 var et unntak, da netto driftsresultatet var på 2,7 prosent.
- Kommunen har en grei størrelse på disposisjonsfondet, men det har blitt redusert år for år, og var ved utgangen av 2017 på 4,7 prosent av driftsinntektene.

Kommunen har et nivå på netto lånegjeld som tilsvarer fylkesmannens anbefaling. Planlagte investeringer vil imidlertid gi en kraftig økning i lånegjelda. Det vil føre til økte utgifter til renter og avdrag, som også må dekkes av de løpende inntektene. Dette gir ytterligere press på å få redusert de løpende utgiftene. Det betyr også at vi må prioritere strengt, og sette helt nødvendige investeringer foran andre investeringer. De sistnevnte må skyves ut i tid, dersom vi skal få råd til det vi *må* gjøre.

Det er fortsatt behov for å styrke helse- og omsorgsøkonomien. Vi må klare å gjennomføre investeringsplaner og samtidig etablere en mer robust økonomi med større buffere til å takle renteøkninger, inntektssvikt ol.

I følge årsmelding for 2017 er ressursfordelingen mellom tjenesteområdene i Gran kommune slik:

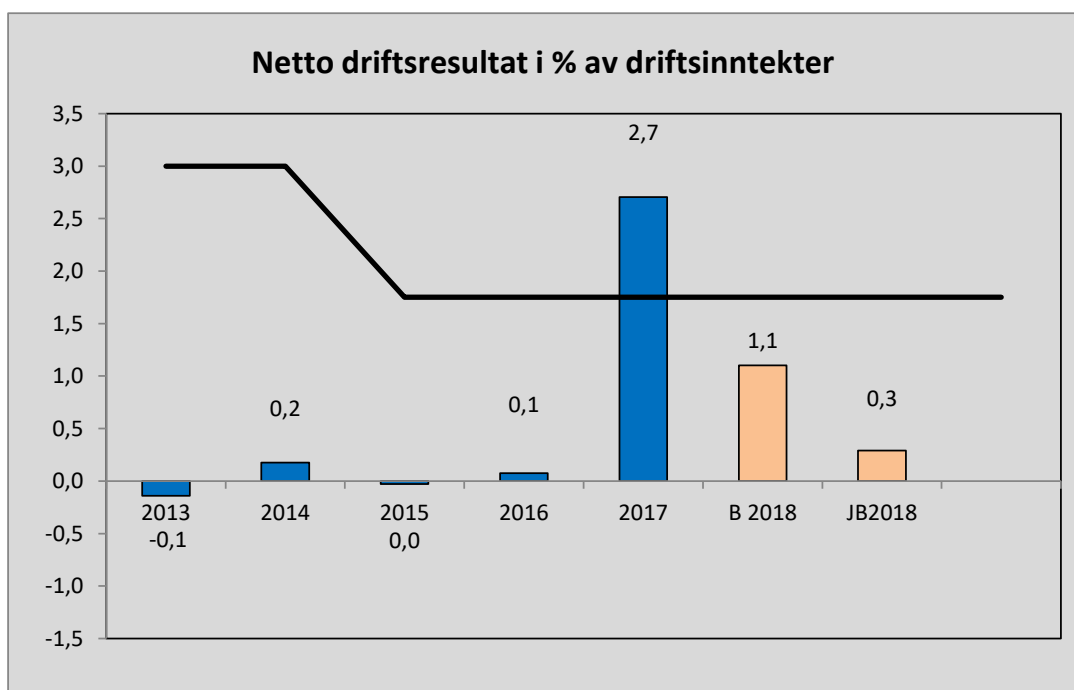

Utvalgte KOSTRA-tall viser samme tendens som fylkesmannens kommunebilder.

Netto driftsresultat

Gran kommune har hatt varierende netto driftsresultat de senere årene.

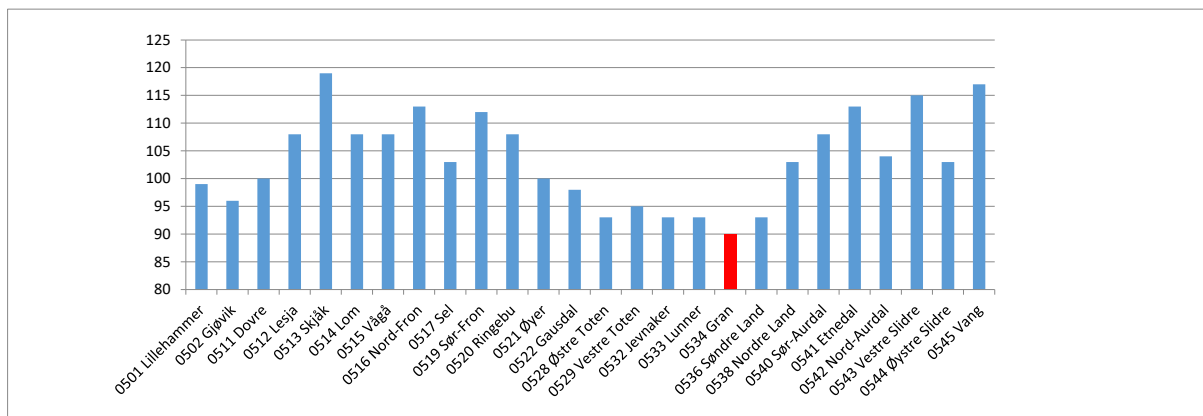
Finansielle nøkkeltall	Gran 2013	Gran 2014	Gran 2015	Gran 2016	Gran 2017	Gruppe 10 2017	Landet u/Oslo 2017
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	-0,1	0,2	0,0	0,2	2,7	2,6	3,7

Teknisk beregningsutvalg (TBU) har i 2014 anbefalt at kommunene bør ha minimum 1,75 % netto driftsresultat for å kunne takle svingninger i inntektsnivå og for å skaffe noe egenkapital til framtidige investeringer.

Nivå på frie inntekter

Gran kommune er en lavinntektskommune og får lave overføringer gjennom det statlige inntektssystemet for kommunene. Lave inntekter legger begrensninger på kommunens økonomiske handlingsrom. Hvis inntektssystemet hadde gitt Gran kommune inntekter tilsvarende gjennomsnittet av norske kommuner ville en hatt 40-50 mill kr mer til tjenesteytingen.

Figuren viser regjeringens beregning av korrigerte frie inntekter i % av landsgjennomsnitt.

I kommunebarometerets beregninger for 2018 blir Gran rangert som nr 425 i forhold til inntektsnivå.

2.2. ORDFØRERENS OVERORDNEDE PRIORITERINGER

Gran kommune har lave inntekter sammenliknet med gjennomsnittet av kommuner. Vi har stor og økende lånegjeld, og som påpekt tidligere har vi hatt svake resultater som ikke har gjort det mulig å bygge opp store reserver på disposisjonsfondet. Samtidig ønsker vi å levere gode tjenester til innbyggerne.

I denne situasjonen er det helt nødvendig at vi klarer å gjøre to ting:

- Begrense veksten i lån, slik at renter og avdrag ikke vokser oss over hodet
- Gjennomføre omstilling i hele organisasjonen, slik at vi klarer å arbeide smartere og levere gode tjenester til mindre kostnader enn gjennomsnittskommunen.

Begge deler byr på store utfordringer, men ordføreren er innstilt på at dette må vi klare.

Begrense veksten i lån

Budsjettgrunnlaget fra rådmannen viste et investeringsnivå som vil bringe oss opp på 1,25 milliarder i lånegjeld. Renter og avdrag på lån beslaglegger en stadig større del av inntektene. Investeringer blir dessuten ofte dyrere enn det som er vedtatt, men det skjer først etter at det er blitt «for sent å snu». Vi kan heller ikke regne med et lavt rentenivå i all framtid. Hvis renten stiger med bare 1 %, vil opplåningsnivået i budsjettgrunnlaget gi en kostnadsøkning på 12,5 millioner, fra et nivå som allerede er for høyt. Et rekordhøyt lånenivå medfører altså også en stor renterisiko.

Ordførerens vurdering er at summen av planlagte investeringer overskrider kommunens bæreevne. Vi vil ikke ha penger igjen til å opprettholde et forsvarlig tjenestenivå. Ut fra en slik vurdering vil det

eneste forsvarlige være å redusere store investeringer eller skyve dem ut i tid. Vi må erkjenne at vi ikke har råd til å kjøpe alt vi ønsker oss, og vi kan heller ikke få alt like fort som vi ønsker oss.

Ut fra denne erkjennelsen følger det at vi ikke kan investere 540 millioner i et nytt helsehus nå. Vi må vurdere alle muligheter til nytt sjukehus og omsorgsboliger med 24 timers tilsyn og finne en løsning som er *god nok*, innenfor en akseptabel økonomisk ramme. Denne rammen er i ordførerens investeringsplan satt til 300 millioner. Den kan økes til 350 millioner, dersom kommunen kan selge tomter eller andre eiendommer til en sum av 50 millioner som delfinansiering.

Ordføreren er klar over at dette er svært kontroversielt. Han er derfor ydmyk med hensyn til valg av løsning, og inviterer alle partier i kommunestyret til å komme med gode forslag innenfor den rammen som er lagt i investeringsplanen.

Ordføreren skyver også på investeringer i boligplanen og i universell utforming. Dette gjør han heller ikke med lett hjerte, men reduksjon og forskyvning i investeringer bringer oss såvidt ned under 1 milliard i lånegjeld i fireårsperioden. Dette er også langt over den øvre grensen som anbefales av fylkesmannen, så lavinntektskommunen Gran vil fortsatt måtte bruke en større del av inntektene til renter og avdrag enn de fleste andre kommuner. Det vil fortsatt være svært krevende å finne midler til gode nok tjenester.

Omstilling

Sjøl om vi klarer å redusere investeringstakten, vil avdrag og renter altså spise opp en stor og økende del av våre inntekter. Det blir mindre igjen til drift. Derfor må vi satse for fullt på omstilling, som *ikke* er det samme som nedskjæring. Omstilling betyr tvert imot fornyelse, forenkling og effektivisering.

Viktigst i denne prosessen er:

- Digitalisering og innføring av ny teknologi. Dette skal gi oss riktigere og mer fullstendig informasjon, slik at vi kan gjøre gode vedtak raskere. Kommunikasjonen med innbyggerne blir bedre, saksgangen kan bli enklere, og vi kan planlegge å prioritere riktigere. Med ny og bedre omsorgsteknologi kan ansatte i hjemmetjenesten bruke tida mer effektivt, samtidig som brukerne blir tryggere. Etterhvert kan vi ta ut rasjonaliseringseffekt uten at det går ut over tjenestene.
- Vi vil utvikle organisasjonen slik at folk på golvet føler trygghet og tillit. Avgjørelser skal delegeres til dem som er nærmest brukerne. Alle ledere skal støtte sine ansatte og gi dem mulighet til utvikling. Vi må akseptere at det er lov å gjøre feil. Ledere og ansatte må bygge lagånd i enhetene, slik at den enkelte er trygg på at kolleger trår støttende til når det trengs.
- Ved nyansettelser vil vi erstatte små stillingsbrøker med heltidsstillinger så langt som overhodet mulig. Vi vil også redusere bruken av vikarer. Da får vi mer kontinuitet i arbeidet, mindre behov for oppfølging og stadig fordeling av oppgaver, og dermed mindre administrasjon. Da kan vi bygge en flat organisasjon med kort veg fra den enkelte medarbeider til toppen. Enhver leder skal ha åpen dør, og trå til sammen med sine medarbeidere når det trengs.
- Arbeidet med enkeltsaker må forenkles, og planer og utredninger må kortes ned. I kontorarbeid gjelder ofte 80/20-regelen: 80 % av resultatet oppnås med 20 % av arbeidet. Det er bedre med et resultat som er *godt nok* enn med et perfekt resultat som aldri blir ferdig. Også på dette området må vi utvikle en tillitskultur: Det skal være lov å skjære igjennom når en sak er *godt nok* belyst. Til gjengjeld skal også saksbehandlere ha lov til å gjøre feil av og til! Vi må finne og bruke mulighetsrommet i lovverket.
- Gran skal være en JA-kommune. Det betyr at i all behandling av søknader skal vi se etter muligheter for å innvilge søknaden, så lenge det ikke går på tvers av viktige interesser for fellesskapet. I mange tilfeller vil det også være arbeidsbesparende.

Oppsummert: Det må arbeides systematisk med ledelse, organisasjonskultur og arbeidsmiljø. Vi må jobbe kontinuerlig med å utvikle gode ledere som gjør sine medarbeidere gode. Ansatte på alle nivåer må oppleve trygghet og faglig utvikling.

Å lykkes i denne omstillingsprosessen betyr at vi arbeider mer effektivt, med større arbeidsglede, mindre fravær og mindre administrasjon. Mest mulig av ressursene skal brukes direkte i tjenesteproduksjon, og så mye som nødvendig, men ikke mer, i administrasjon og ledelse. Da kan vi også ta ut en rasjonaliseringseffekt. Vi har ikke noe valg. For hvis vi ikke lykkes, er vi nødt til å gå til reelle nedskjæringer som går kraftig ut over tjenestene som kommunens innbyggere opplever. Derfor legger ordføreren stor vekt på at omstillingsprosessen gjennomføres konsekvent og helhjertet i hele organisasjonen.

Andre prioriteringer

Vi har opparbeidet et stort vedlikeholdsetterslep. Det har derfor vært behov for å øke ressursene til vedlikehold. Fra 2018 har budsjettet vært styrket med ca. 5 mill. kr pr år.

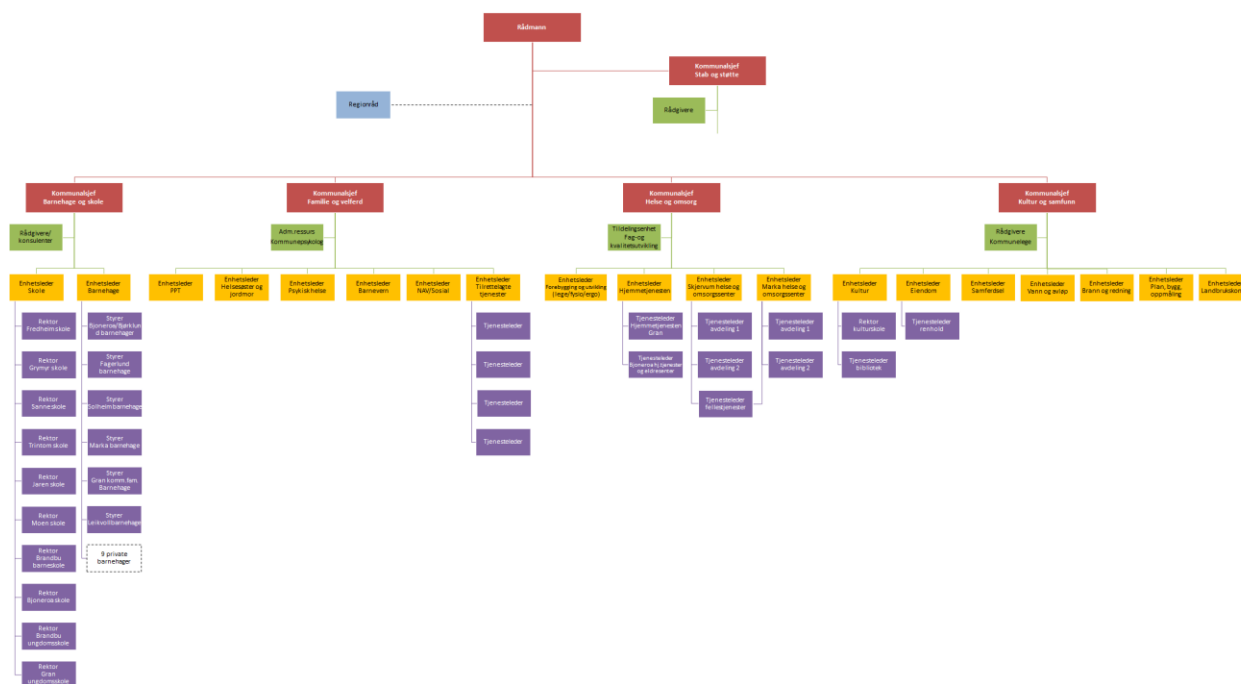
Eiendomsskatten bremser nyetableringer og virker sosialt urettferdig. Å redusere eiendomsskatten vil bidra til at flere bedrifter etablerer seg i Gran, og at familier ønsker å bosette seg her. Med økende finanskostnader blir det svært vanskelig å fase eiendomsskatten helt ut. Men den må holdes på et nivå som ikke virker tyngende for bedrifter og enkeltpersoner.

Gran kommune har vært en av de aller beste kommunene i elevundersøkelsene for barneskolen så lenge det har vært gjennomført slike undersøkelser. Dette viser at vi har et svært godt læringsmiljø i barneskolene. Det er et gode vi ønsker å ta vare på – både fordi det er bra for ungene i bygda, og fordi gode skolerresultater er viktig hvis vi skal få flere barnefamilier til Gran. Vi er fortsatt bedre enn gjennomsnittet, men resultatene er fallende på grunn av svakere tall ved Brandbu Barneskole. Der arbeides det målbevisst med å utvikle egen skolekultur etter sammenslåingen. Ordføreren ser det som svært viktig å støtte dette arbeidet ved å tilføre skolen midler til økt lærertetthet eller andre tiltak for et godt læringsmiljø.

Ordføreren vil fortsatt prioritere følgende investeringer:

- Flomsikring i Brandbu.
- Utvikling av Mohagen Sør, slik at vi kan tilby byggeklare tomter til bedrifter som vil etablere seg i kommunen.
- Nytt sjukehem og omsorgsboliger med 24 timers tilsyn veier fortsatt tyngst i investeringsoversikten. Men vi må bruke tid på å finne andre og mindre tyngende løsninger enn den vi hittil har basert oss på. Ordføreren setter sin lit til at alle gode krefter bidrar til å finne gode løsninger som vi har økonomisk rygg til å realisere.
- Nedjustering i investering i sykehem vil ikke være til hinder for fortsatt utvikling av samarbeidet med SI (sykehuset innlandet) som allerede har etablert begynnelsen på et LMS i Gran. Det er svært gledelig for kommunens innbyggere.

Vi må oppgradere kommunale bygg, men vi kan ikke gjøre det i så raskt tempo som opprinnelig tenkt. Noen oppgraderinger kan del-finansieres ved salg av kommunale eiendommer.

Omstillingsprosessen i 2017 medførte en organisasjonsendring. Hensikten var blant annet:

- Frigjøre kapasitet til utvikling
- En mer fleksibel organisasjon med bedre samhandling
- Færre ledere med et tydeligere definert ansvar
- Utjevne volum og antall ansvarsområder under hver kommunalsjef

Organisasjonen må ha fokus på mestringsledelse og myndiggjorte medarbeidere. Medarbeiderundersøkelsen 10-faktor vil være et viktig verktøy i denne sammenhengen. Dette blir tema i forbindelse med ledersamlinger og tverrfaglige nettverksgrupper for ledere.

2.3. FORUTSETNINGER I BUDSJETTFORSLAGET

Nedenfor redegjøres det for økonomiske forutsetninger og nøkkeltall som i hovedtrekk viser hvilken økonomisk status Gran kommune har per nå og hvordan disse nøkkeltallene vil utvikle seg hvis forslag til budsjett og økonomiplan for 2019-2022 gjennomføres.

Pris og lønnsvekst

Forutsetninger fra statsbudsjettet er lagt inn i budsjettet. Det samme gjelder helårsvirkning av lønnsoppgjør. De fleste kommunale gebyrer er forutsatt å øke med deflator som kjent fra statsbudsjettet. For øvrig vil avvikende prisjusteringer fremmes gjennom egne saker i tilknytning til budsjettbehandlingen.

Pensjon/premieavvik

Pensjon består av 3 størrelser; pensjonspremie, netto pensjonskostnad og premieavvik.

- Pensjonspremien (betalt premie) har betydning for likviditeten.
- Netto pensjonskostnaden (pensjonskostnad beregnet av aktuarer ut fra forutsetninger fastsatt av Finanstilsynet og KMD) skal utgiftsføres i regnskapet og har direkte betydning for driftsbudsjettet.
- Årets premieavvik (differanse mellom betalt premie og netto pensjonskostnad) skal fordeles (amortiseres) og utgiftsføres i påfølgende år. Høye premieavvik som medfører at det samlede premieavviket øker gjør at likviditeten svekkes.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) fastsetter hvert år forutsetningene for beregning av pensjonskostnadene. Netto pensjonskostnader øker noe fra 2018 til 2019, dette sammen med økning i amortisert premieavvik (akkumulert) medfører økte driftsutgifter som er innarbeidet i budsjettet. I 2020 er det lagt inn en ytterligere økning i netto pensjonskostnader ut fra aktuarberegninger. I tillegg er premieavvik for 2019 innarbeidet i det amortiserte premieavviket. Videre utover i perioden er økning i pensjonskostnad og premieavvik så usikkert at nivået i 2020 videreføres. Økningen skal i utgangspunktet dekkes av den beregnede lønnsveksten.

Utvikling i premieavvik	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Prognose 2018	Prognose 2019
Inngående balanse	52 837	53 999	74 666	61 543	61 949	62 239	67 497
Amortisert premieavvik	-5 449	-6 109	-10 003	-9 507	-10 923	-11 935	-14 340
Inneværende års premie	6 611	26 776	-3 120	9 913	11 213	17 193	36 584
Utgående balanse	53 999	74 666	61 543	61 949	62 239	67 497	89 741

Selvkostberegninger

Fra 2017 ble selvkostområdene vann og avløp skilt ut fra virksomhetsområdet Teknisk, og gitt et eget virksomhetsområde. Dette er gjort for lettere å se effekter av gebyrberegninger og politiske prioriteringer for VA sektoren.

Gran kommune beregner kommunale gebyrer i tråd med retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (H-3/14, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, februar 2014). Selvkost innebærer at kommunens kostnader med å frembringe tjenestene skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenesten betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene. En annen begrensning i kommunens handlingsrom er at overskudd fra det enkelte år skal tilbakeføres til abonnentene eller brukerne i form av lavere gebyrer innen de neste fem årene.

Forurensningsloven setter et lovmessig krav om at tømming av slamavskillere (septiktanker) skal danne grunnlag for innbyggernes gebyrer. Gran kommune har vedtatt at selvkost skal danne grunnlag for innbyggernes gebyrberegning i vann- og avløps-tjenesten.

For plan- og byggesaksbehandling, oppmåling og matrikkelføring og feiing ble vedtak om 100 % kostnadsdekning gjort med virkning fra 2016. Det betyr at i år med høye gebyrinntekter vil disse bli avsatt til bundet fond til framtidig bruk i år med lavere gebyrinntekter. Gebyrene justeres etter deflatoren i statsbudsjettet. Ved reduksjon av gebyr eller økning utover deflatoren fremmes egne saker til politisk behandling.

Det er pr 31.12.2017 avsatt følgende på bundne fond knyttet til selvkosttjenestene:

- 6,0 mill kr til avløp
- 3,2 mill kr til vann
- 2,7 mill kr til septikk
- 0,5 mill kr til kontrollgebyr
- 0,5 mill kr til feiing
- 0,6 mill kr til kart og oppmåling

Hadeland og Ringerike avfallsselskap (HRA)

Det er Hadeland og Ringerike avfallsselskap A/S som utfører renovasjonstjenesten for Gran kommune. Renovasjon reguleres i Lov om vern mot forurensning og om avfall (forurensningsloven) av 13. mars 1981, § 34. Innenfor avfallsområdet (renovasjon) er det et lovmessig krav at selvkost skal danne grunnlag for innbyggernes brukerbetaling. Kommunene er pålagt å ha full kostnadsdekning. HRA A/S skiller ut monopoldelen fra det øvrige regnskapet og har et mellomværende med kommunene knyttet til akkumulert over-/underskudd i monopoldelen. Mellomværendet godskrives/belastes rente.

2.4. BUDSJETT OG ØKONOMIPLAN 2019 – 2022, DRIFT.

Budsjettskjema 1A

(tall i hele tusen kr.)	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Skatt på inntekt og formue	-341 304	-339 497	-353 980	-353 980	-353 980	-353 980
Ordinært rammetilskudd	-395 571	-409 188	-419 372	-421 499	-420 784	-420 821
Skatt på eiendom	-5 925	-7 650	-5 500	-5 500	-5 500	-5 500
Andre direkte eller indirekte skatter						
Andre generelle statstilskudd	-64 852	-53 515	-48 369	-42 726	-37 745	-35 106
Sum frie disponible inntekter	-807 652	-809 850	-827 221	-823 705	-818 009	-815 407
Renteinntekter og utbytte	-9 317	-7 785	-7 708	-7 596	-7 448	-7 448
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutg.	16 044	19 676	25 242	30 199	34 517	35 455
Avdrag på lån	44 823	46 796	48 080	52 312	55 685	58 462
Netto finansinntekter/-utgifter	51 550	58 687	65 614	74 915	82 754	86 469
Dekning av tidligere års regnskapsmessig merforbruk	-					
Til ubundne avsetninger	1 597	16 180	11 783	16 977	10 887	7 422
Til bundne avsetninger	248	150	150	150	150	150
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-1 145	-	-	-	-	-
Bruk av ubundne avsetninger	-1 389	-1 300	-3 300	-2 300	-1 800	-1 800
Bruk av bundne avsetninger			-	-	-	-
Netto avsetninger	-689	15 030	8 633	14 827	9 237	5 772
Overført til investering	43		-	-	-	-
Til fordeling drift	-756 748	-736 133	-752 974	-733 963	-726 018	-723 166

Budsjettskjema 1B

(tall i hele tusen kr.)	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.0 Rådmann og stab	30 623	33 446	33 776	31 226	29 776	29 726
1.1 Fellestjenester	49 536	60 450	69 558	67 958	66 958	65 958
2.2 Barnehage og skole	231 362	233 377	236 358	236 295	236 253	236 553
3.0 Familie og velferd	172 029	153 977	153 682	148 187	144 909	144 609
4.0 Helse og omsorg	188 427	182 698	184 989	182 739	181 739	181 739
5.0 Kultur og samfunn	78 605	80 430	83 325	80 497	81 587	81 844
5.1 Kultur og samfunn VAR	-15 329	-15 719	-17 507	-20 716	-23 547	-25 040
6.0 Politiske organer	7 975	7 474	8 793	7 777	8 343	7 777
Balanse	-13 520	-	-	-	-	-

Overordnede inntekter

Overordnet formål er å gi kommunene forutsetninger for et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne. De frie inntektene kan disponeres etter kommunestyrets prioriteringer så lenge lovpålagte oppgaver gjennomføres på en forsvarlig måte.

For Gran kommune gir statsbudsjettet følgende utslag for de frie inntektene:

(tall i hele tusen kr.)	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Skatt på inntekt og formue	-341 304	-339 497	-353 980	-353 980	-353 980	-353 980
Ordinært rammetilskudd	-395 571	-409 188	-419 372	-421 499	-420 784	-420 821
Skatt på eiendom	-5 925	-7 650	-5 500	-5 500	-5 500	-5 500
Andre direkte eller indirekte skatter						
Andre generelle statstilskudd	-64 852	-53 515	-48 369	-42 726	-37 745	-35 106
Sum frie disponible inntekter	-807 652	-809 850	-827 221	-823 705	-818 009	-815 407

Det kommunale skattøre for 2019 er nedjustert til 11,55 %. I 2018 var det satt til 11,80 %. Det er en målsetting at skatteinntektene skal utgjøre 40 pst. av kommunenes samlede inntekter.

Rammetilskudd og ordinære skjønnsmidler

Inntektssystemet for kommunene fordeler rammetilskuddet mellom kommunene og omfordeler skatteinntekter. Inntektssystemet består av flere elementer, slik som kostnadsnøklerne i utgiftsutjevningen, de regionalpolitiske tilskuddene og de ulike skatteelementer. Dagens inntektssystem er sett i sammenheng med den pågående kommunereformen og legger vekt på følgende:

- Storbyene er viktige for utviklingen i den enkelte landsdel, og en stadig større del av befolkningen bor i byer. Regjeringen vil derfor føre en aktiv storbypolitikk, og en ny regionalpolitikk der storbyene og regionene omkring utvikler et samspill til det felles beste
- Kommuner med sterk vekst har særskilte utfordringer. Regjeringen vil derfor styrke økonomien i kommuner med store investeringsbehov som følge av sterk befolkningsvekst
- Noen av de regionalpolitiske ordningene er gjort mindre kommuneavhengig og mer avhengig av innbyggertall
- Innføring av strukturkriterium for å gradere basistilskudd

Kommunene søker hvert år fylkesmannen om ordinære skjønnsmidler. Midlene blir fordelt gjennom statsbudsjettet. Ordningen skal dekke opp for forhold som den enkelte kommune ikke har herredømme over selv, og som ikke dekkes tilstrekkelig gjennom det gjeldende inntektsystemet for kommunene. Gran kommune mottar 0,5 mill kr i skjønnsmidler i 2019 til utredning av interkommunalt samarbeid når to av kommunene går til region Viken.

Inntektsutjevning

Inntektsutjevningen skal utjevne forskjeller i skatteinntekter mellom kommunene. Inntektsutjevningen for kommunene omfatter inntekts- og formuesskatt fra personlige skatteyttere og naturressursskatt fra kraftforetak. Fra 2010 blir kommuner med skatteinntekter under landsgjennomsnittet kompensert for 60 prosent av differansen mellom egen skatteinntang og landsgjennomsnittet. Kommuner med skatteinntekter på under 90 prosent blir kompensert med 35 prosent av differansen mellom egne skatteinntekter og 90 prosent av landsgjennomsnittet. Finansieringen av tilleggskompensasjonen skjer ved at hver kommune trekkes med et likt beløp per innbygger. Gran kommune ligger på ca. 80 % av landsgjennomsnittet i skatteinntekter.

Skatt på eiendom

Eiendomsskatten for 2019 er 0,1%, bunnfradrag kr 200 000.

Andre generelle statstilskudd

Tilskudd til mottak av flyktninger (integreringsmidler) ligger i budsjettet med basis i mottak av 22 flyktninger pluss familiegjenforening pr år og etablert aktivitet i fra 2018.

Vertskommunetilskudd gis til kommuner som var vertskap for sentralinstitusjoner for psykisk utviklingshemmede da HVPU-reformen ble gjennomført. For Gran kommune var det beboere ved Hjertebo og Stein som ble omfattet av ordningen. Tilskuddet gis med et beløp pr. bruker. Gran kommune har i mange år hatt et stabilt antall vertskommunebrukere. Dette er i ferd med å endre seg da flere av brukerne begynner å bli eldre. Tre brukere har falt fra i løpet av de siste årene, noe som medfører redusert tilskudd, da tilskuddet gis per bruker som i dag er totalt 10. Det er vanskelig å anslå hvor raskt antallet brukere vil reduseres, men kommunen må forberede helse- og omsorgssektoren på fortsatt frafall og dermed redusert tilskudd.

Rente- og avdragskompensasjon for **skolebygg og sykehjem/omsorgsboliger** er budsjettet med beregnede tilskudd i henhold til prognose fra Husbanken i økonomiplanperioden.

Detaljert oversikt er vist i detaljtabellen for «overordnede inntekter og utgifter» i budsjettets kapittel 8.2

Finansinntekter og finansutgifter

(tall i hele tusen kr.)	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Renteinntekter og utbytte	-9 317	-7 785	-7 708	-7 596	-7 448	-7 448
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutg.	16 044	19 676	25 242	30 199	34 517	35 455
Avdrag på lån	44 823	46 796	48 080	52 312	55 685	58 462
Netto finansinntekter/-utgifter	51 550	58 687	65 614	74 915	82 754	86 469

Netto finansutgifter

Gran kommunes netto finansutgifter består i hovedsak av renteinntekter, renteutgifter, avdrag og utbytte fra Glitre Energi og Hadeland Kraft. I tillegg er det plassert 40 mill kr i finansielle omløpsmidler for å få en bedre avkastning enn på vanlige bankvilkår.

Avdrag er beregnet etter avdragstid på 30 år, med ½ års effekt i året lånet tas opp.

Detaljert oversikt er vist i detaljtabellen for «Renter, avdrag, utbytte og fond» jfr kapittel 8.3 i budsjettokumentet.

Renteutvikling

Kommunalbanken har de siste årene utgitt et dokument som skal hjelpe kommunesektoren i å vurdere en realistisk budsjettrente i kommende økonomiplanperiode.

Gran kommune har vurdert flere kilder og kommet fram til følgende forslag til budsjettrente.

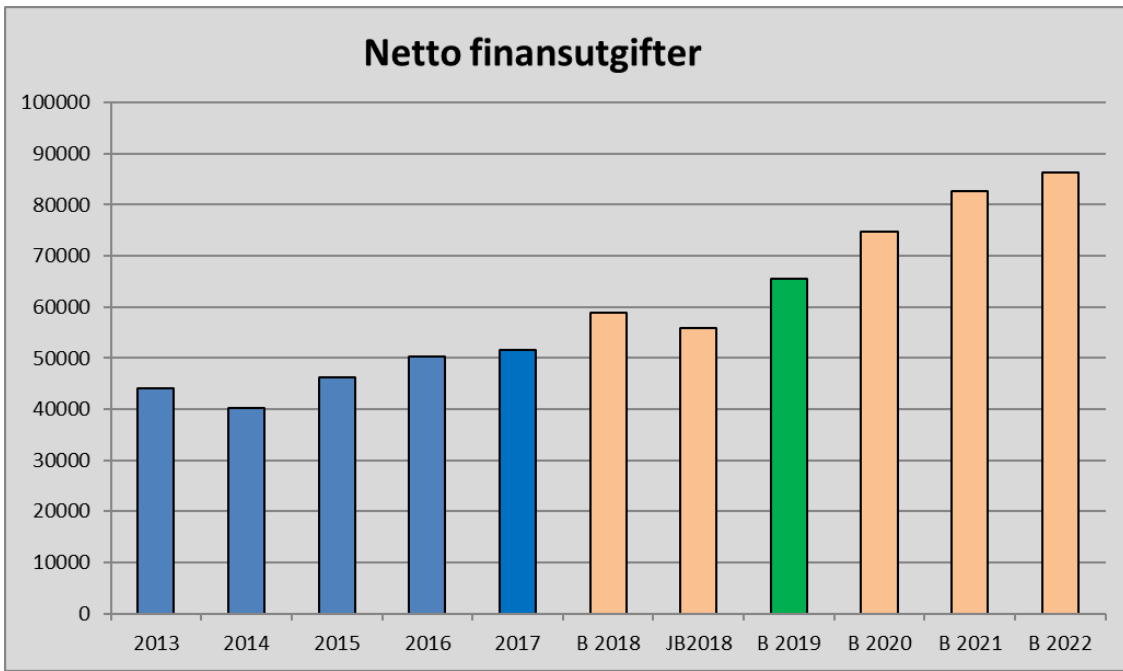
Budsjettrenten er basert på anslagene under og gjeldende fastrenter i eksisterende låneportefølje:

Budsjettår	Norges Bank Nibor	SSB Nibor	FORSLAG BUDSJETTRENTE (Ingen fasit)
2019	1,50	1,40	2,50
2020	2,00	1,90	2,75
2021	2,40	2,30	3,00
2022			3,00

I tabellen over er det oppgitt renteprognoser fra henholdsvis Norges Bank og Statistisk Sentralbyrå pr mai 2018. Begge prognosene forutsetter et marginpåslag på 0,6%.

De siste årene har kommunen hatt en stadig økende økonomisk belastning av netto finansutgifter i regnskapet. Denne utviklingen presser både økonomisk balanse og tjenestenivå. Forslaget til budsjett og økonomiplan 2019 - 2022 viser at denne utviklingen vil fortsette. Vi må være svært tilbakeholdne med nye tiltak som medfører kostnader, og vi må fortløpende vurdere mulige innsparinger. Vi må også gå grundig igjennom alle investeringsplaner for å vurdere enda en gang hvor nødvendige disse investeringene er.

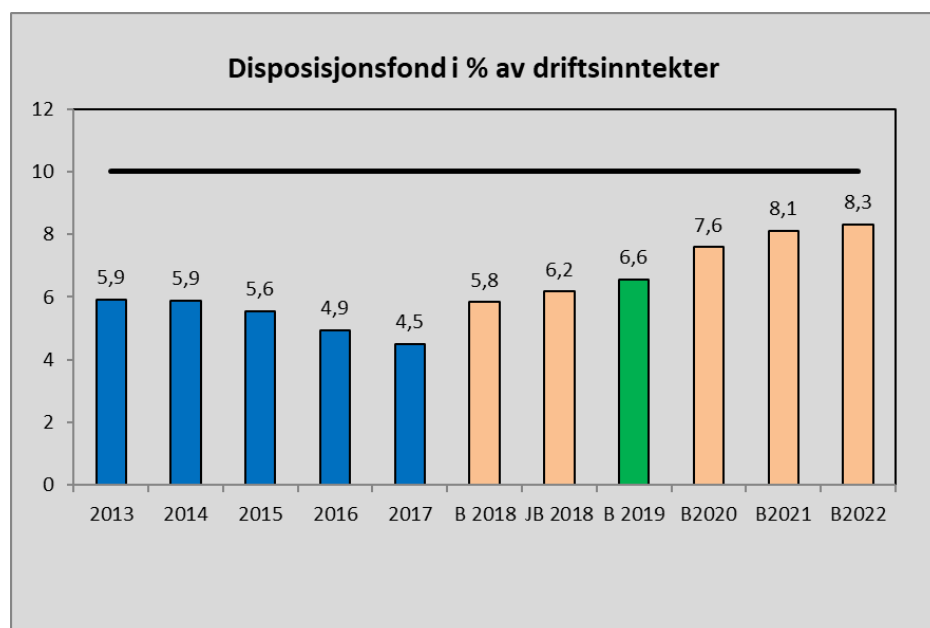
Fondsavsetninger

(tall i hele tusen kr.)	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dekning av tidligere års regnskapsmessig merforbruk	-					
Til ubundne avsetninger	1 597	16 180	11 783	16 977	10 887	7 422
Til bundne avsetninger	248	150	150	150	150	150
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-1 145	-	-	-	-	-
Bruk av ubundne avsetninger	-1 389	-1 300	-3 300	-2 300	-1 800	-1 800
Bruk av bundne avsetninger						
Netto avsetninger	-689	15 030	8 633	14 827	9 237	5 772

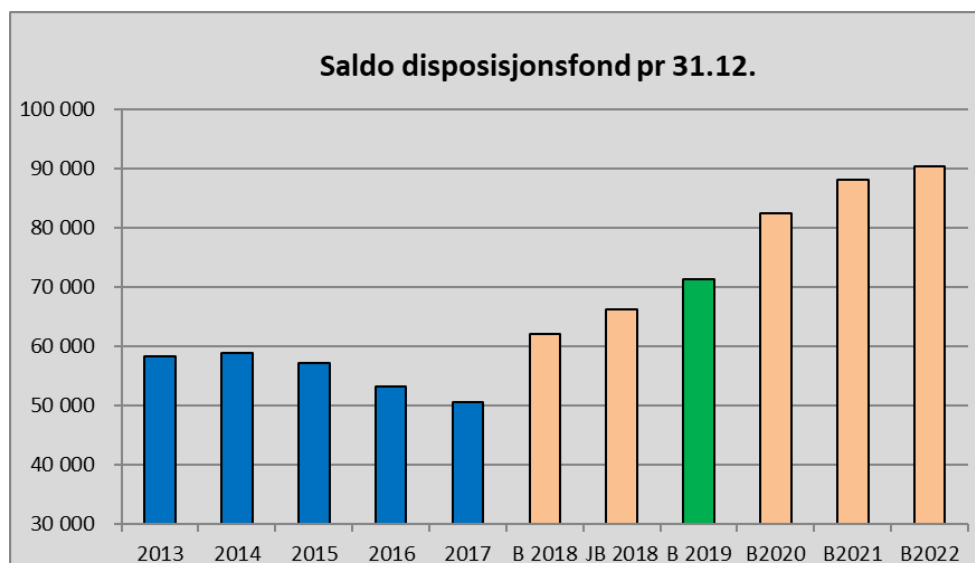
Disposisjonsfond

Disposisjonsfondet styrkes med ca 47 millioner i fireårsperioden. Det brukes 9,2 mill i perioden, av dette tilsammen 8 millioner til digitalisering. Reell styrkelse er ca 37,8 mill kr. Dette er mindre enn ønskelig. Derfor må vi arbeide videre med effektivisering, forenkling og kritisk gjennomgåelse av alle investeringer. Fylkesmannens anbefaling er minimum 10 % av inntektene for å kunne takle svingninger i inntektsnivået. For Gran tilsvarer dette ca 100 millioner. Med denne økonomiplanen vil vi nå ca 90 millioner i 2022.

Disposisjonsfond er driftsmidler som er til disposisjon for kommunestyret.

Figuren nedenfor viser utvikling i disposisjonsfond i kroner i økonomiplanperioden:

Andre fond

Det planlegges avsetning av renter på bundne fond (for eksempel selvkostfond) med 0,15 mill kr pr år i perioden.

Bundne fond er ubrukte øremerkede midler (midler gitt av eksterne parter) som kun kan benyttes til å finansiere bestemte formål.

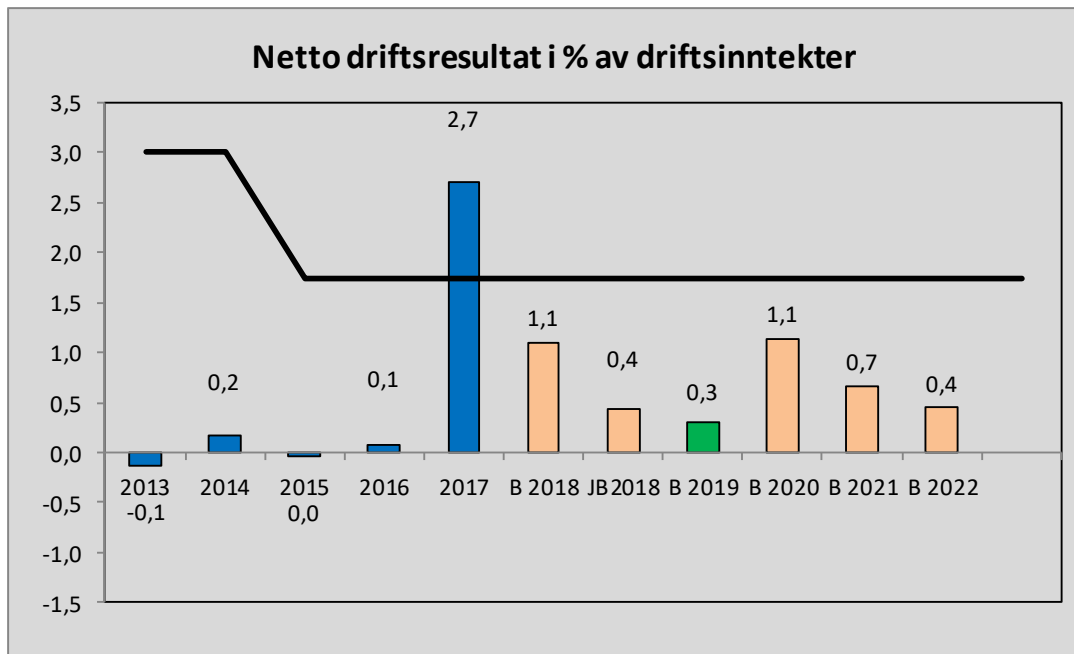
Alle tall i hele 1000 kr	Regnskap 2017	Til disposisjon pr. september 2018
Bundne driftsfond		
Næringsfond	4 530	4 530
Vannavgifter	3 200	3 200
Avløp avgifter	6 000	6 000
Septikk avgifter	2 700	2 700
NKOM bredbånd	15 280	15 280
Andre bundne driftsfond	15 088	14 615
Sum bundne driftsfond	46 798	46 325
Ubundne investeringsfond		
Investeringsfond	2 452	2 452
Kraftfond	29 627	29 627
Sum ubundne investeringsfond	32 079	32 079
Bundne investeringsfond		
Sum bundne investeringsfond	2 104	2 104

Diverse mindre gavefond, avsatte tilskuddsmidler m.m. er ikke med i oversikten.

Totalt sett har Gran kommune en forholdsvis brukbar fondsbeholdning. Det er viktig å styrke nivået for å ha en tilfredsstillende likviditet og styrke til å takle svingninger i inntektsnivået og uforutsette utgifter.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat vil fortsatt være svakere enn anbefalt.

2.5. Budsjett og økonomiplan 2019 – 2022, investeringer.

Budsjettskjema 2A

(tall i hele tusen kr.)	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Investeringer i anleggsmidler	152 594	242 325	168 354	130 950	216 550	178 800
Utlån og forskutteringer (Startlån)	10 545	10 000	15 000	10 000	10 000	10 000
Kjøp av aksjer og andeler	2 978	3 200	3 400	3 400	3 400	3 400
Avdrag på lån (Startlån)	13 423	3 992	4 038	4 455	4 788	5 121
Dekning av tidligere år udekket						
Avsetninger	556	-	-	-	-	-
Årets finansierungsbehov	180 096	259 517	190 792	148 805	234 738	197 321
Finansiert slik;						
Bruk av lånemidler	-117 894	-159 898	-173 904	-112 330	-110 097	-76 509
Inntekter fra salg av anleggsmidl	-5 150	-2 000		-15 700	-17 000	-10 000
Tilskudd til investeringer	-9 453	-55 402		-480	-66 143	-70 771
Kompensasjon for merverdiavgif	-24 363	-35 025	-9 450	-12 440	-33 310	-31 520
Mottatte avdr.på utlån	-13 833	-3 992	-4 038	-4 455	-4 788	-5 121
Andre inntekter		-	-			
Sum ekstern finansiering	-170 693	-256 317	-187 392	-145 405	-231 338	-193 921
Overført fra driftsbudsjettet	-237			-	-	-
Bruk av avsetninger	-9 166	-3 200	-3 400	-3 400	-3 400	-3 400
Sum finansiering	-180 096	-259 517	-190 792	-148 805	-234 738	-197 321
Udekket/udisponert	-	-	-	-	-	-

Budsjettskjema 2B

	Budsjett	Økonomiplan		
	2019	2020	2021	2022
Nytt sykehjem og omsorgsboliger Sagatangen - forprosjekt	5 000	18 000	100 000	100 000
Marka helse- og omsorgssenter			1 000	5 000
Boligplan - Bolig for psykiatri/rus		3 000	10 000	10 000
Boligplan - sterkskjernet bolig			16 000	
Boligplan - heldøgns bemannet bolig Brandbu				27 000
Boligplan - anskaffelse leiligheter		3 500		
Oppgradering og påkostning kommunale bygg	5 000	5 000	5 000	5 000
Lukking av brannavik kommunale bygg og kirker	6 000	6 000		
Universell utforming kommunale bygg	1 000	1 000	1 000	1 000
Vegstasjon (K-sak 75/18)			24 000	
Gran rådhus, ominnredning	1 000			
Veger - asfaltering		2 500		2 500
Oppgradering veger	1 000	1 200	1 200	1 200
Gang-/sykkelveg Dalesveg			450	
Trafikksikring	1 125	1 500	1 500	1 500
Brandbu sentrum - sentrumsutvikling	2 025			
Brandbu sentrum - flomsikring broprosjekt	6 000			
Brandbu sentrum - flomsikring broprosjekt (K-sak 75/18)	3 000			
Grunnerverv flomforebygging	7 000			
Egenandel flomsikring Brandbu	19 000			
Mohagen sør	20 000	17 000		
Kjøp av tomt Mohagen	3 100			
Ikt sentralt	1 200	1 200	1 200	1 200
Kirkelig fellesråd	2 000	1 000	1 000	1 000
Biler brann og redning	2 000		3 300	
Biler feiing	400	800	400	
Utskifting av maskiner/biler Samferdsel	1 500	1 500	1 500	2 000
Reinvesteringer VA-ledningsnett	16 000	8 000	8 000	8 000
V/A Etablering av krisevannforsyning (K-sak 75/18)	2 504			
Hovedplan V/A - Plassbakken - Teslo	5 000			
Hovedplan V/A - Plassbakken - Teslo (K-sak 75/18)	5 000			
Biler VA		750		400
Hovedplan V/A Lynnebakka				500
Hovedplan V/A - Fredheim	5 000	6 500		
Hovedplan V/A - Fredheim (K-sak 75/18)	3 500			
Hovedplan V/A - Julibakka (K-sak 75/18)	2 000			
Hovedplan V/A Tryggheim - Myrvang		500	4 000	3 500
Hovedplan V/A Søndre Ål - Tryggheim		1 000	8 000	9 000
Nødstrømsaggregat	1 000	1 000	1 000	
Nødstrømsaggregat (K-sak 75/18)	1 000			
VA Brandbu sentrum - flomsikring	5 000			
Brandbu vannverk (Askimlandet)	2 000	20 000	20 000	
VA Mohagen sør	25 000	3 000		
Grymyr renseanlegg	5 000			
Beredskapslager VA (driftstasjon)		10 000		
Oppgradering VPS	3 000			
Jørgensløkka - Huser		5 000	8 000	
Omlegging Vassendvika		12 000		
	168 354	130 950	216 550	178 800

I K-sak 75/18 ble investeringsbudsjettet redusert samt låneopptak i 2018. Investeringene som var forutsatt innarbeidet i budsjett 2019 er lagt inn på egne linjer i oversikten over.

Investeringsoversikt med finansiering

INVESTERINGSOVERSIKT 2019	Investering i anleggs-	Tilskudd og anleggsbidrag	Moms-kompensasjon	Salg av anleggsmidler	Bruk av disposisjonsfond
Nytt sykehjem og omsorgsboliger Sagatangen - forprosjekt	5 000				
Oppgradering og påkostning kommunale bygg	5 000				
Lukking av brannavik kommunale bygg og kirker	6 000				
Universell utforming kommunale bygg	1 000				
Vegstasjon (K-sak 75/18)	0				
Gran rådhus, ominnredning	1 000				
Oppgradering veger	1 000				
Trafikksikring	1 125				
Brandbu sentrum - sentrumsutvikling	2 025				
Brandbu sentrum - flomsikring broprosjekt	6 000				
Brandbu sentrum - flomsikring broprosjekt (K-sak 75/18)	3 000				
Grunnerverv flomforebygging	7 000				
Egenandel flomsikring Brandbu	19 000				
Mohagen sør	20 000				
Kjøp av tomt Mohagen	3 100				
Ikt sentralt	1 200				
Kirkelig fellesråd	2 000				
Biler brann og redning	2 000				
Biler feiing	400				
Utskifting av maskiner/biler Samferdsel	1 500				
Reinvesteringer VA-ledningsnett	16 000				
V/A Etablering av krisevannforsyning (K-sak 75/18)	2 504				
Hovedplan V/A - Plassbakken - Teslo	5 000				
Hovedplan V/A - Plassbakken - Teslo (K-sak 75/18)	5 000				
Hovedplan V/A - Fredheim	5 000				
Hovedplan V/A - Fredheim (K-sak 75/18)	3 500				
Hovedplan V/A - Julibakka (K-sak 75/18)	2 000				
Nødstrømsaggregat	1 000				
Nødstrømsaggregat (K-sak 75/18)	1 000				
VA Brandbu sentrum - flomsikring	5 000				
Brandbu vannverk (Askimlandet)	2 000				
VA Mohagen sør	25 000				
Grymyr renseanlegg	5 000				
Oppgradering VPS	3 000				
Sum investering	168 354				
Årets finansieringsbehov	168 354				
Lånbehov (eks. Startlån)	158 904				
Tilskudd og anleggsbidrag					
Momskompensasjon			9 450		
Inntekter salg av anleggsmidler					
Bruk av disposisjonsfond					

I K-sak 75/18 ble investeringsbudsjettet redusert samt låneopptak i 2018. Investeringene som var forutsatt innarbeidet i budsjett 2019 er lagt inn på egne linjer i oversikten over.

Kommentarer til noen investeringsformål

Ut fra tidligere vedtak har Gran kommune et omfattende investeringsbehov i kommende 10-års periode. Se vedlegg der kjente investeringsplaner med finansiering er vist i en 10-års periode.

Gran kommune har følgende type investeringer under gjennomføring eller planlegging:

- Bygninger
- Infrastruktur
- Driftsutstyr (biler, maskiner m.m.)
- Eiendomsutvikling

I ordførers investeringsplan ligger det investeringer for ca 694mill kr i økonomiplanperioden. Av dette er ca 428 mill kr lånefinansiering. Utover dette finansieres anleggsmidlene med tilskudd, momskompensasjon og salg av anleggsmidler (se budsjettskjema 2A). I tillegg forutsettes det at utlån gjennom Husbankens Startlånsordning fortsatt er stabil, slik at det nås et nivå på 15 mill kr i 2019 og 10 mill kr årlig i resterende del økonomiplanperioden, tilsammen 45 mill kr.

Omsorgsplasser

Budsjett og økonomiplan 2019-2022 bygger på Kommunestyrets vedtak den 13.12.2018 med forutsetning om redusert utbygging av omsorgsplasser på Sagatangen. Antall plasser er redusert til 60 sykehjemsplasser og 40 omsorgsboligplasser. I tillegg tar budsjett og økonomiplan hensyn til ny boligplan av september 2018, men noe bygging av omsorgsboliger i vedtatt boligplan er forskjøvet ut i tid.

Som forklart tidligere har Ordføreren funnet det nødvendig å skyve på noen av disse investeringene, og å ta ned beløp avsatt til nye omsorgsplasser til et nivå som kommunen kan klare å håndtere.

Når det gjelder budsjetterte beløp i ny boligplan, er det i økonomiplanperioden foreslått heldøgns bemannet bolig til personer med nedsatt funksjonsevne, sterkskjermede boliger og boliger med plasser for rus/psykiatri tilknyttet Haugsbakken. Til sammen 70 mill kr i økonomiplanperioden.

Det er foreslått investeringer på til sammen 299 mill kr til omsorgssektoren i økonomiplanperioden. Betydelige investeringer i denne sektoren gjøres også etter økonomiplanperioden; for eksempel er det tenkt at nytt sjukehjem med omsorgsboliger ferdigstilles i 2023-24. Avlastningsenheter for barn og unge (ref. boligplanen) bygges også i denne perioden.

Bygningsmassen

Opprusting av kommunens bygg til en akseptabel standard, er beregnet til 150 mill. kr i 2017. Beløpet omfatter tiltak som øker levetida til byggene, sørger for tilfredsstillende ventilasjon og varmeanlegg og tilrettelegger for universell utforming etter dagens krav etc. Kommunestyret vedtok i sak 59/17 en målsetning om at nødvendige påkostninger skal være ivaretatt i løpet av 5 år. I sitt forslag ønsker ordføreren å forskyve deler av de investeringene som var forutsatt gjort i økonomiplanperioden.

Investeringer veg, vann, avløp og flomforebygging Brandbu

Til flomforebyggende tiltak i Brandbu er det i planperioden 2019 – 2022 lagt inn til sammen 35 mill kr. (Egenandel, grunnerverv og brutiltak)

Det er lagt inn 24 mill kr til investeringsprosjekt vei i økonomiplanperioden. Det er ikke funnet rom for vesentlig oppgradering i perioden.

Hovedplan vann og avløp er førende for prioritering av drift og investeringer. Videre er det et økende behov for reinvesteringer i eksisterende anlegg. I forbindelse med flomsikringstiltakene i Brandbu, må noe ledningsanlegg flyttes/rehabiliteres. I tillegg må infrastruktur VA på plass ved tilrettelegging for industriområde Mohagen Sør. Det må også til en betydelig oppgradering av Brandbu vannverk for å tilfredsstille mattilsynets krav og for å sikre forsyningssituasjonen i hele kommunen. Til sammen er det foreslått å bevilge 219 mill kr til VA-investeringer i økonomiplanperioden.

Investeringer i vann- og avløpsanlegg finansieres via gebyrinntekter. Hvert år i forbindelse med årsoppgjøret, beregnes hvor mye av gebyrinntektene som skal overføres til dekning av renter og avdrag på kommunens lån knyttet til vann og avløp.

Digitalisering

Det norske samfunnet er inne i en tid med stort digitaliseringsbehov. I økonomiplanperioden ligger det inne 8 mill kr til digital utvikling. I tillegg ligger det inne 4 mill kr til digital omstilling.

Når det gjelder driftsutstyr har kommunen hatt et tilfredsstillende fornyelsesnivå tidligere år, men spesielt på IKT-siden skjer det en rivende utvikling. Både staten og innbyggerne forventer en fulldigital forvaltning. Investeringsbudsjettet til IKT ligger inne med 1,2 mill kr pr år i planperioden.

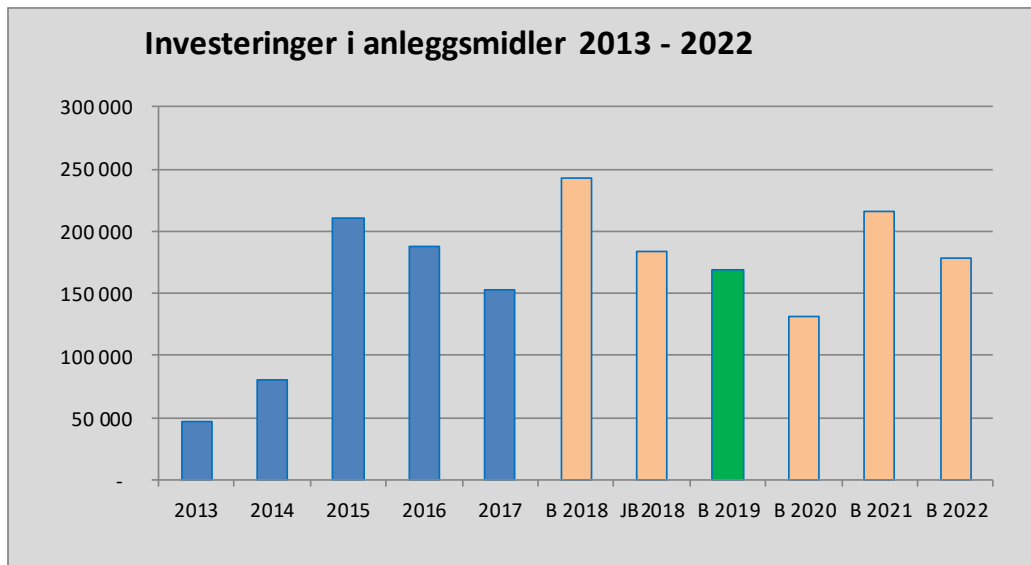
Investeringer og gjeld

Kommunen har vedtatt et svært omfattende investeringsprogram, men har samtidig lave inntekter. Denne kombinasjonen medfører at kommunen må gjøre strenge prioriteringer ved utarbeidelse av framtidige drifts- og investeringsbudsjett og redusere investeringsnivået betydelig. På noen års sikt må kommunen redusere investeringsnivået slik at en ikke må lånefinansiere mer til nye investeringer enn det man betaler ned i avdrag.

Når det gjelder finansiering i økonomiplanperioden, er det budsjettet med 137 mill kr i tilskudd, hovedsakelig tilskudd fra Husbanken ved bygging av omsorgsplasser. I tillegg er det budsjettet med salgsinntekter angående Mohagen Sør på 15 mill kr samt andre salgsinntekter på til sammen 27 mill kr.

Det er i økonomiplanperioden budsjettet med å finansiere 428 mill kr i låneopptak når momskompensasjon er fratrukket.

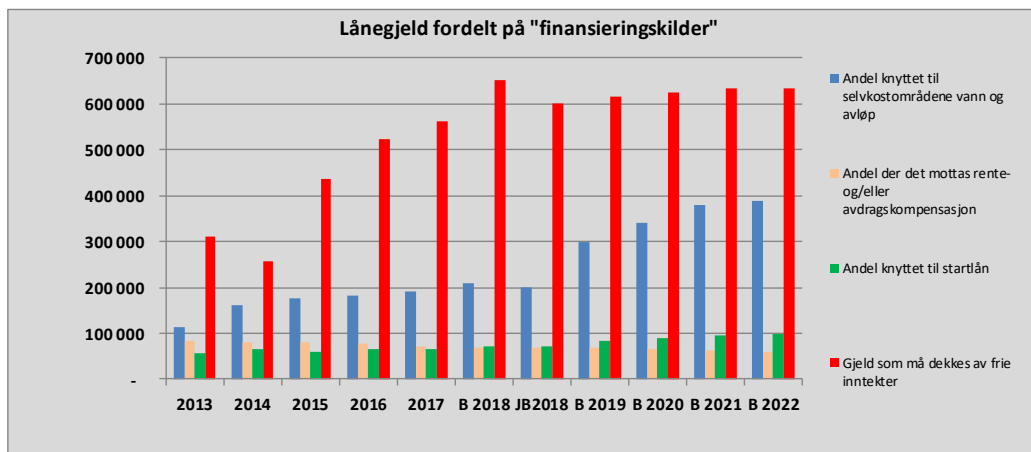
For øvrig vises det til oversikt over enkeltinvesteringer i økonomiske tabeller og vedlegg.

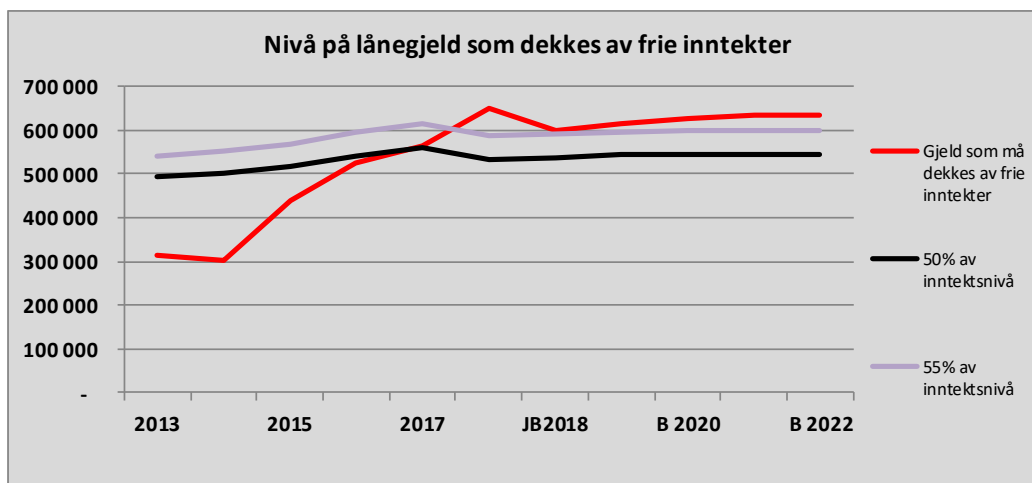
Gjeldsutvikling

Flere kommuner har i det senere begynt å gruppere gjelden sin etter samme inndeling som figuren nedenfor. Dette skaper en bevissthet på hvor stor andel av gjelden som må påregnes å dekkes inn gjennom kommunens frie inntekter og hvilke gjeld som i hovedsak dekkes av andre ordninger som gebyr, brukerbetaling, rentekompensasjon mm.

Legges budsjett og økonomiplan 2019 - 2022 til grunn, gir dette en fordeling som vist i figuren nedenfor:

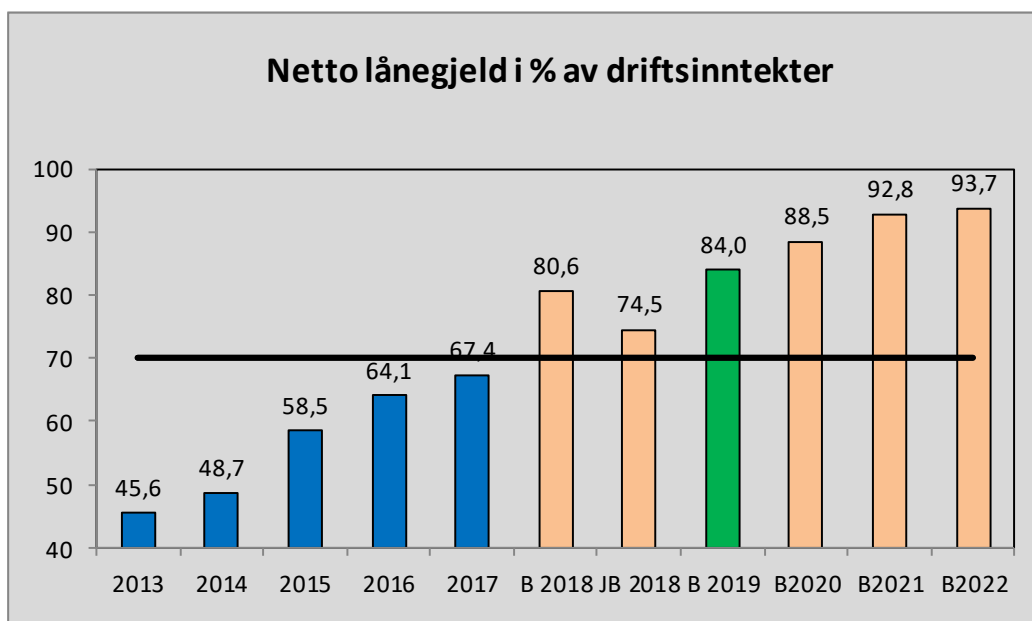

Det er ikke definert et entydig nivå for hvor stor andel gjeld en kommune bør ha som skal dekkes av de frie inntektene, i forhold til totale frie inntekter. En har imidlertid observert at flere kommuner har satt seg egne mål om at denne gjeldsbelastningen ikke skal overstige et nivå fra 50 til 55 %. Gran kommunes gjeldsandel ligger allerede på dette nivået, og vil i løpet av økonomiplanperioden 2019 - 2022 stige betydelig utover det antydde nivået.

Fylkesmannen beregner netto lånegjeld etter andre kriterier. Det er lånegjeld fratrukket pensjonsforpliktelse, lån til videre utlån og ubrukte lånemidler. Fylkesmannens anbefaling er at denne netto lånegjelden ikke overstiger 70 – 75 % av driftsinntektene.

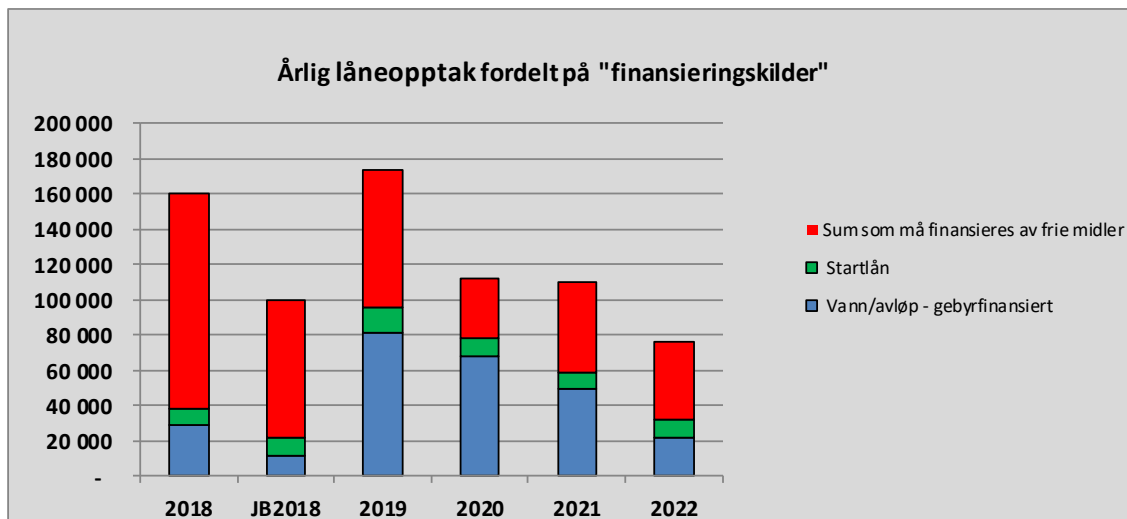
Ved bruk av Fylkesmannens beregningsmetode vil netto lånegjeld i % av driftsinntekter se slik ut:

Gran har allerede passert dette nivået, og i økonomiplanperioden vil lånegjelden stige langt over det som er Fylkesmannens anbefaling.

Gran kommunes låneopptak fordelt på «finansieringskilder»:

	2018	JB2018	2019	2020	2021	2022
Låneopptak jfr økonomiplan	159 898	99 740	173 904	112 330	110 097	76 509
Vann/avløp - gebyrfinansiert	28 400	11 396	81 004	67 750	49 000	21 400
Startlån	10 000	10 000	15 000	10 000	10 000	10 000
Sum som må finansieres av frie midler	121 498	78 344	77 900	34 580	51 097	45 109

Figuren viser at en vesentlig del av de årlige låneopptakene må finansieres av frie midler. De vil dermed belaste driftsbudsjettet med tilhørende renter og avdrag.

3. OVERORDNEDE MÅL FOR KOMMUNENS VIRKSOMHET

3.1 Gran kommunes visjon og mål 2030

Visjon: «Gran kommune – inkluderende, stolt og nyskapende»

Gran kommunes visjon gir uttrykk for grunnleggende verdier som vi ønsker skal prege kommunen som samfunn og organisasjon. Formuleringene skal gi oss noe å strekke seg etter.

Inkluderende:

I Gran kommune skal alle oppleve seg inkludert – uavhengig av status, hudfarge, legning, helse, arbeidskapasitet eller økonomi. Opplevelsen av å være inkludert og verdifull bidrar til personlig utvikling. Derfor vil vi at en inkluderende holdning skal prege lokalsamfunnet.

Stolt:

Å bo i Gran skal gi en følelse av å bo i en kommune som har verdier vi kan være stolte av, som verdighet, rettskaffenhet, omsorgs- og ansvarsfølelse. Kommunen har rike tradisjoner knyttet til historie, landskap og kultur som vi er stolte av og vil legge vekt på. Vi vil utvikle kommunen slik at innbyggerne kan oppleve fellesskap som vi er en del av, der vi tar vare på det beste i fortida og videreutvikler det for framtida.

Nyskapende:

Innbyggere og storsamfunnet vil ha nye forventninger til kommunen som samfunnsutvikler og tjenesteyter i framtiden. Vi ønsker å ha en kontinuerlig utvikling av kommunale tjenester, og være åpen for nye metoder og organisasjonsformer for å gi stadig bedre tjenester. Lokalsamfunnene må være åpne for etableringer av nytt næringsliv og nye former for tjenesteyting og arealbruk for å utvikle attraktive lokalsamfunn.

Overordnet mål: I 2030 kjennetegnes Gran kommune av et bærekraftig lokalsamfunn som gir velferd og god livskvalitet til innbyggerne

Et bærekraftig lokalsamfunn innebærer et samfunn med en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sitt behov (<http://www.ssb.no/natur-og-miljo/barekraft/hva-er-barekraftig-utvikling>). Bærekraftig utvikling hviler på tre pilarer, og alle tre må være ivaretatt før en kan si at en har en bærekraftig utvikling:

Økonomiske forhold: Vi må ha en kommunal økonomi som er bærekraftig slik at vi har et investerings- og driftsnivå på kommunale tjenester som innebærer at fremtidige generasjoner ikke må gjøre vesentlig reduksjoner i tjenestenivået på grunn av for høyt tjenestenivå eller overinvesteringer i dag. Samtidig må det offentlige bidra til å legge grunnlag for et næringsliv som kan gi arbeidsplasser og utkomme for innbyggerne i Gran i dag og i framtida.

Sosiale forhold: I folkehelseoversikten for Gran er sosial ulikhet som en utfordring drøftet og gjennom behandlingen av denne har vi pekt på kosthold, fysisk aktivitet og foreldrekompetanse som sentrale utfordringer for Gransamfunnet. De offentlige velferdstjenestene er særlig innrettet på å motvirke sosial ulikhet og fremme god helse. Gjennom en befolkningsvekst som forutsatt i befolkningsframskrivingene for Gran vil vi få en økt andel innvandrere i befolkningen i framtida. Det vil derfor være viktig å arbeide for inkludering av alle i arbeid og samfunnsnivå.

Miljømessige forhold: Som en sentral landbrukskommune har vårt lokalsamfunn et særlig ansvar for at landbruksarealet ivaretas og at nasjonalt viktige kulturlandskapsverdier på Tingelstadhøgda og

naturfredningsområdene og arealene rundt disse i Viggadalen og Røykenvika sikres. Vi må sørge for en utvikling som ikke reduserer det biologiske mangfoldet og ivaretar naturverdiene i kulturlandskapet, skogområdene og innsjøene våre. Norge skal ifølge nasjonale målsettinger redusere klimagassutslippene med 30 % innen 2020 (i forhold til 1992 nivå) og være karbonnøytralt innen 2050. Det finnes ikke gode målekriterier for lokale klimagassutslipp, men Gran kan bidra til nasjonale mål ved å føre en politikk som baserer seg på utskifting av fossilt brensel til oppvarming og reduksjon av utslipp fra transport. Her har kommunene sentrale virkemidler gjennom arealpolitikk og i egen kommunal drift. Skogen er viktig for opptak og binding av CO₂.

3.2 Hovedutfordringer for Gran kommune i fireårsperioden

Tidlig og tverrfaglig innsats

På bakgrunn av folkehelsearbeidet og utarbeidelse av folkehelseprofil for Gran er det naturlig å peke ut tidlig og tverrfaglig innsats som en grunnpilar i det forebyggende folkehelsearbeidet. Dette er et av de viktigste grepene for å arbeide med de utfordringene barn og unge står overfor, spesielt knyttet til trivsel og psykisk helse. Tidlig og tverrfaglig innsats er også viktig i arbeidet med personer som har ulike funksjonsnedsettelse, og ikke minst i forhold til eldre med omsorgsbehov.

Den kommunale tjenestestrukturen

Befolkningsframskrivninger og utviklingen i boligbyggingen de siste årene viser at det vil bli flere eldre og sterkere vekst i tettstedene enn i grendene. For å kunne gi et bærekraftig tjenestetilbud med god kvalitet og stabil driftsøkonomi til innbyggerne i hele kommunen, er det nødvendig å sørge for at vi har store nok driftsenheter med bygningsmessig tilfredsstillende standard.

Nye behov vil oppstå og det vil være behov for endringer i måten vi yter tjenestetilbudet på. Vi må derfor legge til rette for nyskaping og innovasjon innenfor de kommunale tjenestene. Hvis vi skal oppnå dette må det være anledning til å prøve ut nye metoder og løsninger.

3.3 Mål i kommuneplanens samfunnsdel

Økonomiplanen er handlingsprogrammet til kommuneplanens samfunnsdel. Her oppsummeres investeringer, tiltak og satsingsområder i økonomiplanen i forhold til vedtatte mål og strategier i kommuneplanens samfunnsdel.

Befolkningsutvikling og næringsliv

I 2030 har Gran kommune:

- En befolkning på rundt 16 000 og en forsterket tettstedsstruktur med Gran som regionsenter
- Et variert næringsliv med levende landbruk, forsterket handelsnæring og nye etableringer av bedrifter innen produksjon, logistikk og privat tjenesteyting

Tiltak:

- Ha tilgjengelige arealer for variert boligutbygging på forskjellige steder i kommunen i privat eller offentlig eie
- Ha tilgjengelige næringsarealer i kommunalt og privat eie
- Utvikle Mohagen Sør for å åpne for flere bedrifter
- Bistand til næringslivet gjennom et regionalt samarbeid om Hadeland næringshage og etablererveiledning.

- Deltakelse i regionalt reiselivssamarbeid

Bosetting, tettstedsutvikling og infrastruktur

I 2030 har Gran kommune:

- En areal- og ressursforvaltning som tar vare på natur- og kulturverdiene
- Reduserte lokale klimagassutslipp i tråd med nasjonale mål
- Et variert bo-, service- og handelstilbud til befolkningen gjennom utvikling av sentrums kvalitetene i Brandbu og Gran og en større andel boliger i gangavstand til kollektivknutepunkt
- En variert boligmasse med mange livsløpsboliger og flere bokollektiver for eldre som stimulerer til å opprettholde funksjoner og trivsel
- En økt andel av befolkningen som går og sykler til arbeid, skole og fritidsaktiviteter
- Bedre kollektivforbindelser lokalt og til Oslo, Gjøvik, Gardermoen og Hønefoss
- En stabil og trygg offentlig infrastruktur og utvidet bredbånds- og mobil-dekning

Tiltak:

- Gjennomføre flomsikring av Brandbu og Gran sentrum i samarbeid med NVE og nødvendige sentrumstiltak i forbindelse med flomsikringen
- Ingen nedbygging av dyrkbar mark ut over allerede arealavklarte områder i kommuneplan
- Ingen drenering/ nedbygging av myr og våtmark ut over allerede arealavklarte områder
- Opprettholde lokaliteter for prioriterte arter og biotoper, herunder bevare gammelskog
- Videreføre Stor-Oslo nord samarbeidet om videreutvikling av vei og jernbaneforbindelsene
- Utarbeide, prioritere og gjennomføre tiltak i lokal klimaplan
- Utarbeide søknader og gjennomfør utbygging av bredbånd ut fra tildelte midler
- Full selvkostdekning for byggesak og innsendte planer

Folkehelse og oppvekst

I 2030 har Gran kommune:

- En befolkning med god psykisk og fysisk helse
- Offentlige tjenester som forebygger helseplager og yter tidlig tverrfaglig innsats
- Et oppvekstmiljø som fremmer læring og trivsel

Tiltak:

- Prioritere tidlig innsats og forebyggende tiltak
- Gjennomføre tiltak i vedtatt kvalitetsplan for skolen

- Sikre god lærertetthet

Kultur og fritidstilbud

I 2030 har Gran kommune:

- Et variert kultur- og fritidstilbud som bidrar til et meningsfullt liv
- Et mangfoldig og aktivt frivillig foreningsliv
- Gode arenaer og møteplasser for kulturlivet

Tiltak:

- Opprettholde tilskudd til frivillige organisasjoner
- Utvikling av fritidskontaktordningen til erstatning for tradisjonelle støttekontakter
- Effektivisering av drift i kulturskolen – mer gruppeundervisning og mindre administrasjon
- Økt brukerbetaling og inntekter fra utleie. Satser må ikke settes så høyt at de virker ekskluderende.

Omsorg og livskvalitet

I 2030 har Gran kommune offentlige tjenester for personer med bistandsbehov som ivaretar brukernes selvstendighet og styrker deres evne til å hjelpe seg selv

Tiltak:

- Følge opp vedtatt helse- og omsorgsstrategi med utbygging av nytt sykehjem, satsing på hjemmebaserte tjenester og bruk av velferdsteknologi.
- Utbygging av nytt sykehjem og ombygging av Marka helse- og omsorgssenter
- Redusere antall langtidsplasser på sykehjem og styrke forebygging og rehabilitering
- Følge opp boligplan med kjøp av egnede omsorgsboliger og utvikling av skogskolejordet.
- Styrke vedlikehold av den kommunale bygningsmassen og redusere antall formålsbygg.

Kommunale tjenester

I 2030 har Gran kommune kostnadseffektive offentlige tjenester av god kvalitet, med færre og mer robuste tjenestesteder med evne til nyskaping og utvikling

Tiltak:

- Bygge ny vegstasjon til erstatning for tidligere brannstasjon i Gran og eksisterende vegstasjon i Brandbu.
- Konsentrere tjenestene på færre steder for å redusere kostnader og sårbarhet i tjenesten.
- Satse på digitalisering av tjenestene - Styrke investering og drift av IKT-tjenester.

4.0 MÅL OG BUDSJETT FOR VIRKSOMHETENE

RÅDMANN OG STAB

Beskrivelse av budsjettområdet

Stabenes oppgaver er å forvalte lover og avtaleverk, legge til rette for effektiv utnyttelse av IKT-systemene, bidra til god økonomistyring og gi veiledning og støtte. Hensikten er å bidra slik at Gran kommune når sine mål, framstår som en god arbeidsgiver og leverer gode tjenester til innbyggerne.

Informasjon

Journalføring og fagansvar for kommunens arkiv, sentralbord og publikumstjenester på vegne av tjenestene, tilrettelegging for politiske møter, gjennomføring av valg, opplæring, brukerstøtte og utvikling innenfor web- og sakarkivsystem, samt informasjons- og kommunikasjonsoppgaver.

Økonomi

Regnskap og budsjett, fakturering, innfordring, finansforvaltning, innkjøp/rammeavtaler, utvikling og opplæring i bruk av økonomisystemene. I tillegg oppgaver for tjenestene som beregning av egenbetaling for brukere i institusjon og ajourhold av kommunaltekniske registre og regelstyrt saksbehandling for teknisk avdeling og eiendomsskattekontoret.

IKT

Drift av felles IKT-ressurser og telefoniløsning, brukerstøtte felles systemer, fagansvar for utvikling av kommunens IKT-policy og sikkerhetspolicy, informasjonssikkerhet, IKT-rådgivning til kommunens ledelse og budsjettenheter og IKT-teknisk bistand ved tjenesteutvikling og prosjektering. I tillegg kommer drift av servere, infrastruktur og brukeradministrasjon for skole.

Lønn/personal/HR

Opplæring og rådgivning av ledere i lov og avtaleverk, personal- og lønnsadministrasjon. Overordnet ansvar for utvikling og bruk av tilhørende IKT-systemer, HMS, kvalitetssystem, organisasjonsutvikling, pensjon, drøftinger og forhandlinger etter Hovedavtalen og Hovedtariffavtalen, ansvaret for lærlingeordningen, sekretariat for Arbeidsmiljøutvalget, frikjøpsordningen for tillitsvalgte.

Investeringsprosjekter

Ansvar for utvalgte byggeprosjekter/porteføljeprosjekter.

Stab og støtte har 31 årsverk

Utfordringer for budsjettområdet:

Rådmannens stab er redusert med tre årsverk i 2018 i henhold til omstillingsprosjektet og har betydelige utfordringer med å få fordelt eksisterende oppgaver jevnt på dagens bemanning, noe som i første rekke skyldes mange fagområder med behov for «spesialistkompetanse».

Det er et mål å digitalisere flere tjenester overfor innbyggerne, men dette krever både interne ressurser og kompetanse for å gjennomføre digitaliseringen og for å veilede innbyggerne til å bruke de digitaliserte tjenestene.

Erfaringsmessig øker lisensutgifter og tjenestekjøp på IKT-området mer enn ordinær prisvekst. Over tid har ikke denne prisveksten blitt kompensert, samtidig som IKT dekker mange flere ansatte i dag enn 5 år siden. Digitalisering internt medfører at de fleste ansatte må ha personlig datatilgang og epost.

Gjeldende personvernforordning og krav til informasjonssikkerhet gir økende utfordringer for kommunen, både i form av krav til kompetanse og dokumentasjon.

Kommunens internkommunikasjonskanal (gammel nettside/ansattportal) ble tatt ned i juni. Dette gir utfordringer som må løses i 2019.

Det er ikke mulig å dekke disse behovene fullt ut innenfor budsjettområdets ramme.

Mål for fireårsperioden:

Mål for virksomheten	Kommentarer
Gran kommune skal følge den digitale utviklingen som skjer i offentlig sektor	
Forenkling av rutiner og arbeidsmåter for ledere	
God styring med økonomien gjennom gode rapporteringsrutiner, tertialvis	
Informasjon fra kommunen til innbyggerne skal være nyttig, lett å forstå og lett å finne	

Mål for 2019:

Prioritet/mål – Prio. 1 er viktigst, deretter 2, osv.

- 1: Virksomhetene holder sine budsjetter – dvs
  - Totalbudsjettet holdes
  - Eget (Rådmannens ledelse og stab samt Fellestjenester) holdes
- 2: Utvikle organisasjonen
  - 80% 'Tilfreds' eller 'Svært tilfreds' på ansattundersøkelse
  - Totalt 93% nærvær i hele organisasjonen
  - 6% nærvær i egen del av organisasjonen (Stab og ledelse)
- 3: Gode tjenester og godt omdømme
  - Blant de 200 beste på kommunebarometeret
- 4: Rettidig og korrekt rapportering mot budsjett
  1. tertial rapporteres i KST
  2. tertial rapporteres i KSTMånedsslutt rapporteres til neste måneds FSK-møte
- 5: Sørge for at kommunens dokumenter er lettleste og forståelige
  - Sakspapirer
  - Nettsider
  - Kommunale planer
  - Informasjon til publikum

Økonomi

Økonomisk ramme						
	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Øk.plan 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022
Brutto driftsutgifter	36 018	36 407	36 186	33 636	32 186	32 136
Brutto driftsinntekter	-5 395	-2 961	-2 410	-2 410	-2 410	-2 410
Netto drift	30 623	33 446	33 776	31 226	29 776	29 726

Endringer i ramma fremkommer slik:

Framskrivning

Utgifter

	2019	2020	2021	2022
Harmonisering utg/innt	-127	-127	-127	-127
Medarbeiderundersøkelse	50		50	
Lønnsvekst kap 4 2018 - sentralt oppgjør	219	219	219	219
Lønnsoppgjør kap 3 - lokalt oppgjør	106	106	106	106
Lønnsoppgjør 5 - lokalt oppgjør	35	35	35	35
Prisvekst utgift	296	296	296	296
Sum	579	529	579	529

Inntekter

Prisvekst inntekt				
Harmonisering utg/innt	127	127	127	127
Sum	127	127	127	127

Nye tiltak

Utgifter

Regulering nytt sykehj. og omsorgsb.Sagatangen, jf K-sak 42/17	-200	-200	-200	-200
Regulering Marka helse- og omsorgssenter, jf K-sak 42/17	-300	-300	-300	-300
Ett årsverk - Innkjøps samarbeidet - inne i 2018	-800	-800	-800	-800
Omstilling - Samlokalisering av staber og kommunetorg	-200	-400	-400	-400
Omstilling - Digital omstilling og samordning...	-400	-800	-1 800	-1 800
Omstilling - Digital omstilling	2 000	1 000	500	500
Controller-funksjon må være sjølfinsierende	-400	-800	-800	-800
Konsolidering ledelse og administrasjon	-500	-1 000	-1 000	-1 000
Sum	-800	-3 300	-4 800	-4 800

Inntekter

Ett årsverk - Innkjøps samarbeidet - inntekt inne i 2018	424	424	424	424
Sum	424	424	424	424

Beskrivelser av noen tiltakslinjer i budsjettregnearket.

Nye tiltak

Utgift

- Etter avklaring med Lunner kommune og Jevnaker kommune utvides ikke innkjøpsressursen med ett ekstra årsverk.

Nye tiltak

Inntekt

- Etter avklaring med Lunner kommune og Jevnaker kommune utvides ikke innkjøpsressursen med ett ekstra årsverk.

FELLESTJENESTER

Beskrivelse av budsjettområdet

Budsjettområdet omfatter fellesutgifter som: Avsetninger til ansattes pensjonspremie, ufordelt lønnsvekst for kommende lønnsoppgjør, strømutfgifter og energiutgifter for hele kommunen, samt utgifter til Hadeland skatteoppkreverkontor som driftes av Lunner kommune. Midler til kommunens lærlingeordning og tillitsmannsordning er lagt hit. I tillegg er overføringer til Gran kirkelige fellesråd og andre næringsformål flyttet hit.

Økonomi

Økonomisk ramme						
	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Øk.plan 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022
Brutto driftsutgifter	56 048	63 733	73 051	71 451	70 451	69 451
Brutto driftsinntekter	-6 512	-3 283	-3 493	-3 493	-3 493	-3 493
Netto drift	49 536	60 450	69 558	67 958	66 958	65 958

Endringer i ramma fremkommer slik:

Framskrivning

Utgifter

	2019	2020	2021	2022
Harmonisering utg/innt	74	74	74	74
Prisvekst utgift	536	536	536	536
Lønnsoppgjør kap. 4 2018 - lokalt oppgjør, fra sentral	-7 515	-7 515	-7 515	-7 515
Lønnsoppgjør kap. 5, fra sentral pott	-505	-505	-505	-505
Lønnsoppgjør kap 3 - lokalt oppgjør	-1 228	-1 228	-1 228	-1 228
Lønnsvekst fra statsbudsjettet	15 000	15 000	15 000	15 000
Lønnsoppgjør kap. 4 2018 - sentralt oppgjør	56	56	56	56
Bjoneoa kulturbygg (Brannsikring fordeles over 2016-2019)	-	-250	-250	-250
Pensjon/premieavvik	3 000	3 000	3 000	3 000
Sum	9 418	9 168	9 168	9 168

Inntekter

Harmonisering utg/innt	-74	-74	-74	-74
Økt pris på motorvarmerplasser rådhuset	-50	-50	-50	-50
Prisvekst inntekt	-86	-86	-86	-86
Sum	-210	-210	-210	-210

Nye tiltak

Utgifter

Til fordeling i organisasjonen etter rådmannens vurdering:

Flatere organisasjon og redusert antall ledere	-1000	-2000	-3000	-4000
Økt vedlikehold kirker og kirkegårder	500	500	500	500
Reguleringsplan Bjoneoa kirkegård	350			
Maling Ål kirke	-450	-450	-450	-450
Forsinket "Innsparing strøm/fyring EPC-prosjekter"	-500	-500	-500	-500
Økte energikostnader	1 000	1 000	1 000	1 000
Sum	-100	-1 450	-2 450	-3 450

Beskrivelser av noen tiltakslinjer i budsjettregnearket.

- **EPC-prosjektet**

Prosjektet er ikke helt ferdigstilt etter konkurs hos leverandøren. Det ble trukket ut 1,4 mill kr som forutsatt redusert strømutfgift i 2017-budsjettet. Forsinkelsen er såpass stor at noe av den forventede reduserte strømutfgiften fortsatt må kompenseres i 2019. Prisnivået på strøm har dessuten vært stigende i 2018.

BARNEHAGE OG SKOLE

Beskrivelse av budsjettområdet

Budsjettområdet Barnehage og skole: Antall ansatte og barn/elever

Oppvekstområdet i Gran består av 10 skoler og 16 barnehager, 9 av dem er private. Det arbeides med å skape et helhetlig opplæringsløp med fokus på tidlig innsats, godt samarbeid og trygge overganger.

Barnehage har 6 ordinære kommunale barnehager, 1 kommunal familiebarnehage fordelt på 4 hjem og en friluftsavdeling. Det er 6 ordinære private barnehager 3 private familiebarnehager.

Barnehagens samfunnsmandat er å tilby barn under opplæringspliktig alder et omsorgs- og læringsmiljø som er til barns beste. Barnehage skal både være en pedagogisk virksomhet og et velferdstilbud for småbarnsforeldre.

Gran kommune som barnehagemyndighet har følgende oppgaver:

- Ansvar for dimensjonering av barnehagetilbudet totalt slik at kommunen oppfyller den lovfestede retten til barnehageplass.
- Ansvar for finansiering av alle barnehager (kommunale og private), inkl. kommunalt tilskudd til private barnehager
- Spesialpedagogisk hjelp til førskolebarn og drift av det spesialpedagogiske team
- Tilsyn og godkjenning av barnehager i kommunen
- Veiledningsansvar for private barnehager
- Kommunens samarbeid med Fylkesmannen og rapportering på barnehageområdet
- Kompetanseutvikling i alle barnehager
- Vedtaksmyndighet for redusert foreldrebetaling for alle barnehager (kommunale og private)

Skole har 7 barneskoler, 1 kombinert barne- og ungdomsskole. Elevtallet ved disse skolene er inneværende skoleår mellom 54 og 318 elever. Det er skolefritidsordning ved alle skolene med barnetrinn. Barneskoleelever med store tilpasningsbehov får skoletilbudet sitt ved en egen avdeling på Trintom skole, Trintom+. Det er to rene ungdomsskoler som inneværende skoleår har ca 250 – 260 elever.

Ved Brandbu barneskole og Brandbu ungdomsskole er det innføringsklasser for hhv. 2.-7. trinn og 8.-10. trinn. Det er opprettet en innføringsklasse ved Gran ungdomsskole for enslige mindreårige asylsøkere. Bakgrunnen for at det er opprettet en egen gruppe her er at antallet elever i innføringsklassen hadde blitt for stort med en gruppe. Innføringsklassene er for minoritetsspråklige elever uten, eller med svært begrensede norskkunnskaper. Loven gir tillatelse til at elevene går i innføringsklassen i inntil to år. De fleste elevene har blitt tilbakeført til sin nærskole etter et skoleår, og får særskilt norskopplæring videre der.

Gran kommune har stadig elever som har behov for alternative opplæringstilbud. Inneværende skoleår har vi egne ansatte som gir opplæring til enkeltelever på gård. I tillegg kjøpes tjenester fra ulike tilbydere ut fra behov.

Oppvekstområdet skal sammen andre tjenesteområdet (Familie og velferd) bygge opp et system som blir «grunnmuren» i hvordan vi jobber med de barna som vi ikke «rommer» i det ordinære tilbudet. På denne måten kan vi kvalitetssikre arbeidet vi gjør, og skape forutsigbarhet for innbyggeren, og ikke minst effektivisere driften.

Utfordringer for budsjettområdet:

Barnehage:

Økonomien på barnehageområdet påvirkes av to nye lovkrav: NY pedagog - og bemanningsnorm gjeldende fra august 2018. Kommuner som ikke har innfridd lovkravet har fått tid fram til nytt barnehageår august 2019 på å imøtekomme de nye kravene. Regelverket knyttet til bemanningsnorm og deltidsplasser ble presisert i september 2018 og er viktig for økonomien:

Dersom en plass deles mellom to barn, det vil si at barna ikke er i barnehagen de samme dagene, vil barna kunne regnes som ett barn. Dette tolkes på samme måte som etter barnehageloven § 6 første ledd bokstav b, der to barn med deltidsplass, som ikke er til stede samtidig, kan telles som ett barn. Dersom to barn med deltidsplass er til stede samtidig, vil de regnes som to barn.

Barnehageområdet er avhengig av å få tilført midlene for å kunne imøtekomme de nye lovkravene, det er gitt øremerkede midler med 5/12 virkning i 2018. Det har vært en stram økonomisk styring på barnehageområdet over tid. Gran kommune har en lokal tilskuddssats til ikke kommunale barnehager som er vesentlig lavere enn nasjonal sats.

Det er kommunens utgifter i egne kommunale barnehager to år før tilskuddsåret som er beregningsgrunnlaget for driftstilskuddet til de ikke kommunale barnehagene.

Dette tyder på at de kommunale barnehagene drives effektivt i dag, selv om barnehagestrukturen er desentralisert. For å komme i balanse for 2019 er det gjort kutt i vikarbudsjettet.

Skole:

Skolestrukturen i Gran er desentralisert og det jobbes godt for å levere et skoletilbud med kvalitet. Det er utfordringer knyttet til omfanget av spesialundervisning. I tillegg har skole utfordringer knyttet til elever med store psykososiale vansker. Arbeidet med å skape et helhetlig tilbud på dette området er viktig både mht kvalitet og økonomi. Det samarbeides tett med hjelpeinstansene for å få dette til. Det er ønskelig å prioritere midler for å rigge et nytt og bedre tilbud til denne gruppen. Antall elever fra Gran som er plassert i fosterhjem i andre kommuner har økt, noe som også påvirker utgiftsbildet.

De statlige føringene med hensyn til lærernorm og tidlig innsats har effekt på budsjettet for 2019. Vi ser at blant annet ungdomskolene må prioriteres for å være innenfor dette lovkravet. I tillegg er det behov for en betydelig oppgradering av IKT utstyr, som vi ikke har funnet rom for. Det har vært en hard prioritering for å komme i balanse, og det er gjort kutt blant annet i vikarbudsjettet.

Mål for fireårsperioden - barnehage

Mål for virksomheten	Kommentarer
Barnehage skal bidra til å fremme god omsorg, læring og lek for barn i kommunen i nært samarbeid med foresatte.	
Barnehage og skole skal i samarbeid med virksomheten Familie og velferd forbedre systemarbeidet, og forsterke tidlig innsats ved at fagkompetansen kommer ut i barnehagene.	
Kvaliteten i barnehagene skal økes gjennom systematisk og praksisnær kompetanseutvikling hvor alle ansattgrupper deltar.	
Barnehage skal regelmessig gjennomføre brukerundersøkelser i alle barnehagene i kommunen.	
Lederne skal bidra til å styrke medarbeideres tiltro til egen jobbkompetanse og mestringsmulighet.	

Mål for 2019:

Prioritet/Mål Prio 1 er viktigst, 2 nest viktigst, osv

- 1: God kvalitet i barnehagene
  - 90% av ungene skal trives i Trivselsundersøkelse
  - 90% av foreldrene skal være «Tilfreds» eller «Svært tilfreds» i trivselsundersøkelse
- 2: Holde budsjettet
- 3: Nærvær 94 %

Mål for fireårsperioden - skole

Mål for virksomheten	Kommentarer
Ved overgang til neste klassetrinn har elevene et kunnskaps- og ferdighetsnivå som gjør dem godt forberedt på kravene de møter, og elevene er motiverte for videre læring og skolegang	
Fellesskolen skal bidra til mestring for alle og tilegnelse av grunnleggende ferdigheter	
Skolen skal bidra til å fremme elevenes fysiske og psykiske helse, trygghet, trivsel og læring	
Skolene skal videreutvikle foreldresamarbeidet slik at foresattes innsyn øker, og bidrar til forpliktende samarbeid rundt elevens utvikling.	
Skole skal sammen med familie og velferd bygge opp et system som ivaretar elever som har behov for et alternativt skoletilbud.	

Mål for virksomheten	Kommentarer
Lederne skal bidra til å styrke medarbeideres tiltro til egen jobbkompetanse og mestringsmulighet.	

Mål for 2019:

Prioritet/Mål Prio 1 er viktigst, 2 nest viktigst, osv

1: Godt læringsutbytte

- Eksamensresultater likt med/bedre enn landsgjennomsnittet
- Nasjonale prøver 9. klasse likt med/bedre enn landsgjennomsnittet
- Nasjonale prøver 8. klasse likt med/bedre enn landsgjennomsnittet
- Nasjonale prøver 5. klasse: Under 20 % på nivå 1 i regning
- Nasjonale prøver 5. klasse: Under 20 % på nivå 1 i engelsk
- Nasjonale prøver 5. klasse: Under 20 % på nivå 1 i lesing

2: Godt læringsmiljø

- Elevundersøkelse 10. klasse: 1,4 eller bedre i mobbing
- Elevundersøkelse 10. klasse: Bedre enn landsgjennomsnittet i snitt på øvrige indikatorer (Motivasjon, etc)
- Elevundersøkelse 7. klasse: 5 % eller bedre i mobbing
- Elevundersøkelse 7. klasse: Vesentlig bedre enn landsgjennomsnittet på Motivasjon
- Elevundersøkelse 7. klasse: Bedre enn landsgjennomsnittet i snitt på øvrige indikatorer
- Elevundersøkelse 7. klasse: BBS opp på nivå med snittet i Gran

3: Holde budsjettet

4: Nærvær 94 %

Økonomi

Økonomisk ramme						
	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Øk.plan 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022
Brutto driftsutgifter	282 273	274 004	278 645	278 582	278 540	278 840
Brutto driftsinntekter	-50 911	-40 627	-42 287	-42 287	-42 287	-42 287
Netto drift	231 362	233 377	236 358	236 295	236 253	236 553

Endringer i ramma fremkommer slik:	2019	2020	2021	2022
Framskrivning				
Utgifter				
Flyktningmidler 2018	-1 215	-1 215	-1 215	-1 215
Flyktningmidler 2019	772	609	517	517
Prisvekst utgift	1 820	1 820	1 820	1 820
Lønnsvekst kap 4 2018 - sentralt oppgjør	3 059	3 059	3 059	3 059
Lønnsoppgjør kap. 3, - lokalt oppgjør	398	398	398	398
Sum	4 834	4 671	4 579	4 579
Inntekter				
Prisvekst inntekter	-1 160	-1 160	-1 160	-1 160
Sum	-1 160	-1 160	-1 160	-1 160
Nye tiltak				
Utgifter				
Nye plasser barnehage- barn med lovfestet rett				
Drift av to barnehager på anbud avlyst - innsparing beholdes	-500	-500	-500	-500
"Videreføring av tidlig innsats/systemarbeid PPT - skole"	-600	-600	-300	-
Omstilling: Reduserer ressurser til spes.ped. team bhg	-25	-25	-25	-25
Omstilling: Redusert grunnbemanning kom. bhg	-250	-250	-500	-500
Omstilling - Utnytte merkantile ressurser - "familiens hus" bhg	-50	-100	-100	-100
Omstilling - Endre/reducere trafikkfarlig skoleveg --> færre får rett til skoleskys	-400	-400	-400	-400
Omstilling - Redusere omfang av veiledning til nytilsatte nyutdannede lærere	-50	-50	-50	-50
Omstilling - Utnytte merkantile ressurser - "familiens hus" skole	-100	-200	-200	-200
Nye tiltak - Leirskole	-40	-50	-50	-50
Leirskole – nedskjæring reverseres	40	50	50	50
IKT skole	750	500	500	500
Sommerskole ungdomsskolen	400	400	400	400
Gratis kjernetid 3-5-åringer fra 1. august 2018, ikke kompensert i 2C	74	74	74	74
Statsbudsjett, føring – gratis kjernetid 2-åringer fra 1.8	99	99	99	99
Statsbudsjett, føring – økt foreldrebetaling 50 kr i barnehage	-143	-143	-143	-143
Helårsfeffekt økt inntektsgrense gratis kjernetid fra 1.8 2018	102	102	102	102
Styrket lærertetthet/ læringsmiljø BBS	500	1 000	1 000	1 000
Sum	-193	-93	-43	257
Inntekter				
Omstilling - økt foreldrebetaling SFO (inkl sommer-SFO)	-500	-500	-500	-500
Sum	-500	-500	-500	-500

Kommentar til enkelte linjer:

- Utgift – ny linje: "Styrket lærertetthet/ læringsmiljø BBS"

Resultatene i elevundersøkelsen på BBS faller godt under snittet i Grans øvrige barneskoler. Vi er vant til svært gode resultater sammenliknet med landet forøvrig, og anser dette som et mål for at vi har et gjennomgående svært godt læringsmiljø. Når BBS skiller seg ut, er den mest nærliggende forklaringen at lærertettheten er mye mindre enn ved de andre skolene. Det kan også skyldes andre forhold. Ordføreren er uansett innstilt på å tilføre midler for å styrke læringsmiljøet ved BBS.

FAMILIE OG VELFERD

Beskrivelse av budsjettområdet

Familie og velferd har 187 årsverk, fordelt på 6 enheter, som alle arbeider med barn, familier, deres nettverk og voksne med ulike utfordringer. Tjenestene som leveres strekker seg fra forebygging og tidlig innsats til utredning, behandling og tiltaksarbeid. De ulike enhetene styres av egne særlover. Innen budsjettområdet legges det vekt på å utvikle systematikk og kultur for optimal samhandling innenfor eget området og med andre enheter innen oppvekst og helse og omsorg.

Familie og velferd omfatter 3 vertskommunesamarbeid, der Gran er vertskommune for Sosialtjenesten i NAV og Lunner er vertskommune for flyktningtjenesten og voksenopplæringen.

Direkte knyttet til kommunalsjef er kommunepsykolog. Kommunepsykologen skal bidra til å fremme psykisk helse hos befolkning i Gran, spesielt barn og unge. Psykologen arbeider klinisk med korttidsoppfølging/ samtalerterapi barn/unge, og med foreldreveiledning, både individuelt og i grupper. På systemnivå bidrar psykologen til å styrke den akademiske, kunnskapsbaserte plattformen tiltakene i kommunen må hvile på, og skal bidra til gode systemer for tverretattlig og tverrfaglig samarbeid.

Barneverntjenesten

Barnevernets ansvar og oppgaver er regulert i Lov om barneverntjenester. Barnevernets skal ta vare på de mest utsatte barna, gjennom å sette inn de nødvendige hjelpetiltak rettet mot enkeltmennesker. I tillegg har barnevernet som hensikt å forebygge at problem oppstår. Disse retter seg enten mot **alle barn/familier**, eller mot **utsatte barn/familier**. Barneverntjenesten har hovedansvaret for bosetting og oppfølging av enslige mindreårige flyktninger (EM). Barneverntjenesten har 11,8 årsverk, fordelt på leder, undersøkelsesteam, tiltaksteam, miljøterapeut, tilsynsførerordningen og merkantil ressurs.

Helsesøster og jordmortjeneste

Helsesøstertjenesten og jordmortjenesten er regulert i Lov om helsetjenester i kommunen. Helsesøster og jordmortjeneste arbeider helsefremmende og forebyggende gjennom opplysning og rådgivning (helsestasjon, skolehelsetjeneste, helsestasjon for ungdom). Jordmor følger gravide gjennom svangerskapet og er ansvarlig for oppfølgingstilbud til alle gravide som er ansatt i Gran kommune («Gravid og i arbeid»). Foreldreveileder gir veiledning til foreldre og ansatte i barnehage og skole. Tjenesten arbeider også med smittevern, miljørettet helsevern og reisevaksinasjon og teller 10,9 årsverk.

Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)

Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) er en sakkyndig instans som skal bidra til å sikre den enkeltes rett til opplæring og hjelp ut fra Barnehageloven og Opplæringsloven, og skal hjelpe barnehager og skoler i arbeidet med kompetanseutvikling og organisering, for å ivareta og legge opplæringen bedre til rette for barn med særskilte behov. PP-tjenesten skal bidra til at barn, unge og voksne får et helhetlig og samordnet tilbud, bl.a. gjennom utstrakt og systematisk tverrfaglig samarbeid og samarbeid med 2.linjetjenesten, og bistå med veiledning til foresatte/barn og skoler/barnehager. Tjenesten har 6,8 årsverk, fordelt på rådgivere, logoped, sekretær og leder.

Psykisk helsetjeneste

Psykisk helsetjeneste yter tjenester etter Lov om Helse og omsorgstjenester i kommunen. Tjenesten er organisert i tre områder: 1) Behandlings- og oppfølgingsteam som tilbyr individuelle samtaler og oppfølging av personer med psykiske lidelser og/eller ruslidelser eller personer i vanskelig eller kritiske livssituasjoner, både voksne, barn og unge og deres familier. 2) Haugsbakken som er et

botilbud med nærhet til heldøgns bemanning for til sammen 15 beboere. To av leilighetene er avlastningsleiligheter. 3) Dagsenter for psykisk helse, lokalisert på Haugsbakken, som gir tilbud om ulike aktiviteter på dag og kveldstid. Psykisk helsetjeneste organiserer kommunens kriseteam. Psykisk helsetjeneste teller 19,8 årsverk totalt.

Sosialtjenesten NAV Hadeland

Gran kommune er vertskommune for sosialtjenesten for Lunner og Gran, som er del av NAV Hadeland. Sosialtjenesten NAV Hadeland gir råd og veiledning som bidrar til å forebygge og/eller løse sosiale problemer. Det arbeides målrettet med å få mennesker i arbeid eller aktivitet. Alle statlige virkemidler benyttes for å bidra til å sikre deltakelse i arbeidslivet eller en form for aktivitet. Tjenesten omfatter også rusforebyggende arbeid, Kvalifiseringsprogrammet, bostøtte, det ytes økonomisk sosialhjelp etter lov om sosiale tjenester, og egne økonomirådgivere bistår i krevende økonomi- og gjeldssaker. Andelen kommunale årsverk er 16,8, fordelt på 3 avdelinger.

Tilrettelagte tjenester

Tilrettelagte tjenester yter helse og omsorgstjenester etter vedtak til om lag 100 personer med nedsatt funksjonsevne. De fleste tjenestemottakerne bor og mottar tjenesten i bemannede omsorgsboliger. En økende andel får tjenester i sitt hjem. Tjenesten omfatter også dagtilbud, avlastningsenhet og kommunens BPA ordning. Tjenesten har 118,4 årsverk.

Vertskommunesamarbeidene der Lunner kommune er vertskommune

Flyktningtjenesten for Gran og Lunner har ansvar for bosetting og kvalifisering av flyktninger i Gran og Lunner. Flyktningtjenesten er et interkommunalt samarbeid med Lunner kommune som vertskommune. Det er ca. 450 flyktninger i integreringsperioden (5 år) hvorav 150 er på introduksjonsprogrammet. Tjenesten har 13,2 ansatte hvorav 1 er i prosjektstilling og 0,2 er forbehold Lunner kommune.

Voksenopplæringen har ansvar for grunnskoleopplæring og spesialundervisning på grunnskolens område til voksne som etter sakkyndig vurdering har slikt behov. Voksenopplæringen har også ansvaret for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for minoritetspråklige voksne personer. De samarbeider med Hadeland vgs og Karriere Oppland. Høsten 2018 er det 180 elever ved skolen, men elevtallet er sterkt synkende. Disse fordeler seg på 86 i grunnskole, 6 i spesialundervisning og resten i norskopplæring. 80 elever er i introduksjonsprogram.

Utfordringer for budsjettområdet:

I budsjettet er følgende forutsetninger lagt til grunn:

- Videreføring av økonomiplan vedtatt for 2018 – 2021, med unntak av reduksjon i flyktning midler er redusert med 2,8 mill kr.
- Psykiskhelsetjeneste er økt med 0,9 mill kr, finansiert med 0,4 mill kr fra NAV og 0,5 mill kr i tråd med opptrappingsmidler gitt på ramme.
- Rammeøkningen med 4 mill kr er i sin helhet fordelt til tilrettelagte tjenester for å kompensere for utfordringer i tråd med resultatet for 2017 og 1. tertial 2018.

Konsekvenser:

Det er innenfor rammen ikke funnet rom for å øke barneverntjenesten i tråd med resultatet for 2017 og 2. tertial 2018.

Det er ikke funnet rom for å redusere budsjettrett inntekt på ressurskrevende tjenester i tråd med resultat og varslet prognose for 2018.

For å komme innenfor rammen må tilrettelagte tjenester redusere tjenesten tilsvarende 5 mill kr. Dette kan gjøres gjennom å redusere bemanning i boliger med ca. 8 årsverk og opprette vikarpool. Det er innen tjenesten svært ulike brukerbehov og det vil derfor ikke være mulig å fordele reduksjonen likt mellom boligene. Reduksjonen vil derfor få konsekvenser for deler av brukergruppen gjennom redusert tilstedeværelse av personell i boligen og mulig økning i antallet personer som yter tjenesten.

Mål for fireårsperioden

Mål for virksomheten	Kommentarer
Bidra til å fremme den enkeltes selvstendighet, tilhørighet og styrke evnen til å mestre eget liv	
Familie og velferd skal forsterke tidlig innsats gjennom å øke kompetansen og forbedre systemarbeidet i samarbeid med Barnehage og Skole	
Barneverntjenesten skal gjennom forebyggende tiltak, tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid bidra til at utsatte barn og unge får nødvendig hjelp til rett tid.	
Helsesøster og jordmortjenesten skal bidra til å fremme psykisk og fysisk helse og forebygge sykdommer og skader hos barn, unge og gravide	
NAV Hadeland skal arbeide for å bidra til at flere kommer i arbeid eller aktivitet	
PP-tjenesten skal gjennom tidlig innsats bidra til at flere barn fullfører skolegangen, uten behov for spesialundervisning.	
Psykisk helsetjeneste: skal forebygge psykiske lidelser, samt behandle og forebygge forverring av eksisterende sykdom.	
Tilrettelagt tjenester: Tilrettelegge for at den enkelte bruker kan opprettholde sin egenomsorgsevne og selvstendighet så langt det er mulig. Trygge og sikre tjenester som ivaretar omfattende og sammensatte behov hos tjenestemottakere. Samordnet ressursutnyttelse og økt fleksibilitet som hjemmetjeneste. Økt kompetanse på forebygging, hverdagsmestring og velferdsteknologi. Utnytte digitale muligheter for undervisning og kompetanseutvikling.	
Flyktninger: skal komme over i arbeid og utdanning, bli økonomiske selvstendige og delta i samfunnslivet etter endt introduksjonsprogram Gran kommune skal ha fokus på integrering, ved bl.a. videreføring av prosjektet Eureka i samarbeid med Lunner kommune	

Mål for 2019:

Mål/Prioritet – 1 er viktigst, 2 nest viktigst, osv.

Felles:

- 1: Holde budsjettene
- 2: Nærvær: Minst 95 %
- 3: Sikre rett tjeneste og stønad til rett tid
  - Antall klager med omgjøring: Under 10%

Særskilt for NAV:

- 1: Flere i arbeid:
  - Antall arbeidssøkere hos NAV i jobb innen 3 md: Minst 65%
  - Antall personer med nedsatt arbeidsevne med overgang til arbeid: Minst 45 %

Særskilt for barnevern:

- 1: Sikre barn rett hjelp til rett tid
  - Gjennomført saksbehandling og tiltak maks 3 mnd – antall undersøkelser med utvidet frist <4
  - Antall barn med tiltaksplan og omsorgsplan: Minst 98%

For jordmor- og helsesøstertjenesten:

- 1: Andel førstegangs- og risikofødende som får hjemmebesøk innen 3 dager etter hjemkomst > 85 %
- 2: Andel nybakte foreldre som får hjemmebesøk innen 10 dager > 80%

For pedagogisk psykologisk tjeneste:

- 1: Saker igangsatt i rett tid
  - Innen 1 mnd fra henvisning: 90 %
  - Innen 3 mnd fra henvisning: 98 %

Økonomi

Økonomisk ramme						
	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Øk.plan 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022
Brutto driftsutgifter	236 500	220 286	218 493	212 998	209 720	209 420
Brutto driftsinntekter	-64 471	-66 309	-64 811	-64 811	-64 811	-64 811
Netto drift	172 029	153 977	153 682	148 187	144 909	144 609

Endringer i ramma fremkommer slik:

2019   2020   2021   2022

Framskrivning

Utgifter

Helsesøster:

Flyktningmidler 2018 -335 -335 -335 -335

Flyktningmidler 2019 267 210 178 178

NAV Hadeland:

Flyktningmidler 2018 -4 890 -4 890 -4 890 -4 890

Flyktningmidler 2019 3 336 2 630 2 233 2 233

Barnevern:

Flyktningmidler 2018 -1 190 -1 190 -1 190 -1 190

Flyktningmidler 2019 948 747 634 634

Voksenopplæring

Flyktningmidler 2018 -5 190 -5 190 -5 190 -5 190

Flyktningmidler 2019 3 857 3 040 2 580 2 580

5400 Flyktningtjenesten

Flyktningmidler 2018 -20 397 -20 397 -20 397 -20 397

Flyktningmidler 2019 16 578 13 064 11 088 11 088

Økt aktivitet flykt/voksenopp. Grunnet flere flyktninger 2 800 2 800 2 800 2 800

Tilrettelagte tjenester

Redusert antall vertskommunebrukere -1 500 -1 500 -1 500 -1 500

Felles:

Harmonisering utg/innt -3 208 -3 208 -3 208 -3 208

Lønnsvekst kap 4 2018 - sentralt oppgjør 1 491 1 491 1 491 1 491

Lønnsoppgjør kap. 5 - lokalt oppgjør 85 85 85 85

Lønnsoppgjør kap 3 - lokalt oppgjør 246 246 246 246

Prisvekst andre utgifter 1 630 1 630 1 630 1 630

Sum -5 472 -10 767 -13 745 -13 745

Inntekter

Harmonisering utg/innt 3 208 3 208 3 208 3 208

Prisvekst inntekter -1 710 -1 710 -1 710 -1 710

Sum 1 498 1 498 1 498 1 498

Nye tiltak

Utgifter

PPT ble styrket med 1 stilling 600` innarb. i 2016, avsluttes i	-300	-300	-300	-300
PPT-styrking, forlenging perioden til 2021	600	600	300	-
Omstilling:Tilgang til definert akuttbolig (NAV)	-80	-80	-80	-80
Omstilling:Økt bruk av tolk første møte/kartleggingsfase (NAV)	-50	-50	-50	-50
Omstilling: Redusert ressurs til/ endret organisering av rus	-100	-200	-200	-200
Omstilling: Reduksjon kurs/utd.støtte/felles fagdager	-40	-40	-40	-40
Omstilling - Utnytte merkantile ressurser - "familiens hus"	-100	-200	-200	-200
Statsbudsjett, føring – nedtrapping av opptrappingsplan rus	-42	-42	-42	-42
Kommuneproposisjonen 2019 - Opptrappingsplan rus	523	523	523	523
og skolehelsetjeneste	272	272	272	272
Statsbudsjettet, føring – betalingsplikt				
utskrivingsklare psyk. Pasienter	496	496	496	496
Tilpasning av tjenestenivå	3 000	3 000	3 000	3 000
Omstilling; synlig og deltakende ledelse i tjenesten	-500	-500	-500	-500
Sum	3 679	3 479	3 179	2 879

Inntekter

Sum	-	-	-	-
------------	----------	----------	----------	----------

HELSE OG OMSORG

Beskrivelse av budsjettområdet

Innenfor tjenesteområdene i helse og omsorg arbeider vi for å styrke de laveste trinnene på omsorgstrappen. Tverrfaglighet, velferdsteknologi og kompetanseheving vil prioriteres i tjenesteutviklingen vi står ovenfor når vi skal etablere nytt sykehjem og omsorgsboliger og møte en økende eldre befolkning.

Tildelingsenheten:

Tildelingsenheten saksbehandler og tildeler tjenester, og er kommunens koordinerende enhet for habilitering - og rehabilitering. Enheten er kommunenes forvaltning og saksbehandler for alle kommunalsjefsområder. Tjenesteutvikler som jobber i prosjektet på Sagatangen er tilknyttet enheten. De har en 50 % ressurs på systemansvar for Profil.

Antall årsverk: 5,5

Marka helse og omsorgssenter

Helse- og omsorgssenter Marka har tre avdelinger. Sykehjemsavdelingene er delt inn etter ulike tjenestetilbud. Avdeling 1 har 20 enkeltrom for pasienter på langtidsopphold. Avdeling 2 har 17 korttidsplasser og 3 kommunalakutt døgnplasser(KAD) hvorav den ene selges til Lunner kommune. To av rommene er dobbeltrom. Markatun III har 23 plasser for personer med demens og eller behov for skjermet tilbud.

Antall årsverk: 67

Skjervum helse og omsorgssenter.

Helse og omsorgssenteret på Skjervum har til sammen tre avdelinger med totalt 47 plasser. Avdeling 1 har 17 plasser hvor man i dag benytter 17 som enkeltrom. Avdeling 2 har 20 plasser hvor man i dag benytter 20 som enkeltrom. Avdeling 2 har etablert en avskilt bogruppe for personer med demens. Trygghetsavdelingen har 10 plasser for avlastning og korttidspasienter.

Antall årsverk: 49

Fellestjenesten i helse og omsorg består av merkantile tjenester, kjøkken og husøkonomavdeling med barrierevaskeri, innkjøp, lager og logistikk. Avdelingen yter ulike servicefunksjoner overfor alle enhetene. I tillegg er avdelingen samarbeidspartner innen ombygging, nybygg etc.

Antall årsverk: 18

Hjemmetjenester

Hjemmetjenesten i Gran består av to distrikt: Bjonerua og Gran, samt dagsenter for eldre og dagsentertilbudet for mennesker som har demens. Hjemmetjenesten yter tjenester i vidt omfang fra trygghetsalarm, praktisk bistand til omfattende pleie- og omsorgstjenester.

Antall årsverk: 69

Forebygging og utvikling.

Ergo- og fysioterapitjenester ytes i institusjon, helsestasjon, barnehage, skole og i den enkeltes hjem, av enkelt terapeuter og tverrfaglig team. Tjenesten er av helsefremmende, forebyggende og kurativ

art og ytes overfor barn, voksne og eldre. Den kommunale legetjenesten yter tjenester ved sykehjem, helsestasjon og legevakt.

Kommunen har videre 13 fastlegehjemler og 8,9 driftsavtaler for privatpraktiserende fysioterapeuter
Antall årsverk: 19,5

Helse og omsorg har ansvar for interkommunal legevakt og følger opp vertskommunesamarbeidet med Lunner og samarbeidet med Gjøvik på interkommunal legevakt der.

Utfordringer for budsjettområdet:

Hjemmetjenesten har hatt utfordringer med å holde sine rammer i 2018. Dette har vært en utfordring gjennom mange år. Vi ser at tjenesten ikke er robust nok til å håndtere enkelte pasientgrupper som har stort behov for spesialkompetanse. Budsjett lagt innenfor rammen er skjørt og gir ikke muligheter for utvikling av tjenesten.

Den nye opptrappingsplanen for habilitering og rehabilitering krever at det avsettes ressurser til koordinering og oppfølging. Planen vil kreve mer koordinering av brukergrupper med sammensatte behov. Vi skal få til koordinering på tvers av tjenester og kommunalsjefsområder.

Budsjettet som er lagt innenfor rammen har ikke gitt mulighet for oppjustering av forventede kostnader på Gil og forventede utgifter til beredskapslønn for fastlegene.

Sykehjemmene har jobbet med rammen for å redusere drift av ti langtidsplasser fra 2019 og videre effektivisering i 2020. Redusert antall langtidsplasser gir mindre inntekt. Både driftsreduksjon reduserte merkantile ressurser og redusert antall ansatte i turnuser må til for å komme i balanse innenfor rammen. Arbeidet er startet i 2018 for å få ut effekt i 2019.

Bemanningsenhetens budsjett ble redusert som en del av omstilling i 2018. Det er nødvendig å tenke nytt om denne enheten for å få til en heltidskultur i turnustjenestene. Bemanningenheten vil få ansvar for turnuser og vikarer slik at tjenesteledere kan bruke mer av sin tid til ledelse og tilstedeværelse i avdelingene. Dette skal øke fokuset på ansvarliggjøring og mestring som er anbefalt for å øke nærvær og få gode arbeidsmiljø for de ansatte.

Ordføreren har styrket rammen med 3 mill kr.

Behovsvurdering helse og omsorg 2019.

En justert ramme til helse og omsorg vil gi mulighet for å dekke økt kostnad for Gjøvik interkommunale legevakt med 400 000 og beredskapslønn til fastlegene. Det vil gi en forutsigbarhet i utgiftene vi vet har økt det siste året og vil følge inn i 2019.

Hjemmetjenesten har de siste årene vært vanskelig å styre innenfor de økonomiske rammene. Det er en betydelig økt kompleksitet i denne tjenesten. Vi har behov for å få etablert en mer robust tjeneste som kan bidra inn i de situasjonene hvor innbyggere med store hjelpebehov, som for eksempel kreftpasienter i siste fase av livet som trenger tett oppfølging av sykepleiere. En virtuell avdeling hvor man kan følge den enkelte bruker enten de er inne i avdeling eller hjemme vil gi oss mulighet til å kunne styrke hjemmetjenesten med sykepleiere på natt og gjøre det robust nok til å møte økte utfordringer i enkelt perioder. Rekrutteringen inn i avdeling og hjemmetjeneste vil styrke fagmiljøet og gi bedre rekrutteringsgrunnlag.

Vi må jobbe med kvalitetsforbedring og kompetanseheving. Det krever avsatt tid til opplæring av den enkelte ansatte for å trygge dem på rutiner og prosedyrer. Helse og omsorg satser på e-læring og nye former for opplæring for å heve kompetansen til alle ansatte.

Andre tiltak utenfor rammen:

Hjemmetjenesten vil få økt kapasitet hvis vi satser på å styrke lavterskeltiltakene. Aktivitetstilbud, hverdagsmestring og hverdagsrehabilitering kan prioriteres slik at flere kan klare seg selv og vedtak kan reduseres.

I tillegg vil det være forebyggende om vi får til en satsning på frisklivssentral med større kapasitet og flere læring og mestringstiltak. Friskliv er underprioritert men har et stort potensiale for å kunne bidra til utvikling.

Tiltak for å forebygge ensomhet blant eldre bør etableres. Den nye reformen «leve hele livet» skal følges opp for å finne mulighet for gode satsninger som kan gi bedre livskvalitet for de eldre i Gran. Det er formidlet forventninger til tilskudd for å etablere ulike anbefalte tiltak i kommunene. Oppsøkende hjemmebesøk ville gi oss en mulighet for å finne de riktige satsningsområdene for å møte behovet i denne aldersgruppen fremover.

Mål for fireårsperioden:

Mål for virksomheten	Kommentarer
Tilrettelegge for at den enkelte bruker kan opprettholde sin egenomsorgsevne og selvstendighet så langt det er mulig	
Trygge og sikre tjenester som ivaretar omfattende og sammensatte behov hos tjenestemottakere	
Samordnet ressursutnyttelse og økt fleksibilitet i hjemmetjenesten.	
Økt kompetanse på forebygging, hverdagsmestring og velferdsteknologi. Utnytte digitale muligheter for undervisning og kompetanseutvikling	
Tidlig innsats gjennom tverrfaglig samarbeid på tvers av virksomhetene, for best mulig ressursutnyttelse i et forebyggingsperspektiv.	

Mål for 2019:

Mål/Prioritet – 1 er viktigst, 2 nest viktigst, osv.

- 1: Nærvær minst 91%
- 2: God ledelse og godt arbeidsmiljø
  - Oppfølging, støtte, deltakende ledelse: «1. linjeledere i hvitt»
  - Faglig utvikling hos ansatte
  - Avgang (ut over naturlig avgang): Maks 5 %
  - Uttrykt jobbtilfredshet: 80 % «Tilfreds» eller «Svært tilfreds»
- 3: Holde budsjettet
- 4: Sikre riktig oppfølging og tildeling av omsorg:
  - Alle brukere skal ha definert plassering i «omsorgstrapp»
  - Antall klager som får medhold: Under 5%
  - Antall tilsynsrapporter som pålegger tiltak: Maks 1
  - Plass i beste halvdel på Kommunebarometeret

Økonomi

Økonomisk ramme						
	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Øk.plan 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022
Brutto driftsutgifter	242 196	225 491	225 233	222 983	221 983	221 983
Brutto driftsinntekter	-53 770	-42 793	-40 244	-40 244	-40 244	-40 244
Netto drift	188 427	182 698	184 989	182 739	181 739	181 739

Endringer i ramma fremkommer slik:

Framskrivning

Utgifter

	2019	2020	2021	2022
Harmonisering utg/innt	-3 489	-3 489	-3 489	-3 489
Lønnsvekst kap 4 2018 - sentralt oppgjør	1 926	1 926	1 926	1 926
Lønnsoppgjør 5 – lokalt oppgjør	54	54	54	54
Lønnsoppgjør kap 3 - lokalt oppgjør	228	228	228	228
Prisvekst utgift	1 340	1 340	1 340	1 340
Sum	59	59	59	59

Inntekter

Harmonisering utg/innt	3 489	3 489	3 489	3 489
Prisvekst inntekter	-940	-940	-940	-940
Sum	2 549	2 549	2 549	2 549

Nye tiltak

Utgifter

Midlertidige utgifter til administrasjonslokaler på Marka		1 000	1 000	
Midlertidige utgifter til admin forskyves		-1 000	-1 000	1 000
Omstilling - Car admin	-347	-347	-347	-347
Omstilling - Redusere med 10 langtidsplasser	-2 500	-3 250	-3 250	-3 250
Nytt tiltak - Bemanningseffektivisering (digitalisering, velferdsteknologi og nytt sykehjem)		-1 000	-2 000	-3 000
Omstilling; synlig og deltakende ledelse i tjenesten	-500	-1 000	-1 000	-1 000
Nytt tiltak - kostnadsdekning IKS Helse og omsorg				-2 862
Kostnadsdekning IKS forskyves				2 862
Nytt tiltak - Kostnadsdekning Sykehuset Innlandet				-750
Kostnadsdekning SI utgår				750
Kommuneproposisjonen 2019 - Habilitering/rehabilitering	262	262	262	262
Tilpasning av tjenestenivå	3 000	3 000	3 000	3 000
Reduksjon tilpassing tjenestenivå	-500	-500	-500	-500
Føring fra statsbudsjett – takstoppgjør fastleger	268	268	268	268
Sum	-317	-2 567	-3 567	-3 567

Inntekter

Sum	-	-	-	-
------------	----------	----------	----------	----------

KULTUR OG SAMFUNN

Beskrivelse av budsjettområdet – samfunnsutvikling

Kultur og samfunn har 182 ansatte fordelt på sju ulike enheter. Hovedoppgavene er drift av infrastruktur herunder kommunale veier, vannforsyning og avløp, støtte til tjenesteytingen gjennom drift av formålsbygg, forvaltningsoppgaver innen arealplan, oppmåling, byggesaksbehandling og landbruk. Næringsutvikling mot landbruket og øvrig næringsliv. Utvikling og oppfølging av kulturlivet gjennom oppfølging av lag og organisasjoner, idrett og friluftsliv, kulturminner og kulturmiljø, kulturskolen for Lunner og Gran, Gran folkebibliotek. Budsjettområdet omfatter fire vertskommunesamarbeid med Lunner der Gran er vertskommune.

Direkte knyttet til kommunalsjef er 3 rådgivere (inkl. kommuneoverlege) med oppgaver innenfor: Stedsutvikling, etablererkurs, Hadeland næringshage, sekretariat for Randsfjordforbundet, næringsutvikling, bedriftskontakt, folkehelsekartlegging, trafikk sikkerhetsutvalg, beredskap, skjenkebevilling, miljørettet helsevern, kommunelegefunksjon, overordnet planarbeid m.m

Oppmåling, plan og byggesak

Oppmåling 2,5 årsverk Plan 2 årsverk Byggesak 3,5 årsverk

Saksbehandling av oppmåling-, fradeling- og byggesaker, drift av kartdatabaser og eiendomsinformasjon, GIS. Behandling av innsendte planforslag, utarbeiding av egne plansaker og kommuneplanens arealdel. Rådgivning og veiledning i arealplansaker og byggesaker. Tilsyn og ulovlighetsoppfølging

Landbrukskontoret for Hadeland

8 årsverk

Landbrukstilskudd

- Rådgivning, søknadsbehandling og kontroll

Jordlovsaker og konsesjonssaker

- Tiltak i landbruket
- Fradelinger

Bygdeutviklingsmidler (tradisjonelt landbruk og tilleggsnæringer), Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL), nærings og miljøtiltak i skogbruket, skogbruksfond, skogsveger, biologisk mangfold, viltforvaltning og landbruksfaglig veiledning

Samferdsel og Park

9,5 årsverk

Drift og vedlikehold av ca. 170 km kommunal veg

- Trafikksikkerhetstiltak
- Ca. 2 000 gatelyspunkt
- Drift av 100 000 m² plener, 3 000 trær og 8 km turstier

Eiendom

58 fast ansatte, tilsammen 48,3 årsverk.

- Stab og prosjekt med enhetsleder eiendom og 3 medarbeidere
- Boligkontor bestående av boligkonsulent
- Drift med fagleder og 16 vaktmestere/fagarbeidere, til sammen 15,3 årsverk
- Renhold med tjenesteleder (vakant) og 49 renholdere (inkludert 13 tilkallingsvikarer), til sammen 28,04 årsverk
- Bygningsmasse på 98 800 m², inkludert 82 250 m² formålsbygg og 211 boliger

Lunner og Gran Brann og redning

13,4 årsverk (13 heltid og 35 deltidsansatte)

- Beredskap knyttet til brann og ulykker
- 4 brannstasjoner
- Forebyggende arbeid, herunder feiing og branntilsyn
- 300 - 400 utrykninger i året

Kultur

28,2 årsverk – 56 ansatte (inkludert Lunner).

Kulturskolen gir variert opplæring i musikk og andre kulturuttrykk i aldersgruppen 0–19 år.

Kulturskolen selger også tjenester til lag og foreninger som korps og teatergrupper.

Gran bibliotek består av Gran hovedbibliotek, samlokalisert med skolebiblioteket til Hadeland videregående skole og Brandbu filial.

Kulturkontoret for Lunner og Gran: Drifter og utvikler Fritidskontakttjenesten for de over 25 år, Hadeland Kultursal, Brandbu Kino og UngHadeland, som omfatter ungdomsarenaen i Brandbu og tiltakene rettet mot barn/unge gjennom høst- og vinterfestivaler og Aktiv sommer. Koordinerer folkehelse- og SLT-arbeidet og er ansvarlig for foreldrenettverk. Samarbeider med og støtter det frivillige kulturlivet gjennom tilskudd, driftsavtaler, markedsføring og arrangementsutvikling.

Kommunale idrettsanlegg, badeplasser, folkebadordningen mv. Plan- og tiltaksarbeid innenfor idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv, samarbeid med og støtte av det frivillige idrettslivet gjennom tilskudd og driftsavtaler, formidling av spillemidler og samarbeid med idrettsrådene.

Har ansvaret for kulturminner generelt samt bl.a. Pilegrimsleden, Prestegårdshagen, Klokkerlåven, Granavollen med Kommunehuset/staller, byggeskikkprisen mv.

Utfordringer for budsjettområdet:

Driftsbudsjettet er meget stramt, og det er knapt i forhold til å kunne opprettholde dagens tjenestetilbud. Det er gjort kutt i 2019 budsjettet som forutsatt i omstillingsprosjektet og vedtatt økonomiplan når det gjelder kulturskolen, og avslutning av det interkommunale samarbeidet knyttet til karrieresenteret. Kulturområdet har da en redusert ramme og det er kun midler til å opprettholde øvrig tjenestetilbud på samme nivå. Det er ingen mulighet for tilskudd til ulike frivillige eller profesjonelle kulturaktiviteter innenfor budsjetttrammen, ut over det som er ordinære kulturmidler til frivillige organisasjoner.

For Samferdsel og park er dagens drift videreført, men medfører at det er ikke tilstrekkelig midler til å drive vedlikehold av kommunale veier slik at man kan opprettholde veistandarden over tid.

Lunner og Gran brann og redning har over flere år hatt en økning i antall utrykninger og hendelser. Det utfordrer driftsbudsjettet. Økte myndighetskrav i forhold til HMS og økt antall utrykninger over tid, medfører kostnader til vedlikehold og erstatning av tyngre utstyr som det ikke har vært rom for å innarbeide i budsjettet. På grunn av krav til HMS har det også vært gjennomført bygningsmessige endringer som medfører økt husleie. Det er en utfordrende budsjetttramme å forholde seg til for brannvesenet som forutsetter et lavere aktivitetsnivå enn det har vært i 2018.

Landbrukskontoret for Hadeland har et meget stramt budsjett, der det kun er midler til å videreføre dagens drift. Økte utgifter til fallvilt er ikke fullt ut dekket inn. Det er i budsjettet ikke tatt høyde for egenandel til prosjektet «Den gode bonden» der det er gitt tilskuddsmidler fra Miljødirektoratet.

Frivilligsentralen er budsjettet med opprinnelig rammer, som forutsetter statlig tilskudd på to sentraler og en dobling av dette gjennom kommunal andel tilsvarende statlig tilskudd. Det er da ikke tatt høyde for eventuelle økte statlige tilskudd på grunn av flere sentraler. Posten for tilskudd til integreringstiltak som frivilligsentralen har fordelt er ikke videreført i 2019.

Budsjettet for Plan-, byggesak og oppmåling forutsetter økte gebyrinntekter på ca. 11 % ut over prisstigning for plansaksbehandling og byggesak. Hvor mye som må tas ut gjennom økte gebyrer og hva man kan forvente i forhold til eventuell økt inngang av gebyrbelagte saker vil bli behandlet i gebyrsak for 2019.

Mål for fireårsperioden

Mål for virksomheten	Kommentarer
God livskvalitet for innbyggerne i Gran gjennom en bærekraftig utvikling innen folkehelse og arealbruk, og forsvarlig kvalitet på fysiske tiltak.	
Utvikle sterke sentrumsområder i Gran og Brandbu med enhetlige krav for kvaliteter i det felles uterom, og tilstrekkelige arealer for etablering av nye virksomheter og bygg.	
Bidra til positiv stedsutvikling i samarbeid med lokale initiativ og ut fra stedlige forutsetninger	
Utarbeide en plan for boligbygging og klargjøre tilstrekkelige næringsarealer for utbygging	
Bidra til bærekraftig utnyttelse av landbrukets ressursgrunnlag til beste for landbruket og Hadelands befolkning.	

Mål for virksomheten	Kommentarer
Trygg og stabil kommunal infrastruktur og en tjenlig kommunal bygningsmasse.	
Redusere omfanget av kommunal bygningsmasse gjennom avhending av uhensiktsmessige bygg.	
Ha spesielt fokus på brannforebyggende arbeid og tilsyn rettet mot risikoutsatte grupper.	
Styrke håndteringsevnen ved branner og ulykker, gjennom utvikling av kommunale beredskapsressurer.	
Gran kommune skal ha et variert kultur- og fritidstilbud som bidrar til et meningsfullt liv for innbyggere i Gran	
Hadeland kulturskole skal være en møteplass der elever gjennom læring, opplevelse og deltakelse får kunnskap, ferdigheter og holdninger innen ulike kulturuttrykk. Kulturskolen skal ha fokus på integreringstiltak, implementering av ny rammeplan og videreutvikling av Granvang	
Gran bibliotek skal være en læringsarena og et kultur- og kunnskapscenter i lokalsamfunnet. Biblioteket skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt.	
Gran kommune skal tilrettelegge for gode og varierte kultur- og fritidstilbud for alle. Gran kommune skal bidra til å øke den fysiske aktiviteten i befolkningen, fange opp barn og unge som faller utenfor det ordinære kultur- og fritidstilbudet og bekjempe barnefattigdom og utenforskap.	
Gran kommune skal sikre en god forvaltning av kulturminner og kulturmiljøer.	

Mål for 2019:

Mål/Prioritet – 1 er viktigst, 2 nest viktigst, osv.

Samfunn:

- 1: Gode og motiverte medarbeidere
  - 80% 'Tilfreds' eller 'Svært tilfreds' på ansattundersøkelse
  - 95% nærvær
- 2: Gjennomføre saksbehandling innen lovpålagt tid
  - Gjennomsnitt ett-trinns byggesaker: 21 dager
  - Gjennomsnitt fradeling: 84 dager
  - Gjennomsnitt rammesøknader: 84 dager
  - Private reguleringsforslag fremmet til behandling innen 84 dager
- 3: God og velvillig bistand til søkere
  - Ved alle enkle mangler i søknad kontaktes søker og gis mulighet til å rette
  - Antall klagesaker: Under 20%
- 4: Holde budsjettene
- 5: Følge opp klima- og energiplan: Dokumentert nedgang i klimagassutslipp

Spesielt for landbruk:

1: Sikre biologisk mangfold:

- Opprettholde antall lokaliteter av prioriterte arter og biotoper
- Utarbeide plan for biologisk mangfold

2: Dokumentert reduksjon i landbrukets klimagassutslipp

Bibliotek/kulturskole

1: Kulturskolen skal gi tilbud som er tilgjengelige for flest mulig:

- Antall elevplasser: >124
- Antall elevplasser i korps: > 115
- Antall arbeidstimer ute: (Primært skoler) > 50%

2: Bibliotekene skal opprettholde aktiviteten:

- Minst like mange utlån
- Minst like mange arrangement (>17)
- Antall skoleklasser: >12

3: Holde budsjettet

4: Nærvær 95 %

Voksenopplæring

1: 70% av fremmedspråklige elever består norskprøve A2 eller bedre.

2: 95% av elever består grunnskoleopplæring etter endt opplæringsperiode

3: Holde budsjettet

Flyktingtjenesten

1: Flyktinger skal raskest mulig komme i jobb eller utdanning

- 50% etter endt introduksjonsprogram
- 70% innen november året etter endt introduksjonsprogram

2: Barn og unge skal delta i fritidsaktiviteter:

- 75% i grunnskolealder deltar i organiserte aktiviteter

3: Holde budsjettet

Økonomi

Økonomisk ramme						
	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Øk.plan 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022
Brutto driftsutgifter	164 161	137 592	142 428	139 600	140 837	141 094
Brutto driftsinntekter	-85 556	-57 162	-59 103	-59 103	-59 250	-59 250
Netto drift	78 605	80 430	83 325	80 497	81 587	81 844

Endringer i ramma fremkommer slik:

2019   2020   2021   2022

Framskrivning

Utgifter

Harmonisering utg/innt	761	761	761	761
Lønnsoppgjør kap. 4 2017 - sentralt oppgjør	764	764	764	764
Lønnsoppgjør kap 5 lokalt	275	275	275	275
Lønnsoppgjør kap 3 - lokalt oppgjør	250	250	250	250
Prisvekst andre utgifter	1 080	1 080	1 080	1 080
Sum	3 130	3 130	3 130	3 130

Inntekter

Harmonisering utg/innt	-761	-761	-761	-761
Husleie 2018	-12 380	-12 380	-12 380	-12 380
Husleie 2019	12 380	12 380	12 380	12 380
Ekstern husleie Rådhuset - ytterligere bortfall (800' i 2018)	200	200	200	200
Prisvekst inntekt	-1 280	-1 280	-1 280	-1 280
Sum	-1 841	-1 841	-1 841	-1 841

Nye tiltak

Utgifter

Økt tilskudd til Frivilligsentralen	-200	-200	-200	-200
Opprettholde økt driftstilskudd tilsvarende 2018	200	200	200	200
Tilbakeføre redusert bemanning bibliotek vedtatt fra 2018	50	50	50	50
Statsbudsjett føringer – økning Frivilligs.	459	459	459	459
Trafikksikring (P 918)	5	10	15	15
Boligplan - anskaffelse av leiligheter (P994)			57	57
Økt vedlikehold bygningsmasse jf. ksak 59/17	901	-1 432	-257	-
Økt vedlikehold/reasfaltering kommunale veger	1 000	1 000	1 000	1 000
Omstilling - bortfall av kulturskoletimen	-125	-125	-125	-125
Omstilling - omlegging av tjenestetilbud Kulturskolen	-500	-1 000	-1 000	-1 000
Omstilling - avslutte avtalen m/Opus	-84	-84	-84	-84
Sum	1 706	-1 122	115	372

Inntekter

Boligplan - anskaffelse av leiligheter (P994)			-97	-97
Omstilling - Gebyrjustering Plan Økning	-50	-50	-100	-100
Omstilling - Gebyrjustering Bygg Økning	-50	-50	-50	-50
Sum	-100	-100	-247	-247

KULTUR OG SAMFUNN - VAR

Beskrivelse av budsjettområdet

Vann og avløp har 16 årsverk

- Leverer vann til 3 600 og mottar avløp fra 3 200 abonnenter
- 2 vannverk (pluss vann fra interkommunalt vannverk)
- 350 km rør i bakken
- 2 700 abonnenter med privat avløp
- Prosjektering og byggeledelse

Utfordringer for budsjettområdet:

Nylig gjennomført ROS-analyse for vannforsyningen viser at det er utfordringer i forhold til forsyningssikkerhet og nødvendige alternative forsyningskilder. Det er derfor nødvendig med betydelige investeringer i Brandbu vannverk for å få tilstrekkelig sikkerhet i vannforsyningen. Det er også nødvendig å få et bedre kartgrunnlag over eksisterende ledningsnett.

Behovet for rehabilitering av gammelt ledningsnett og pumpestasjoner er økende i tiden framover. Grymyr renseanlegg må også rehabiliteres for å sikre tilfredsstillende rensing.

Over tid ser en også at det har vært vanskelig å opprettholde tilstrekkelig framdrift i investeringsprosjektene. Det er derfor behov for en styrking av ressursene i forhold til oppfølging av investeringsprosjektene.

Behovene forutsetter en økning av gebyrnivået på ca. 6 % ut over prisstigningen, som er i tråd med det som ble varslet ved behandling av gebyrsatsene i desember 2017.

Mål for fireårsperioden

Mål for virksomheten	Kommentarer
Ha en sikker effektiv vannforsyning med godt vann og nok vann til alle	
Verne miljøet mot uheldige virkninger av utslipp av avløpsvann	

Mål for 2019:**Mål/Prioritet – 1 er viktigst, 2 nest viktigst, osv.**

- 1: Gode og motiverte medarbeidere
  - 80% 'Tilfreds' eller 'Svært tilfreds' på ansattundersøkelse
  - 95% nærvær
- 2: Gode prosjektestimater og prosjektstyring
  - Estimater av prosjektkostnader skal stemme med resultatet
  - Prosjekter skal gjennomføres innenfor vedtatt tids- og kostnadsramme
- 3: Holde budsjettene

Økonomi

Økonomisk ramme						
	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Øk.plan 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022
Brutto driftsutgifter	29 995	31 734	34 199	33 649	35 687	35 174
Brutto driftsinntekter	-45 324	-47 453	-51 706	-54 365	-59 234	-60 214
Netto drift	-15 329	-15 719	-17 507	-20 716	-23 547	-25 040

Endringer i ramma fremkommer slik:

2019   2020   2021   2022

Framskrivning**Utgifter**

Lønnsvekst kap 5 2018 – lokalt oppgjør	139	139	139	139
Lønnsoppgjør kap 3 - lokalt oppgjør	24	24	24	24
Forventet lønns- og prisvekst (Momentum)	793	1 644	2 481	3 370
Sum	956	1 807	2 644	3 533

Inntekter

Prisvekst	-3 490	-9 092	-14 330	-16 393
Sum	-3 490	-9 092	-14 330	-16 393

Nye tiltak**Utgifter**

Kommunedelplan V/A		-600	-600	-600
Økt vedlikehold	609	1 208	1 009	1 007
ROS-analyse Vannforsyning	-500	-500	-500	-500
Svingninger i utgifter septiktømming	1 400		1 400	
Sum	1 509	108	1 309	-93

Inntekter

Inntektsføring fra fond	-600	2 343	2 712	3 795
Inntektsføring fra fond (kap. 3)	-24	-24	-24	-24
Økt inntektsføring fra fond pga kap 5	-139	-139	-139	-139
Sum	-763	2 180	2 549	3 632

POLITISKE ORGANER

Beskrivelse av budsjettområdet

Området omfatter godtgjørelse til ordførere og kommunestyrets medlemmer, politisk representasjon og -møtevirksomhet, samt valgavvikling. Budsjettområdet dekker også Kontrollutvalgets virksomhet og kjøp av revisjonstjenester.

Videre er eldreråd, ungdomsråd, råd for funksjonshemmede og Gran kommunes andel av utgiftene til regionrådet for Hadeland innbefattet i denne virksomheten, sammen med regionrådets prosjektmidler som føres her. I tillegg føres medlemskap i KS og Lands sammenslutningen av vertskommuner for sentralinstitusjoner i det tidligere HVPU på dette budsjettområdet.

Utfordringer for budsjettområdet:

- Utgifter i valgår er alltid vanskelig å anslå, budsjetttrammen kan være for liten men er på samme nivå som tidligere valgår.
- Politisk aktivitet er budsjettert på samme nivå som i 2018.
- Budsjetttrammer for regionrådet kan bli påvirket av pågående regionreform fra 2020 og utover i perioden.

Økonomi

Økonomisk ramme						
	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Øk.plan 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022
Brutto driftsutgifter	14 469	8 722	10 083	9 067	9 633	9 067
Brutto driftsinntekter	-6 494	-1 248	-1 290	-1 290	-1 290	-1 290
Netto drift	7 975	7 474	8 793	7 777	8 343	7 777

Endringer i ramma fremkommer slik:

Framskrivning

Utgifter

	2019	2020	2021	2022
Harmonisering utg/innt	7	7	7	7
Valg	566		566	
Lønnsoppgjør	70	70	70	70
Lønnsoppgjør kap 5	28	28	28	28
Kontrollutvalget, jf ksak 91-18, økning utover prisvekst	250	250	250	250
Prisvekst andre utgifter	190	190	190	190
Sum	1 111	545	1 111	545

Inntekter

Harmonisering utg/innt	-7	-7	-7	-7
Prisvekst inntekt	-35	-35	-35	-35
Sum	-42	-42	-42	-42

Nye tiltak

Utgifter

Kst 113/14 Tilskudd til partienes valginformasjon	50			
Klimapådriver- egenandel Gran kommune		-200	-200	-200
Klimatiltak (FSk får fullmakt til å fordele etter søknad)	200	-	-	-
Sum	250	-200	-200	-200

Inntekter

Sum	-	-	-	-
------------	----------	----------	----------	----------

OVERORDNEDE INNTEKTER OG UTGIFTER

Beskrivelse av budsjettområdet

Området omfatter budsjettering av ordinær skatt på inntekt og formue, i tillegg til kommunal utskrevet eiendomsskatt.

Budsjettområdet omfatter også det generelle statlige rammetilskuddet, som bevilges gjennom statsbudsjettet. I tillegg omfatter det andre statlige overføringer som inntektsutjevning og overføringer uten krav om øremerking. Dette er midler som gis som kompensasjon for særlig tjenesteyting, for eksempel mottak av flyktninger og refusjoner fra staten for låneordninger med rentekompensasjon.

Økonomi

Økonomisk ramme	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Øk.plan	Øk.plan	Øk.plan
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Brutto driftsutgifter	0	0	0	0	0	0
Brutto driftsinntekter	0	-732 091	-778 852	-780 979	-780 264	-780 301
Netto drift	0	-732 091	-778 852	-780 979	-780 264	-780 301
Ny ramme;	B 2017	2018	2019	2020	2021	2022
Skatt						
Endring skatt etter stasbudsjettet			-7 289	-7 289	-7 289	-7 289
Samlet skatt etter oppdatering	-321 826	-339 497	-353 980	-353 980	-353 980	-353 980
Rammetilskudd basert på KS-modell	-351 905	-359 562	-365 143	-366 576	-366 283	-366 315
Endring rammetilskudd etter statsbudsjett			-8 110	-8 804	-8 382	-8 387
Endring rammetilskudd budsjettavtale statsbudsjett			504	504	504	504
Inntektsutjevning basert på KS-modell	-52 460	-49 626	-45 679	-45 679	-45 679	-45 679
Inntektsutjevning etter statsbudsjettet			-944	-944	-944	-944
Inntektssystemet	-404 365	-409 188	-419 372	-421 499	-420 784	-420 821
Eiendomsskatt 1 promille, bunnfradrag 200 000	-7 300	-5 900	-5 500	-5 500	-5 500	-5 500
Sum eiendomsskatt	-7 300	-5 900	-5 500	-5 500	-5 500	-5 500

Andre generelle statstilskudd

Økonomisk ramme	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Øk.plan	Øk.plan	Øk.plan
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Brutto driftsutgifter		158	158	158	158	158
Brutto driftsinntekter		-53 673	-48 527	-42 884	-37 903	-35 264
Netto drift	0	-53 515	-48 369	-42 726	-37 745	-35 106
Ny ramme;	B 2017	2018	2019	2020	2021	2022
Inntekter:						
Investeringsstilskudd grunnskole	-300	-	-	-	-	-
Rentekompensasjon grunnskole	-866	-570	-504	-458	-411	-365
Kompensasjonstilskudd omsorgsbolig/sykehjem	-1 084	-1 013	-998	-989	-979	-970
Rentekompensasjon kirkebygg	-67	-45	-40	-37	-33	-29
Integreringsmidler (14 +8 nye)	-38 349	-32 595	-29 785	-24 200	-21 480	-18 900
Vertskommunetilskudd	-19 450	-19 450	-17 200	-17 200	-15 000	-15 000
Sum ramme	-60 116	-53 673	-48 527	-42 884	-37 903	-35 264
Utgifter:						
Prisvekst						
Sekundærflytting integrering	158	158	158	158	158	158
Sum	158	158	158	158	158	158

RENTER, AVDRAG, UTBYTTE OG FOND

Beskrivelse av budsjettområdet

Budsjettområdet omfatter kommunens finansinntekter og -utgifter. Dette dreier seg i praksis om renter, avdrag og utbytte. Budsjettområdet omfatter også avsetning og bruk av fond som finansierer generelle utgifter, eller utgifter som omfatter flere budsjettområder. Bruk og avsetning av bundne fond skjer i hovedsak direkte mot hvert enkelt budsjettområde.

Økonomi

Økonomisk ramme	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Øk.plan 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022
Brutto finansutgifter		82 802	132 255	146 638	148 239	148 489
Brutto finansinntekter		-9 085	-58 008	-56 896	-56 248	-56 248
Netto finans	0	73 717	74 247	89 742	91 991	92 241

Ny ramme;	B 2017	2018	2019	2020	2021	2022
Renteinntekter og utbytte						
Renter formidlingslån	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Utbytte Glitre Energi/Hadeland Kraft	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Renter ansvarlig lån HE	-930	-1 240	-1 163	-1 051	-903	-903
Andre renteinntekter (morarente med mer)	-45	-45	-45	-45	-45	-45
Renteinntekter bank	-3 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Renter av egne plasserte midler	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum	-7 785	-7 785	-7 708	-7 596	-7 448	-7 448
Renteutgifter, provisjoner, andre finansutg.	2,10%	2,00%	2,50%	2,75%	3,00%	3,00%
Renter ihht vedtatte investeringer	17 570	19 616	25 182	30 139	34 457	35 395
Andre renteutg og låneomkostninger	60	60	60	60	60	60
Sum	17 630	19 676	25 242	30 199	34 517	35 455
Netto avdrag						
Avdrag ihht vedtatte investeringer	45 064	46 796	48 080	52 312	55 685	58 462
Nye tiltak						
Sum	45 064	46 796	48 080	52 312	55 685	58 462
Disposisjonsfond		2018	2019	2020	2021	2022
Avsetning						
Disposisjonsfond	8 827	15 000	-	-	-	-
Disposisjonsfond - saldert overskudd	-	880	11 483	16 677	10 587	7 122
Randsfjordsreguleringsfond	300	300	300	300	300	300
Sum	9 127	16 180	11 783	16 977	10 887	7 422
Bruk						
Disposisjonsfond						
Omstilling 10 Finansiering fra dispfond til digital utvikling		-1 000	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Korreksjon bruk av fond til digitalisering				1 000	1 500	1 500
Bruk av flyktingefond	-636					
Randsfjordsreguleringsfond	-300	-300	-300	-300	-300	-300
Sum	-936	-1 300	-3 300	-2 300	-1 800	-1 800
Netto bruk/avsetning disposisjonsfond	8 191	14 880	8 483	14 677	9 087	5 622

Bundne driftsfond**Avsetning**

Renter av bunde fond	150	150	150	150	150	150
Sum	150	150	150	150	150	150

Bruk

Sum	-	-	-	-	-	-
Netto bruk/avsetning bundne driftsfond	150	150	150	150	150	150

Avskrivninger

Avskrivninger		47 000	47 000	47 000	47 000
Sum		47 000	47 000	47 000	47 000
Motpost avskrivninger		-47 000	-47 000	-47 000	-47 000
Sum		-47 000	-47 000	-47 000	-47 000

*Sum***Tidligere års mindreforbruk**

Bruk av tidligere års mindreforbruk

Sum	-	-	-	-	-	-
------------	---	---	---	---	---	---

Overføring mellom drift og investering

Overføring til investeringsregnskapet

Sum	-	-	-	-	-	-
------------	---	---	---	---	---	---

5. VEDLEGG

Økonomisk oversikt drift

	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	40 828	43 036				
Andre salgs- og leieinntekter	78 490	77 844				
Overføringer med krav til motytelse	154 573	127 266				
Rammetilskudd	395 571	409 188				
Andre statlige overføringer	80 134	59 870				
Andre overføringer	21 785	984				
Skatt på inntekt og formue	341 304	339 497				
Eiendomsskatt	5 924	7 650				
Andre direkte og indirekte skatter	194	190				
Sum driftsinntekter	1 118 803	1 065 525	1 085 605	1 087 691	1 087 380	1 086 841
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	548 386	534 104				
Sosiale utgifter	146 068	155 090				
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	125 368	114 492				
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	149 694	135 082				
Overføringer	69 727	57 899				
Avskrivninger	43 371	47 000				
Fordelte utgifter	-2 216	-1 852				
Sum driftsutgifter	1 080 398	1 041 815	1 063 755	1 047 403	1 044 474	1 042 602
Brutto driftsresultat	38 405	23 710	21 850	40 288	42 906	44 239
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	8 290	6 845	6 768	6 656	6 508	6 508
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	1 096	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Mottatte avdrag på utlån	56	250	250	250	250	250
Sum eksterne finansinntekter	9 442	8 095	8 018	7 906	7 758	7 758
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	16 098	19 706	25 272	30 229	34 547	35 485
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	-	-	-	-	-	-
Avdrag på lån	44 823	46 796	48 080	52 312	55 685	58 462
Utlån	28	550	200	200	200	200
Sum eksterne finansutgifter	60 949	67 052	73 552	82 741	90 432	94 147
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-51 507	-58 957	-65 534	-74 835	-82 674	-86 389
Motpost avskrivninger	43 371	47 000	47 000	47 000	47 000	47 000
Netto driftsresultat	30 269	11 753	3 316	12 453	7 232	4 850
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	1 145	-	-	-	-	-
Bruk av disposisjonsfond	1 389	1 300	3 300	2 300	1 800	1 800
Bruk av bundne fond	4 939	4 157	5 317	2 374	2 005	922
Sum bruk av avsetninger	7 473	5 457	8 617	4 674	3 805	2 722
Overført til investeringsregnskapet	237	-	-	-	-	-
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk	-	-	-	-	-	-
Avsatt til disposisjonsfond	1 597	16 180	11 783	16 977	10 887	7 422
Avsatt til bundne fond	22 389	1 030	150	150	150	150
Avsatt til likviditetsreserven	-	-	-	-	-	-
Sum avsetninger	24 223	17 210	11 933	17 127	11 037	7 572
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	13 519	-	-	-	-	-

Økonomisk oversikt investering

	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	5 150	2 000		15 700	17 000	10 000
Andre salgsinntekter		-	-	-	-	-
Overføringer med krav til motytelse	673	1 000	-	-	-	-
Kompensasjon for merverdiavgift	24 363	35 025	9 450	12 440	33 310	31 520
Statlige overføringer	1 969	54 402	-	480	66 143	70 771
Andre overføringer	7 484	-	-	-	-	-
Sum inntekter	39 639	92 427	9 450	28 620	116 453	112 291
Utgifter						
Lønnsutgifter	828	-	-	-	-	-
Sosiale utgifter	300	-	-	-	-	-
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjo	125 752	206 701	156 904	117 510	182 240	146 520
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjo	-	-	-	-	-	-
Overføringer	25 712	35 624	11 450	13 440	34 310	32 280
Renteutgifter og omkostninger	1	-	-	-	-	-
Fordelte utgifter	-	-	-	-	-	-
Sum utgifter	152 593	242 325	168 354	130 950	216 550	178 800
Finansstransaksjoner						
Avdrag på lån	13 423	3 992	4 038	4 288	4 621	4 955
Utlån	10 545	10 000	15 000	10 000	10 000	10 000
Kjøp av aksjer og andeler	2 978	3 200	3 400	3 400	3 400	3 400
Dekning av tidligere års udekket	-	-	-	-	-	-
Avsatt til ubundne investeringsfond	-	-	-	-	-	-
Avsatt til bundne investeringsfond	556	-	-	-	-	-
Sum finansieringstransaksjoner	27 502	17 192	22 438	17 688	18 021	18 355
Finansieringsbehov	140 456	167 090	181 342	120 018	118 118	84 864
Dekket slik:						
Bruk av lån	117 894	159 898	173 904	112 330	110 097	76 509
Salg av aksjer og andeler		-	-	-	-	-
Mottatte avdrag på utlån	13 160	3 992	4 038	4 288	4 621	4 955
Overført fra driftsbudsjettet	237	-	-	-	-	-
Bruk av tidligere års udisponert	-	-	-	-	-	-
Bruk av disposisjonsfond	2 978	3 200	3 400	3 400	3 400	3 400
Bruk av bundne driftsfond	-	-	-	-	-	-
Bruk av ubundne investeringsfond	-	-	-	-	-	-
Bruk av bundne investeringsfond	6 187	-	-	-	-	-
Bruk av likviditetsreserve	-	-	-	-	-	-
Sum finansiering	140 456	167 090	181 342	120 018	118 118	84 864
Udekket/udisponert	-	-	-	-	-	-

Investeringer i 10-årsperioden.

Prosjektnavn:	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Nytt sykehjem og omsorgsboliger Sagatangen - forprosjekt	5 000 000	18 000 000	100 000 000	100 000 000	100 000 000	0	0	0	0	0
Marka helse- og omsorgssenter forprosjekt	0	0	1 000 000	5 000 000	13 000 000	0	0	0	0	0
Boligplan - Bolig for psykiatri/rus	0	3 000 000	10 000 000	10 000 000	0	0	0	0	0	0
Boligplan - sterkskjernet bolig	0	0	16 000 000	0	0	0	0	0	0	0
Boligplan - heldøgns bemannet bolig Brandbu	0	0	0	27 000 000	0	0	0	0	0	0
Boligplan - heldøgns bemannet bolig Gran	0	0	0	0	0	2 000 000	28 000 000	0	0	0
Boligplan - Avlastningsenhet	0	0	0	0	11 000 000	11 000 000	0	0	0	0
Boligplan - Anskaffelse leiligheter	0	3 500 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Oppgradering og påkostning kommunale bygg	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	20 000 000	20 000 000	20 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Lukking brannavvik kommunale bygg og kirker	6 000 000	6 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Universell utforming kommunale bygg	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	2 000 000	2 000 000	0	0	0	0
Vegstasjon	0	0	24 000 000	0	0	0	0	0	0	0
Gran Rådhus, ominnredning	1 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VEGER - ASFALTERING	0	2 500 000	0	2 500 000	0	2 500 000	0	2 500 000	0	0
OPPGRADERING VEGER	1 000 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
GANG-/SYKKELVEG DALES VEG	0	0	450 000	0	9 000 000	0	0	0	0	0
TRAFIKKSIKRING	1 125 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000
GRAN SENTRUM - GANG-/SYKKELVEG	0	0	0	0	0	2 658 000	0	0	0	0
GRAN SENTRUM - PARK OG BEPLANTNING	0	0	0	0	0	1 070 000	0	0	0	0
BRANDBU SENTRUM - SENTRUMSUTVIKLING	2 025 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BRANDBU SENTRUM - FLOMSIKRING Broprosjekt	9 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grunnerverv flomforebygging	7 000 000									
GRAN SENTRUM - TORG	0	0	0	0	0	3 200 000	0	0	0	0
GRAN SENTRUM - UNDERGANG JERNBANE	0	0	0	0	0	3 600 000	0	0	0	0
Egenandel flomsikring Brandbu	19 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mohagen sør	20 000 000	17 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Kjøp av tomt Mohagen	3 100 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Utstyr og velferdsteknologi PLO	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IKT Sentralt	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000
Kirkelig fellesråd	2 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	0	0	0	0	0	0
Biler brann og redning	2 000 000	0	3 300 000	0	0	600 000	0	1 200 000	0	0
Biler feiing	400 000	800 000	400 000	0	0	0	0	0	0	0
UTSKIFTING AV MASKINER/BILER	1 500 000	1 500 000	1 500 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000

Prosjektnavn:	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Reinvestering Vann- og avløpsledninger	16 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000
V/A Etablering av krisevannforsyning	2 504 324									
HOVEDPLAN VA Rossum - Egge	0	0	0	0	8 000 000	0	0	0	0	0
HOVEDPLAN VA PLASSBAKKEN - TESLO	10 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Biler VA	0	750 000	0	400 000	950 000	0	400 000	450 000	0	0
VA Lynnebakka	0	0	0	500 000	4 500 000	11 000 000	0	0	0	0
VA Tryggheim - Myrvang	0	500 000	4 000 000	3 500 000	0	0	0	0	0	0
VA Søndre Ål - Tryggheim	0	1 000 000	8 000 000	9 000 000	0	0	0	0	0	0
(V)A Fredheim	8 500 000	6 500 000	0	0	0	0	0	0	0	0
V (A) Julibakka	2 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nødstrømsaggregat	2 000 000	1 000 000	1 000 000	0	0	0	0	0	0	0
VA Brandbu sentrum - flomsikring	5 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brandbu vannverk (Askimlandet)	2 000 000	20 000 000	20 000 000	0	0	0	0	0	0	0
Mohagen sør VA	25 000 000	3 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Grymyr renesanlegg	5 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Beredskapslager VA (Driftstasjon)	0	10 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Oppgradering VPS	3 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jørgensløkka - Huser	0	5 000 000	8 000 000	0	0	0	0	0	0	0
Omlegging Vassendvika	0	12 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum investering (finansiert av frie inntekter)	87 350 000	63 200 000	167 550 000	157 400 000	164 700 000	58 328 000	57 700 000	15 400 000	11 700 000	11 700 000
Sum investering VA (finansiert av gebyrer)	81 004 324	67 750 000	49 000 000	21 400 000	21 450 000	19 000 000	8 400 000	8 450 000	8 000 000	8 000 000
SUM INVESTERINGER	168 354 324	130 950 000	216 550 000	178 800 000	186 150 000	77 328 000	66 100 000	23 850 000	19 700 000	19 700 000

Kommunestyrets vedtak 13.12.2018:

1. Gran kommunes budsjett og økonomiplan for 2019 til 2022 vedtas i samsvar med fremlagte forslag fra FrP, MDG og GBL slik det fremgår av vedlagte exelfiler med driftsbudsjett (ver 2) og investeringsbudsjett(ver2) og budsjettdokument med tekstdel.
2. Budsjett og økonomiplan vedtas på definerte tjenestenivå med netto driftsbeløp.
Disponeringen av budsjettet skjer i henhold til "Reglement for delegering i budsjettsaker vedtatt i K-sak 66/15" og «Økonomireglement for Gran kommune av 19.09.18, K-sak 59/18».
3. Rådmann gis fullmakt til å oppdatere budsjettet i forhold som ikke påvirker budsjettområdenes driftsnivå.
4. Investeringer for 2019 finansieres i samsvar med budsjettskjema 2A.
Låneopptak til investeringer med 158,904 mill kr og til startlån 15 mill kr skjer i hht "Reglement for finansforvaltning". Lån til investering og lån til videre utlån avdras over 30 år. Rådmannen for fullmakt til å justere beregning av renter og avdrag som følge av endring av startlån fra 10 til 15 mill kr.
5. Rådmannen gis fullmakt til å innteksføre fra selvkostfond dersom selvkostregnskapet viser under 100 % dekningsgrad.
6. Skatteøret fastsettes i samsvar med maksimalsatsene for det kommunale skatteøret.
Marginavsetningen for inntektsåret 2019 settes til 9 %.
7. I medhold av Lov om eiendomsskatt til kommunane § 2 og § 3 skrives det ut eiendomsskatt for perioden 01.01.2019 til 31.12.2019.
  - a) Eiendomsskatten skrives ut på faste eiendommer i hele kommunen, i samsvar med Eiendomsskattelovens § 3. Dette inkluderer også næringseiendommer.
  - b) Eiendomsskattesatsen fastsettes til 0,1 %.
  - c) Bunnfradraget for selvstendige boenheter, jvf. pkt. 3 i kommunestyrevedtak i sak 25/07, fastsettes til kr 200 000 pr. boenhet.
  - d) Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen tidligere vedtatte skattevedtekter og revidert analyse vedtatt 22. mai 2007 sak 0005/07 i Sakkyndig nemnd eiendomsskatt.
  - e) Eiendomsskatten forfaller til betaling i 4 terminer.
  - f) Eiendommer eller deler av eiendommer der det drives ikke-kommersiell virksomhet som arbeider innen områdene livssyn, helse, idrett og kultur fritas for eiendomsskatt, jfr. lovens § 7.
  - g) I henhold til eiendomsskatteloven § 7b fritas automatisk fredede bygg og bygg som er fredet etter lov.
  - h) I medhold av eiendomsskatteloven §8 A-4, vedtar kommunestyret å foreta en kontorjustering på 20 % av gjeldende takstgrunnlag for 2019.
  - i) Følgende endres hvis årets statsbudsjett sin inkurie om endring av paragraf 11 i eiendomsskattelova, som åpner for en minste promille på 1, ikke blir vedtatt:
    - Skattesats i punkt b) settes til 0,2 %
    - Bunnfradrag i punkt c) settes til kr. 450.000
    - Kontorjustering i punkt h) settes til 0 %. Hvis kontorjustering på 0% medfører at eiendomsskattevedtaket blir kjent ugyldig settet kontorjusteringen til 1 %.
8. Kommunestyre vedtar at følgende tjenester skal ha full kostnadsdekning, 100 % selvkost, jfr. rundskriv H-3/14 Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester fra KMD:
  - Vann
  - Avløp

- Feietjenester
- Reguleringsplaner
- Dispensasjoner fra kommuneplan
- Bygge- og eierseksjoneringsaker
- Behandling av utslippssøknader

Øvrige tjenester med lovmessig krav til 100 % selvkost

- Renovasjon
- Tømming av slamavskillere (septiktanker)
- Kontroll av separate avløpsanlegg

9. Betalingssatsene for gebyrer, avgifter og brukerbetaling for kommunale tjenester i 2019 fastsettes i egne saker. Dersom betalingssatsene ikke er fastsatt i egne saker, reguleres prisene i henhold til lover, forskrifter og retningslinjer eller kommunal deflator på 2,8 %.
10. Garantirammen for sosialtjenestens virksomhet i 2019 settes til kr 1 300 000.
11. Kommunestyrets forutsetter at dagens BPA-ordning videreføres, slik at brukerne fortsatt kan velge private tilbydere. Eventuelle endringer i BPA-ordningen fremmes til politisk behandling.
12. Kommunestyret vedtar etablering av møteplass Gran og møteplass Brandbu som forebyggende tiltak for ungdom i tråd med innspill i Politirådet 5.12.2018. Kostnader 2019: Investering inntil kr 95.000 dekkes under prosjekt 964 og driftskostnader kr 150.000 dekkes innenfor eksisterende ramme Kultur.
13. Kommunestyret bevilger kr 200.000 til klimatiltak [ligger inne i tallforslaget]. Formannskapet får fullmakt til å fordele midlene etter søknad.
14. Rådmannen gis fullmakt til å oppdatere lånebeløp i pkt 4 i vedtaket og rådmannen gis også fullmakt til å oppdatere tall og figurer tekstdelen i budsjettokumentet i tråd med fremlagte forslag.
15. Rådmannen gis fullmakt til å innarbeide endringer som følge av statsbudsjettet som blir vedtatt neste uke.

Kopiering - priser fra 1.1.2019

1.1 Fellestjenester	Pris med mva.	Pris uten mva.
Kopiering, svart-hvitt		
A4	2,00	1,64
A3	4,00	3,28
Kopiering, farger		
A4	4,00	3,28
A3	8,00	6,56

Priser i kommunale barnehager 2019

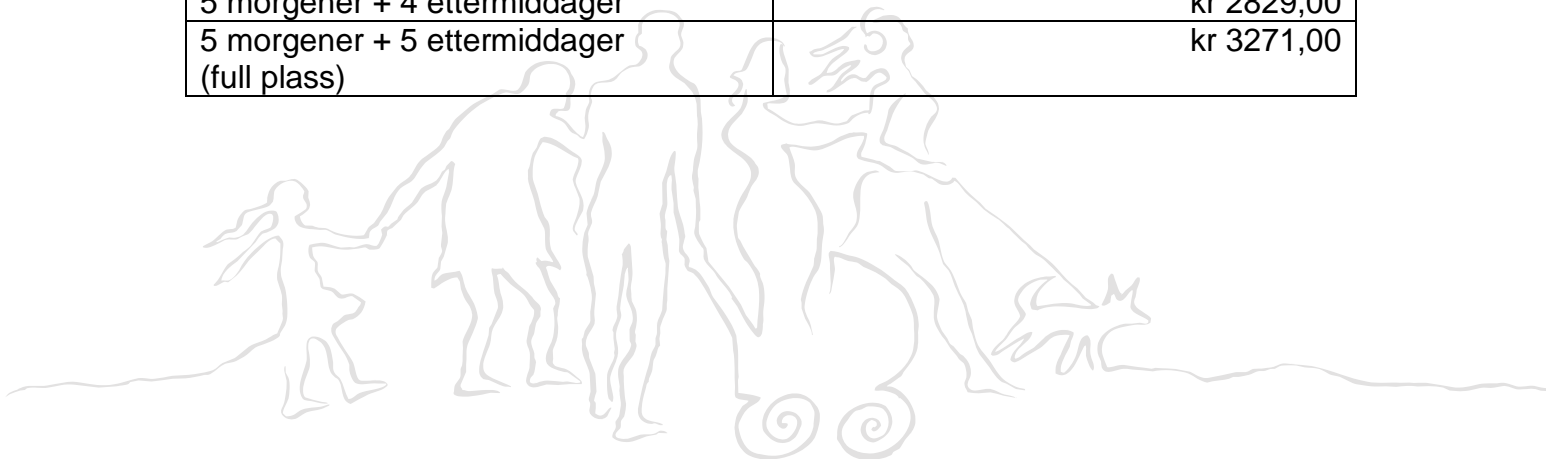
2.3 Barnehager	Pris	
	Fra 1.1.2019	Fra 1.8.2019
Opphold per måned, 5 dager i uka	kr 2 990,00	kr 3 040,00
Opphold per måned, 4 dager i uka	kr 2 690,00	kr 2 735,00
Opphold per måned, 3 dager i uka	kr 2 390,00	kr 2 430,00
Opphold per måned, 2 dager i uka	kr 1 795,00	kr 1 825,00
30 % søskenmoderasjon – 2. barn		
50 % søskenmoderasjon – 3. barn og øvrige		
Dagplass per dag	kr 236,00	kr 236,00
Kost per måned, 5 dager i uka	kr 386,00	kr 386,00
Kost per måned, 4 dager i uka	kr 308,00	kr 308,00
Kost per måned, 3 dager i uka	kr 231,00	kr 231,00
Kost per måned, 2 dager i uka	kr 154,00	kr 154,00

SFO – priser fra 01.01.2019

2.1 Skolefritidsordning	Pris per måned
Antall dager per uke i skoleåret:	uten mva
1 morgen	kr 190,00
2 morgener	kr 377,00
3 morgener	kr 559,00
4 morgener	kr 727,00
5 morgener	kr 892,00
1 ettermiddag	kr 506,00
2 ettermiddager	kr 1003,00
3 ettermiddager	kr 1492,00
4 ettermiddager	kr 1938,00
5 ettermiddager	kr 2379,00
1 morgen + 1 ettermiddag	kr 696,00
1 morgen + 2 ettermiddager	kr 1194,00
1 morgen + 3 ettermiddager	kr 1682,00
1 morgen + 4 ettermiddager	kr 2127,00
1 morgen + 5 ettermiddager	kr 2568,00
2 morgener + 1 ettermiddag	kr 883,00
2 morgener + 2 ettermiddager	kr 1381,00
2 morgener + 3 ettermiddager	kr 1869,00
2 morgener + 4 ettermiddager	kr 2314,00
2 morgener + 5 ettermiddager	kr 2755,00
3 morgener + 1 ettermiddag	kr 1065,00
3 morgener + 2 ettermiddager	kr 1563,00
3 morgener + 3 ettermiddager	kr 2051,00
3 morgener + 4 ettermiddager	kr 2496,00
3 morgener + 5 ettermiddager	kr 2938,00
4 morgener + 1 ettermiddag	kr 1233,00
4 morgener + 2 ettermiddager	kr 1730,00
4 morgener + 3 ettermiddager	kr 2218,00
4 morgener + 4 ettermiddager	kr 2664,00
4 morgener + 5 ettermiddager	kr 3105,00
5 morgener + 1 ettermiddag	kr 1398,00
5 morgener + 2 ettermiddager	kr 1896,00
5 morgener + 3 ettermiddager	kr 2384,00
5 morgener + 4 ettermiddager	kr 2829,00
5 morgener + 5 ettermiddager (full plass)	kr 3271,00

Betalingssatser fra 01.01.2019

Kost per måned	Kost
5 ettermiddager	kr 180,00
4 ettermiddager	kr 144,00
3 ettermiddager	kr 108,00
2 ettermiddager	kr 72,00
1 ettermiddag	kr 36,00
Kjøp av dagplass	Dagkjøp
Morgen	kr 116,00
Ettermiddag	kr 155,00
Hel dag	kr 265,00
Ferie SFO per dag	kr 339,00
Ferie SFO kost per dag	kr 72,00

Helse og omsorg - priser fra 1.1.2019

Helse og omsorgstjenester	Mva.	Pris med mva.	Pris uten mva.
Helsesøster med flere			
Utenlandsvaksine			
Per konsultasjon (i tillegg til betaling for vaksinen)	Nei		kr 310,00
Utleie av melkepumper			Gratis
Kjøp av engangssett til melkepumpe	25%	kr 310,00	kr 247,00
Helse			
Kjøp av krykker, per par	25%	kr 340,00	kr 272,00
Ispigger, per par	25%	kr 200,00	kr 160,00
Pleie og omsorg			
Hjemmehjelpstjenester per måned			
Under 2G (fastsatt av staten)	Nei		kr 210,00
2G-3G (Timepris)	Nei		kr 339,00
2G-3G (Maks pris på 4 timer)	Nei		kr 1 356,00
3G-4G (Timepris)	Nei		kr 339,00
3G-4G (Maks pris på 6 timer)	Nei		kr 2 033,00
4G-5G (Timepris)	Nei		kr 339,00
4G-5G (Maks pris på 8 timer)	Nei		kr 2 711,00
5G og over (Timepris)	Nei		kr 339,00
5G og over (Maks pris på 11 timer)	Nei		kr 3 728,00
Korttidsopphold ved institusjon			
Korttidsopphold per døgn (fastsatt av staten)	Nei		kr 165,00
Dag- og nattopphold (fastsatt av staten)	Nei		kr 85,00

Helse og omsorgstjenester		Pris	Pris
	Mva.	med mva.	uten mva.
Langtidsopphold ved alders- og sykehjem			
Egenbetalingen til den enkelte institusjonsbeboer regnes ut etter gjeldende regelverk for betaling for langtidsopphold i institusjon.			
Regelverket er gitt blant annet i Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester, kapittel 1.			
Dagsenteropphold			
Dagsenteropphold	Nei		kr 159,00
Matombringelse			
Per porsjon – med vedtak etter helsetjenesteloven	Nei		kr 113,00
Trygghetsalarm			
Leie per måned	Nei		kr 300,00
Leie per måned, sensorer – pris per komponent	Nei		kr 50,00
Vaskeritjeneste			
Abonnement per måned, vask av tøy med vedtak etter helsetjenesteloven	Nei		kr 350,00

Kultur - priser fra 1.1.2019

5.0 Kulturkontoret		Pris 2019	Pris 2019
5100 Kulturskolen		m/mva	u/mva
Søskenmoderasjon fra 2. barn er 50 % av elevavgift for individuell eller gruppeundervisning. Gjelder kun et undervisningstilbud per barn.			
Gruppeundervisning, per semester	Nei		1 168,00
Individuell undervisning, per semester	Nei		1 575,00
Subsidiert pris - korps/teater	Nei		8 399,00
Kostpris - korps/teater	Nei		Avtales/utregnes i hvert enkelt tilfelle
Kulturverksteder, per kurs	Nei		fra 563,00 - 918,00
Utleie Granvang - Storsalen			
Lag og foreninger registrert i Gran kommune/kommunale leietakere			
Ukedager (mandag - fredag) - dagtid	Ja/Nei*	504,00	403,00
Ukedager (mandag - fredag) - kveldstid	Ja/Nei*	841,00	673,00
Helg- og helligdager - dagtid	Ja/Nei*	673,00	538,00
Helg- og helligdager - kveldstid	Ja/Nei*	1 010,00	808,00
Faste aktiviteter ukedager - halvår	Ja/Nei*	12 500,00	10 000,00
Lag og foreninger utenfor Gran kommune			
Ukedager (mandag - fredag) - dagtid	Ja/Nei*	1 625,00	1 300,00
Ukedager (mandag - fredag) - kveldstid	Ja/Nei*	2 213,00	1 770,00
Helg- og helligdager - dagtid	Ja/Nei*	2 213,00	1 770,00
Helg- og helligdager - kveldstid	Ja/Nei*	2 770,00	2 216,00
Arrangører utenom det frivillige organisasjonsliv			
Ukedager (mandag - fredag) - dagtid	Ja/Nei*	2 213,00	1 770,00
Ukedager (mandag - fredag) - kveldstid	Ja/Nei*	4 058,00	3 246,00
Helg- og helligdager - dagtid	Ja/Nei*	2 770,00	2 216,00
Helg- og helligdager - kveldstid	Ja/Nei*	4 981,00	3 985,00
Utleie av Granvang - Veslesalen			
Kveld	Ja/Nei*	fra 410,00-817,00	fra 328,00-654,00
* Mva vil bli beregnet der leietaker er mva-pliktig			

5200 Bibliotek			
Det er gratis å låne og standard er 4 ukers utlånstid, dersom ikke annet er nevnt.			
Purregebyr ved for sen innlevering:			
1. purring	Nei		30,00
2. purring	Nei		70,00
Purregebyrene er felles for barn og voksne. Gebyrene summeres. Erstatningskrav sendes etter 2. purring.			
Erstatningsgebyr ved tap av bøker/medier:			
Bortkommet eller ødelagt materiale må erstattes av låner som har registrert materiale på sitt lånekort.			
Bøker voksen	Nei		400,00
Bøker barn	Nei		200,00
Lydbøker voksen	Nei		400,00
Lydbøker barn	Nei		200,00
DVD	Nei		200,00
Musikk CD	Nei		150,00
Språkkurs (1 cd m/hefte)	Nei		400,00
Språkkurs (4 cd m/hefte)	Nei		1 500,00
Tegneserier	Nei		100,00
PC-spill	Nei		200,00
Tv-spill	Nei		400,00
Tidsskrifter	Nei		100,00
Bøker/medier inntil 2 år			Innkjøpspris - hvis denne er høyere enn erstatningspris
Antikvariske bøker			Vurderes i hvert enkelt tilfelle
I tillegg til erstatningssummen tilkommer et behandlingsgebyr ved utsendelse av erstatningskravet.			
Behandlingsgebyr	Nei		100,00
(Kommer i tillegg til erstatningsgebyr).			
Nytt lånekort			Gratis
Gebyr for tapt lånekort	Nei		30,00
5300 Kultur og fritidstilbud			
Utleie av Huset/klubblokaler			
Lag og foreninger/kommunale leietakere	Ja/Nei*	504,00	403,00
Enkeltarrangement kommersielle leietakere	Ja/Nei*	3 530,00	2 824,00
Faste aktiviteter ukedager - halvår	Ja/Nei*	5 213,00	4 170,00
Faste aktiviteter ukedager - år	Ja/Nei*	10 420,00	8 336,00

Utleie Brandbu kino:			
Lag og foreninger registrert i Gran kommune/kommunale leietakere			
Ukedager (mandag - fredag) - dagtid	Ja/Nei*	504,00	403,00
Ukedager (mandag - fredag) - kveldstid	Ja/Nei*	841,00	673,00
Helg- og helligdager - dagtid	Ja/Nei*	678,00	542,00
Helg- og helligdager - kveldstid	Ja/Nei*	1 010,00	808,00
Lag og foreninger utenfor Gran kommune			
Ukedager (mandag - fredag) - dagtid	Ja/Nei*	1 480,00	1 184,00
Ukedager (mandag - fredag) - kveldstid	Ja/Nei*	2 016,00	1 613,00
Helg- og helligdager - dagtid	Ja/Nei*	2 016,00	1 613,00
Helg- og helligdager - kveldstid	Ja/Nei*	2 524,00	2 019,00
Arrangører utenom det frivillige organisasjonsliv			
Ukedager (mandag - fredag) - dagtid	Ja/Nei*	2 016,00	1 613,00
Ukedager (mandag - fredag) - kveldstid	Ja/Nei*	3 698,00	2 958,00
Helg- og helligdager - dagtid	Ja/Nei*	2 524,00	2 019,00
Helg- og helligdager - kveldstid	Ja/Nei*	4 539,00	3 631,00
Personalkostnader ved utleie	Ja/Nei*	625,00	500,00
Møterom Brandbu kino med AV-utstyr			
Enkeltarrangement:			
Lag/foreninger, barn/ungdom, kommunale leietakere Gran	Ja/Nei*	368,00	294,00
Private/kommersielle aktører	Ja/Nei*	735,00	588,00
Faste aktiviteter ukedager - halvår:			
Lag/foreninger, barn/ungdom, kommunale leietakere Gran	Ja/Nei*	4 673,00	3 738,00
Private/kommersielle aktører	Ja/Nei*	4 536,00	3 629,00
Utleie av utstyr kino			
Utstyr og leie av prosjektor og utstyr i kinosal	25 %	561,00	473,00
Billettpriser fastsettes etter markedspris i henhold til filmtilbudet.			
Filmer med egnethet for barn:			
Barn	10 %	Markedspris	Markedspris
Voksne	10 %	Markedspris	Markedspris
Filmer med egnethet for ungdom/voksne:			
Barn	10 %	Markedspris	Markedspris
Voksne	10 %	Markedspris	Markedspris
Filmer med sensur 15 år/18 år:			

Voksne	10 %	Markedspris	Markedspris
Andre billett kategorier:			
Skole	10 %	Markedspris	Markedspris
Moderasjon - pensjonist/ledsagerbevis	10 %	Markedspris	Markedspris
Lukkede forestillinger for lag/foreninger - per forestilling	10 %		Pris etter avtale
* Mva vil blir beregnet der leietaker er mva-pliktig			
5300 Kultur- og fritidstilbud		m/mva	u/mva
Hadeland kultursal			
Barn og unge i Gran kommune:			
Leie dag 1	Ja/Nei*	2 939,00	2 351,00
Leie påfølgende dager	Ja/Nei*	2 205,00	1 764,00
Fastpris obl teknisk personell/admin pr. time	Ja/Nei*	645,00	516,00
Billettavgift pr solgte billett	Ja/Nei*	40,00	32,00
Voksne lag/foreninger Gran kommune:			-
Leie dag 1	Ja/Nei*	5 879,00	4 703,00
Leie påfølgende dager	Ja/Nei*	4 409,00	3 527,00
Fastpris obl teknisk personell/admin pr. time	Ja/Nei*	645,00	516,00
Billettavgift pr solgte billett	Ja/Nei*	40,00	32,00
Andre aktører:			
Leie dag 1	Ja/Nei*	10 960,00	8 768,00
Leie påfølgende dager	Ja/Nei*	7 829,00	6 263,00
Fastpris obl teknisk personell/admin pr. time	Ja/Nei*	625,00	500,00
Billettavgift pr solgte billett	Ja/Nei*	40,00	32,00
Markedsføringsbidrag: 10% av billettinntekter eks. billettavgift for inntekter over 200 solgte billetter.			
Markedsføringsbidrag skal ikke beregnes for lokale lag og foreninger i Gran.			
Kommersielle leietakere:			
Utleieprisene fastsettes etter markedspris for hvert arrangement.			
Leie dag 1	Ja/Nei*	Markedspris	Markedspris
Leie påfølgende dager	Ja/Nei*	Markedspris	Markedspris
Fastpris obl teknisk personell/admin pr. time	Ja/Nei*	625,00	500,00
Billettavgift pr solgte billett	Ja/Nei*	40,00	32,00
Markedsføringsbidrag: 10 % av billettinntekter eks. billettavgift.			
* Mva vil blir beregnet der leietaker er mva-pliktig			
5500 Kulturminner og kulturmiljøer			
Kommunhuset på Granavollen			
Enkeltarrangement:			

Lag og foreninger/kommunale leietakere Gran	Ja/Nei*	346,00	277,00
Private/kommersielle aktører	Ja/Nei*	1 385,00	1 108,00
Faste aktiviteter ukedager - halvår			
Lag og foreninger/kommunale leietakere Gran	Ja/Nei*		Etter avtale
Private/kommersielle aktører	Ja/Nei*		Etter avtale
* Mva vil blir beregnet der leietaker er mva-pliktig			
5600 Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv			
Gran idrettshall - leie per time			
Kommersiell virksomh - Utstillinger/messer/salg	Ja/Nei*		Etter avtale
Utenbygds leietakere - skoler og institusjoner	Ja/Nei*	608,00	486,00
Stevner og liknende arrangement	Ja/Nei*	523,00	418,00
Treningsleie - kommunale leietakere, grupper og lag, kulturelle aktiviteter	Ja/Nei*	218,00	174,00
Håndballkamper:			
Alder/divisjon: 8-10 år	Nei		145,00
Alder/divisjon: 11-12 år	Nei		288,00
Alder/divisjon: 13-16 år	Nei		399,00
Alder/divisjon: 17 år	Nei		460,00
4. divisjon	Nei		516,00
Rosendalsbanen - utleie			
Trening - gratis			-
Kamper, per kamp	Ja/Nei*	260,00	208,00
Stevner, per stevnedag	Ja/Nei*	608,00	486,00
Større idrettsarrangement	Ja/Nei*	5 383,00	4 306,00
Gran og Brandbu svømmehaller - utleie			
Trening for lag og foreninger, per time	Nei		174,00
Bedriftsretta helsetiltak, per time	Nei		467,00
		Pris 2019	Pris 2019
		m/mva	u/mva
Folkebad			
Billettpris voksne	Nei		40,00
Billettpris barn	Nei		20,00
Billettpris barn under 3 år - gratis			-

Utleie Størenslunden			
Lokale lag og foreninger, kommunale leietakere/institusjoner			
Ukedager (mandag - fredag) - dagtid	Ja/Nei*	608,00	486,00
Ukedager (mandag - fredag) - kveldstid	Ja/Nei*	958,00	766,00
Helg- og helligdager - dagtid	Ja/Nei*	780,00	624,00
Helg- og helligdager - kveldstid	Ja/Nei*	1 301,00	1 041,00
Kommersielle arrangement			
Ukedager (mandag - fredag) - dagtid	Ja/Nei*	1 476,00	1 181,00
Ukedager (mandag - fredag) - kveldstid	Ja/Nei*	2 951,00	2 361,00
Helg- og helligdager - dagtid	Ja/Nei*	1 911,00	1 529,00
Helg- og helligdager - kveldstid	Ja/Nei*	3 816,00	3 053,00
HVGS - idrettshall - leie pr. time			
Hall A+B (ordinær idrettshall)			
Treningsleie - lag/foreninger Gran kommune	Ja/Nei*	250,00	200,00
Treningsleie - lag/foreninger andre kommuner	Ja/Nei*	608,00	486,00
Skoler og institusjoner (Gran kommune)	Ja/Nei*	608,00	486,00
Hall A (delt hall)			
Treningsleie - lag/foreninger Gran kommune	Ja/Nei*	148,00	118,00
Treningsleie - lag/foreninger andre kommuner	Ja/Nei*	314,00	251,00
Skoler og institusjoner (Gran kommune)	Ja/Nei*	314,00	251,00
Hall B (delt hall)			
Treningsleie - lag/foreninger Gran kommune	Ja/Nei*	148,00	118,00
Treningsleie - lag/foreninger andre kommuner	Ja/Nei*	314,00	251,00
Skoler og institusjoner (Gran kommune)	Ja/Nei*	314,00	251,00
Hall C (turnhall)			
Treningsleie - alle (ulike satser lag/foreninger Gran og andre kommuner)	Ja/Nei*		Etter avtale
Full hall (hall A, B og C) samt tribuner			
Treningsleie - lag/foreninger Gran kommune	Ja/Nei*	488,00	390,00
Treningsleie - lag/foreninger andre kommuner	Ja/Nei*	1 433,00	1 146,00

Skoler og institusjoner (Gran kommune)	Ja/Nei*	1 433,00	1 146,00
Stevner og liknende arrangement - lag/foreninger Gran kommune	Ja/Nei*		Etter avtale
Stevner og liknende arrangement - lag/foreninger andre kommuner	Ja/Nei*		Etter avtale
HVGS - styrketreningsrom			
Treningsleie - alle (ulike satser lag/foreninger Gran og andre kommuner)	Ja/Nei*		Etter avtale
HVGS - aerobicrom			
Treningsleie - alle (ulike satser lag/foreninger Gran og andre kommuner)	Ja/Nei*		Etter avtale
* Mva vil blir beregnet der leietaker er mva-pliktig			

Vann, avløp og renovasjon – priser fra 1.1.2019

Vann og avløp	Mva.	Pris med mva.	Pris uten mva.
Årsgebyr			
Abonnementsgebyr vann per eiendom/boenhet	25 %	2 027,50	1 622,00
Abonnementsgebyr avløp per eiendom/boenhet	25 %	1 936,25	1 549,00
Forbruksgebyr for vann per m3 målt eller stipulert forbruk	25 %	18,91	15,13
Forbruksgebyr for avløp per m3 målt eller stipulert forbruk	25 %	28,46	22,77
Tilknytningsgebyr			
For vann per boenhet	25 %	12 750,00	10 200,00
For avløp per boenhet	25 %	12 875,00	10 300,00
Saksbehandling av mindre avløpsanlegg			
Søknad om utslippstillatelse etter sentral avløpsforskrift			
Anlegg som ikke overstiger 50 PE (personekvivalent)			3 300,00
Anlegg over 50 PE	Nei		6 600,00
Anlegg over 50 PE	Nei		6 600,00
Anlegg over 50 PE	Nei		6 600,00
Anlegg over 50 PE	Nei		6 600,00
Anlegg over 50 PE	Nei		6 600,00
Anlegg over 50 PE	Nei		6 600,00
Anlegg over 50 PE	Nei		6 600,00
Godkjenning av foretak (i h.t. regulativ for Plan- og byggesaker)			
Søknad om ansvarsrett	Nei		3 300,00
Renovasjon			
Standard renovasjonsgebyr	25 %	3 416,25	2 733,00
3 dunker a 240 liter	25 %	5 466,25	4 373,00
3 dunker a 360 liter	25 %	10 248,75	8 199,00
Hytte/fritidsboliger	25 %	1 350,00	1 080,00
Gangtillegg (per år):			
10 - 30 m	25 %	405,00	324,00
30 - 50 m	25 %	742,50	594,00
50 - 100 m	25 %	1 080,00	864,00
Fradrag for hjemmekompostering	25 %	-250,00	-200,00

Vann, avløp og renovasjon – priser fra 1.1.2019

Septiktømming			
Fast tømming			
Årsgebyr for septiktanker - per m3	25 %	332,50	266,00
Årsgebyr for septiktanker med kloakkvann, min. 4 m3 septik	25 %	1 330,00	1 064,00
Årsgebyr for septiktanker med gråvann, min. 2 m3 septik	25 %	665,00	532,00
Tette oppsamlingstanker for klosett, min 1 m3	25 %	495,00	396,00
Ekstra tømminger			
Grunngebyr	25 %	920,00	736,00
Tømmegebyr - per m3	25 %	495,00	396,00
Tilleggsgeb for krav om oppmøte innen 24 t	25 %	1 835,00	1 468,00
Tilleggsgeb for manglende oppfyllelse av forskr.§ 7	25 %	920,00	736,00
Kontrollgebyr av mindre avløpsanlegg			
Fritidsbolig - per år	Nei		252,00
Anlegg som ikke overstiger 50 PE - per år	Nei		252,00
Anlegg for 51 - 100 PE - per år	Nei		504,00

Gebyrregulativ 4500 Brann og redning

		Pris 2019	Pris 2019	Pris 2018	Pris 2018
		m/mva	u/mva	m/mva	u/mva
Feie- og tilsynsgebyr for Gran kommune	25 %	482,5	386	482,5	386
Ekstra tilsyn av bolig samt feiing	25 %	843,75	675	843,75	675
Ekstra feiing av skorstein	25 %	482,5	386	482,5	386
Tjenester innenfor ordinær arbeidstid	25 %	750	600	750	600
Tjenester utenfor ordinær arbeidstid	25 %	1125	900	1125	900

Vedtak og kunngjøring - etter Pbl § 33-1 og eierseksjonsloven § 15 - Gebyr 2019				
Vedtatt av kommunestyret		K-sak		Kunngjort i media
Hjemmel	Plan- og bygningsloven § 33-1 og eierseksjonsloven § 15			
Forkortinger	Plan- og bygningsloven: Pbl Byggesaksforskriften: SAK10			
1.	Generelle bestemmelser			
1.1	Om gebyrer			
	<p>Alle som får utført tjenester etter dette regulativet, skal betale gebyr etter satser og retningslinjer som fremgår av regulativet. Alle priser er angitt i norske kroner. Gebyrkravet rettes mot tiltakshaver, revirent eller bestiller. Gebyrene skal beregnes etter det regulativ som gjelder den dato kommunen mottar en søknad eller rekvisisjon, som er tilfredsstillende utfylt og klar for behandling. Regulativets gebyrer reflekterer kommunens arbeid med de ulike sakstypene der gebyrene skal beregnes i samsvar med selvkostprinsippet.</p> <p>Gebyrene skal betales til Gran kommune etter faktura. Gebyret skal som hovedregel betales før en tjeneste utføres, dvs. forskuddsvis. Dersom kommunen har en forfalt fordring overfor søker/forslagsstiller/revirent, kan det kreves at gebyr for den nye saken er betalt før behandling av denne blir påbegynt. Gebyr for søknadspliktige tiltak forfaller innen tre uker, og skal uansett være betalt før tiltak kan igangsettes.</p> <p>Kommunen kan engasjere nødvendig sakkyndig bistand til vurdering av søknaden eller deler av denne på tiltakshavers regning. Tiltakshaver kan selv sørge for de nødvendige utredninger. Det samme gjelder for kontroll.</p> <p>Hvor det i regulativet er forutsatt faste gebyrer, forutsettes søknad basert på preaksepterte løsninger. Der fagmyndigheten må innhente intern/ekstern hjelp ved tilsyn eller for å kunne ta en avgjørelse, skal gebyr beregnes etter medgått tid og utgifter til fagkyndig bistand. I disse sakene skal gebyret ikke være mindre enn vedtatt gebyr for tiltakstypen.</p>			
1.2	Timepriser			
	Satser for bruk av intern fagkyndig pr. time			1 250,00
	Satser for bruk av ekstern fagkyndig bistand pr. time			1 550,00
1.3	Arealberegning			
	Der arealer er oppgitt, gjøres beregning etter Norsk Standard for areal- og volumberegning av bygninger (tidligere utgave NS 848, nå NS 3940). I de fleste tiltak regnes gebyret ut etter bruksareal (BRA). I få tilfeller benyttes bebygd areal (BYA).			
1.4	Urimelig gebyr			
	Dersom kommunen etter egen vurdering, eller etter skriftlig søknad, anser gebyret som åpenbart urimelig i forhold til det arbeid og de kostnader kommunen har hatt med saken, kan gebyret settes ned. Den enkelte søker må selv søke om nedsettelse av gebyret hvis kommunen ikke selv har satt det ned etter en konkret vurdering på eget initiativ. Søknad om nedsettelse av gebyr utsetter ikke betalingsfristen.			
1.5	Klage			
	Gebyrfastsettelse iht. gebyrregulativet er ikke et enkeltvedtak og kan ikke påklages. Dette gjelder ikke der det treffes skjønnsmessige avgjørelser og vurdering i forhold til urimelige gebyrer etter pkt. 1.4 Disse avgjørelsene anses som enkeltvedtak og kan påklages til Fylkesmannen. Klage på gebyrfastsettelse medfører ikke utsettelse av betalingsfrist.			

2.	SØKNADER (tiltak som krever søknad og tillatelse og som kan forestås av tiltakshaver, behandlet etter § 20-4)		
2.1	§ 20-4 b Driftsbygninger i landbruket		
	§ 20-4 b Driftsbygninger i landbruket Gjelder tiltak i samsvar med SAK10 § 3-2 (inntil 1000 m ² bruksareal). Eventuelle rivearbeider er inkludert i gebyret.		
2.1.1	Nybygg driftsbygninger for husdyrhold inntil 100 m ²		12 000,00
	pr/m ² utover 100 m ² – maksimum kr 21.500		24,00
2.1.2	Nybygg redskapshus/gårdsgarasje inntil 100 m ²		7 000,00
	pr/m ² utover 100 m ² – maksimum kr 20.000		24,00
2.1.3	Tilbygg driftsbygninger inntil 100m ²		4 700,00
	pr/m ² utover 100 m ² – maksimum kr 20.000		24,00
2.2	§ 20-4 c Midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg som nevnt i § 20-1, 1. ledd bokstav j og som ikke skal plasseres for lengre tid enn 2 år		
	Tiltak som ikke skal stå lengre enn 2 måneder unntas, jfr. § 20-5, 3. ledd.		4 600,00
2.3	§ 20-4 a Mindre tiltak på bebygd eiendom		
	Eventuelle rivearbeider er inkludert i gebyret.		
2.3.1	Tilbygg		
	Tiltak inntil 25 kvm		4 300,00
	Tiltak inntil 50 m ²		7 400,00
	Tiltak inntil 50 m ² uten omsluttende vegger		3 700,00
2.3.2	Små terrasser		
	inntil 50 m ² og som ikke berører mer enn to fasader og		2 000,00
2.3.3	Mindre tiltak - Takoverbygg, inngangspartier, støttemurer o. l.		
	inntil 10 m ²		2 000,00
	inntil 20 m ²		3 250,00
2.3.4	Frittstående garasje/uthus/carport		
	inntil 50 m ²		3 200,00
	mellom 50m ² - 70m ²		7 300,00
	pr/m ² utover 70 m ²		42,00
2.3.5	Tilbygg næringseiendom		
	inntil 50 m ²		10 900,00
2.3.6	Riving/flytting		
	Riving av større tiltak, over 100m ² (herunder; låve)		8 000,00
	Enkel riving/flytting av garasje/uthus/tilbygg o. l.		2 000,00
2.3.7	Bruksendring		
	Tilleggsdel til hoveddel eller omvendt, f. eks. kjellerbod til kjellerstue		5 000,00
2.3.8	Skilt, reklameinnretninger og lignende		
	Skilt og reklameinnretninger under SAK10 § 3-1 d		2 000,00
2.3.9	Endringssøknad		
	Endring eller tillegg av gitt tillatelse		2 000,00

3.	SØKNADER (tiltak som krever søknad og tillatelse, behandlet etter § 20-3)		
	<p>For søknader der søknaden er komplett ved førstegangs innsendelse og der det kan fattes positivt vedtak, jf. plan- og bygningsloven § 21-7, 2. ledd, reduseres gebyret med 20 %.</p> <p>Inkludert i gebyret er følgende: Konstruksjon, anlegg og vesentlige terrengendringer i eller i umiddelbar nærhet av bygningen, som er en integrert del av byggesøknaden. Dette gjelder ikke mindre avløpsanlegg, se eget gebyr.</p> <p>Ved avslag skal det betales 50 % av fullt gebyr. For tiltak som ikke kommer til utførelse skal det betales 75 % av fullt gebyr. Dersom samme tiltakshaver innen 6 mnd. etter avslag er gitt, reviderer sitt tiltak og får dette godkjent, kan avslagsgebyret avregnes i nytt gebyr.</p> <p>Ved overskridelse av tidsfristen i pbl § 21-7 første ledd, skal det trekkes fra 25 % av det totale byggesaksgebyret for hver påbegynt uke fristen overskrides.</p>		
3.0	For arbeid med etterspørsel etter tilleggsopplysninger for å få komplett søknad ilegger vi et gebyr for kommunens merarbeid for tiltak etter § 20-3:	kr	2 200,00
	Purring etter tilleggsopplysning per gang	kr	1 100,00
3.1	§ 20-1 a og § 20-3 Oppføring, tilbygging, påbygging, underbygging eller plassering av bygning, konstruksjon eller anlegg		
	Eventuelle mindre rivearbeider er inkludert i gebyret.		
3.1.1	Tilbygg/påbygg bolig/fritidseiendom		
	inntil 50 m ²		10 900,00
	mellom 50m ² og 70m ²		13 900,00
	pr/m ² utover 70m ²		42,00
3.1.2	Mindre, frittstående tiltak		
	Konstruksjon/anlegg som mindre brygge, basseng, ballbinge o.l.		6 900,00
3.1.3	Frittstående garasje/uthus		
	inntil 70 m ²		9 400,00
	pr/m ² utover 70 m ²		42,00
	Frittstående garasje/uthus som søkes sammen med bolig og garasje som del av bolig		4 900,00
3.1.4	Boliger og fritidsboliger		
	Der det er flere boenheter, skal det betales et tillegg på 50 % for hver enhet f.o.m. 2. enhet.		
	Enebolig, tomannsbolig, rekkehus, firemannsboliger, kjedehus, leilighet inntil 200 m ² BRA.		19 550,00
	pr/m ² utover 200 m ² BRA		42,00
	Fritidsbolig – høy standard, med innlagt vann - inntil 200 m ² BRA		19 550,00
	pr/m ² utover 200 m ² BRA		42,00
	Fritidsbolig – lav standard, uten innlagt vann - inntil 120 m ² BRA		15 850,00
	pr/m ² utover 120 m ² BRA		42,00
3.1.5	Nybygg næring/industri- og tilsvarende bygninger		
	inntil 500 m ²		54 500,00
	pr/m ² mellom 500 m ² og 1000 m ²		42,00
	pr/m ² utover 1000 m ²		21,00
	Tilbygg/påbygg		
	inntil 50 m ²		11 800,00
	pr/m ² mellom 50 m ² og 500 m ²		42,00
	pr/m ² utover 500 m ²		21,00

3.1.6	Nybygg enklere bygninger som kaldtlager, veksthus, driftsbygninger o.l.		
	inntil 500 m ²		27 800,00
	pr/m ² mellom 500 m ² og 1000 m ²		42,00
	pr/m ² utover 1000 m ²		21,00
	Tilbygg		
	inntil 50 m ²		10 100,00
	pr/m ² mellom 50 m ² og 500 m ²		42,00
	pr/m ² utover 500 m ²		21,00
3.1.7	Nybygg forsamlingslokaler, kontor- og forretningsbygninger, hotell- og restaurantbygninger, kultur- og forskningsbygninger		
	inntil 500 m ²		54 000,00
	pr/m ² mellom 500 m ² og 1000 m ²		42,00
	pr/m ² utover 1000 m ²		21,00
	Tilbygg		
	inntil 50 m ²		11 800,00
	pr/m ² mellom 50 m ² og 500 m ²		42,00
	pr/m ² utover 500 m ²		21,00
3.1.8	Nybygg sykehus, sykehjem, andre bygg for offentlig og/eller privat tjeneste		
	inntil 500 m ²		54 000,00
	pr/m ² mellom 500 m ² og 1000 m ²		42,00
	pr/m ² utover 1000 m ²		21,00
	Tilbygg		
	inntil 50 m ²		11 800,00
	pr/m ² mellom 50 m ² og 500 m ²		42,00
	pr/m ² utover 500 m ²		21,00
3.1.9	Konstruksjoner og anlegg		
	Tekniske installasjoner i grunnen som VA-ledninger, kabler og lignende, antenner utover § 20-2 og antennemaster e.l.		6 600,00
3.2	§ 20-1 b-c og § 20-3 Vesentlig endring eller vesentlig reparasjon av tiltak som nevnt under a samt fasadeendring		
	Eventuelle mindre rivearbeider er inkludert i gebyret.		
3.2.1	Mindre fasadeendring, og andre mindre tiltak.		2 000,00
3.2.2	Vesentlig fasadeendring, vesentlig endring eller vesentlig reparasjon av bygning		9 200,00
3.3	§ 20-1 d og § 20-3 Bruksendring eller vesentlig endring av tidligere drift av tiltak som nevnt under a, jfr. SAK10 § 2-1		
	Eventuelle mindre rivearbeider er inkludert i gebyret		
3.3.1	Bruksendring eller vesentlig utvidelse eller vesentlig endring av tidligere drift – pr. bruksenhet: (fra sak til sak vurderes kombinasjon med og tilleggsgebyr i.h.t. pkt.		11 800,00
3.4	§ 20-1 e og § 20-3 Riving av tiltak nevnt under a		
3.4.1	Riving av tiltak som ikke er inkludert under § 20-4		5 100,00
3.4.2	Riving av enklere bygg, sendt inn som søknad		1 900,00
3.5	§ 20-1 f og § 20-3 Oppføring, endring eller reparasjon av bygningstekniske installasjoner		
	Eventuelle mindre rivearbeider er inkludert i gebyret		
3.5.1	Fyringsanlegg m/bygning inntil 50m ² (pipe, ildsted, brannmur, tank, sentralvarmeanlegg), brannalarmanlegg, pumpestasjon, heis, ventilasjonsanlegg.		5 100,00
3.5.2	Små tiltak, som f. eks. rehabilitering av pipe, utskifting av fyrkjele o.l. (fra sak til sak vurderes kombinasjon med andre relevante gebyrer).		1 900,00
3.6	§ 20-1 h- i og § 20-3 Innhegning mot veg, plassering av skilt og reklameinnretninger		
	Eventuelle mindre rivearbeider er inkludert i gebyret		
3.6.1	Innhegning mot veg, skjermvegger, stillaser, enkeltskilt og skiltplan utover § 20-4		3 500,00

3.7	§ 20-1 j og § 20-3 Plassering av midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg for lengre tid enn 2 år		
	Tiltak gis gebyr som tilsvarende type permanent tiltak (se også regulativets pkt. 2.2 for plassering inntil 2 år)		
3.8	§ 20-1 k og § 20-3 Vesentlig terrenginngrep		
3.8.1	Bru, underjordiske anlegg, tribuner, brygge (se også pkt. 3.1.2), molo		9 600,00
3.8.2	Støttemur, brønn, dam og mindre veger		2 000,00
3.8.3	Basseng og gjødselkum		6 700,00
3.9	§ 20-1 l og §20-3 Anlegg av veg, parkeringsplass og landingsplass		
3.9.1	Større anlegg (som forutsetter godkjenning av teknisk plan)		9 000,00
3.9.2	Mindre anlegg (som ikke forutsetter godkjenning av teknisk plan)		5 100,00
3.10	§ 20-1 m og § 26-1 Opprettelse av ny grunneiendom, ny anleggseiendom eller nytt jordsameie, opprettelse av ny festegrunn for bortfeste som kan gjelde i mer enn 10 år, eller arealoverføring		
3.10.1	Fradeling av tomt med grenser i henhold til godkjent plan		6 000,00
3.10.2	Tillegg for parsell utover 1 inntil 10, fra 11-20 reduseres prisen med 50 %. Ut over 20 betales kr. 100 per parsell		1 000,00
3.10.3	Fradeling av tomt utenfor byggesone og i uregulert område		14 000,00
3.10.4	Tillegg for parsell utover 1		1 500,00
3.10.5	Fradeling av tilleggsareal / arealoverføring		4 700,00
3.10.6	Fradeling av eksisterende festetomt / punktfeste til egen tomt		4 100,00
	Innebærer søknaden dispensasjon etter plan- og bygningsloven kap. 19, skal det i tillegg betales gebyr etter pkt. 7.		
4.	TRINNVIS SØKNAD (rammesøknad - igangsettingssøknad)		
4.1	Rammetillatelse		
	Gebyr som nevnt under pkt. 3		
4.2	Igangsettingstillatelse		
	Hver igangsettingstillatelse etter gitt rammetillatelse Gebyr for ansvarsrett(er) kommer i tillegg		5 000,00
5.	ENDRINGSSØKNAD		
5.1	Endring eller tillegg i forhold til gitt tillatelse		
	Endring eller tillegg i forhold til gitt tillatelse		3 700,00
	For større endring(er), kan kommunen kreve at saken skal behandles som ny sak. Det kan i slike tilfelle vurderes om det skal fastsettes reduserte gebyrer. For søknad om endring av gitte ansvarsretter – skal det kun tas gebyr etter pkt. 8.		
6.	SEKSJONERING		
6.1	Oppretting av ny eierseksjon - nybygg		
6.1.1	2-3 seksjoner	pr sak	7 500,00
6.1.2	4-8 seksjoner	pr sak	9 300,00
6.1.3	Flere enn 8 seksjoner, prisen for 4-8 seksjoner + tillegg pr ny seksjon (maksimalt gebyr: 3x satsen for 4-8 seksjoner)		500,00

6.2	Oppretting av ny eierseksjon - eksisterende bygg		
6.2.1	1-3 seksjoner	pr sak	8 750,00
6.2.2	4-8 seksjoner	pr sak	10 625,00
6.2.3	Flere enn 8 seksjoner, prisen for 4-8 seksjoner + tillegg pr ny seksjon (maksimalt gebyr: 3x satsen for 4-8 seksjoner)	pr sak	500,00
6.3	Reseksjonering - endring av eierseksjoner i seksjonert sameie		
6.3.1	1-3 seksjoner eller fellesareal endres	pr sak	12 500,00
6.3.2	4-8 seksjoner eller fellesareal endres	pr sak	15 000,00
6.3.3	Flere enn 8 seksjoner, prisen for 4-8 seksjoner + tillegg pr ny seksjon (maksimalt gebyr: 3x satsen for 4-8 seksjoner)		500,00
6.4	Sletting/oppheving av seksjonert sameie		
6.4.1	Saksbehandlingsgebyr for sletting/oppheving	pr sak	5 000,00
7.	DISPENSASJON - PBL § 19-1		
	Tiltak som ikke er i overensstemmelse med bestemmelser i lov, forskrift eller plan krever søknad om dispensasjon. Gebyret kommer i tillegg til eventuelle saksbehandlingsgebyr.		
7.1	Dispensasjon som krever politisk behandling	Pr søknad	12 500,00
7.2	Dispensasjon som kan avgjøres administrativt	Pr søknad	2 500,00
7.3	Tilleggsgebyr for dispensasjoner som krever høring	Pr søknad	6 250,00
7.4	Tilleggsgebyr pr dispensasjonsforhold ut over den første	Pr søknad	2 000,00
8.	GODKJENNINGER AV FORETAK/SELVBYGGER		
8.1.3	Godkjenning av ansvarsrett og selvbygger, større tiltak		3 300,00
8.1.4	Godkjenning av selvbygger, små tiltak		850,00
9.	ULOVLIG BRUK OG MANGLENDE AVSLUTNING AV BYGGESAK		
9.1	Utgår		
9.2	For tiltak der kommunen må etterspørre dokumentasjon for avslutning av byggesaken med ferdigattest (der det foreligger midlertidig brukstillatelse) vil det påløpe følgende gebyr		
	For boligeiendommer		2 300,00
	Øvrige tiltak		7 400,00
10.	ULOVLIGHETER ETTER PLAN- OG BYGNINGSLOVEN		
10.1	For saksbehandling som påløper i samband med ulovlig arbeid og/eller arbeid som er utført i strid med tillatelse/bestemmelser eller er satt i gang uten tillatelse, gis tilleggsgebyr med følgende prosent av gebyrgrunnlaget for tillatelse. Denne sanksjonen benyttes ikke i tillegg til overtredelsesgebyr etter pbl kapittel 32.		50 %
11.	OVERTREDELSESGEBYR		
11.1	Foretak eller privatpersoner kan ilegges gebyr for overtredelser som er i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av pbl, jf. § 32-8. Beløpsgrenser for overtredelser er listet opp i SAK10 kapittel 16.		

Vedtak og kunngjøring - etter matrikkeloven - gebyr 2019

Vedtatt av
kommunestyret

K-sak

Kunngjort i
media

Hjemmel

matrikkeloven § 32, matrikkelforskriften § 16,

1. Generelle bestemmelser

1.1 Betalingsplikt

Den som får utført tjenester etter dette regulativet, skal betale gebyr etter satser og retningslinjer som fremgår av regulativet. Alle priser er angitt i norske kroner. Gebyrkravet rettes mot rekvirent hvis ikke annet er skriftlig avtalt. Regulativets gebyrer reflekterer kommunens arbeid med de ulike sakstypene der gebyrene skal beregnes i samsvar med selvkostprinsippet.

Saksgebyrer etter matrikeloven skal betales selv om saken ikke blir fullført, men etter en redusert gebyrsats.

Dersom rekvirent av forskjellige årsaker har betalt for mye i gebyr, skal kommunen så snart forholdet er klarlagt, tilbakebetale for mye betalt gebyr. Det kan ikke kreves rentetillegg for mye betalt gebyr.

1.2 Hvilket regulativ skal brukes

Gebyrene for arbeider etter matrikeloven skal beregnes etter det regulativet som gjelder den dato kommunen mottar en fullstendig rekvisisjon.

1.3 Betalingstidspunkt

Gebyret skal betales forskuddsvis. Dersom kommunen har en forfalt fordring overfor en søker/forslagsstiller/rekvirent, kan det kreves at gebyr for den nye saken er betalt før behandling av denne påbegynnes.

1.4 Urimelig gebyr

Dersom kommunen etter egen vurdering, eller etter skriftlig søknad, anser gebyret som åpenbart urimelig i forhold til det arbeid og de kostnader kommunen har hatt med saken, kan gebyret settes ned. Den enkelte søker må selv søke om nedsettelse av gebyret hvis kommunen ikke selv har satt det ned etter en konkret vurdering på eget initiativ. Søknad om nedsettelse av gebyr utsetter ikke betalingsfristen.

Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunngitt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

1.5	Fritak for gebyr
	<p>Når særlige grunner tilsier det, kan kommunen etter kommunalt fastsatte retningslinjer helt eller delvis gi fritak for betaling av kommunale gebyrer i en konkret sak. «Særlige grunner» kan være tiltaksorientert eller tiltakshaverorientert.</p> <p>Eksempel på en tiltaksorientert sak er:</p> <p>Melding/søknad som gjelder et fredet eller verneverdig kulturminne.</p> <p>Eksempel på tiltakshaverorientert forhold er:</p> <p>Tiltakshavers betalingssevne eller samfunnsfunksjon f.eks. en humanitær organisasjon.</p> <p>For den siste kategorien bør de samme retningslinjer som kommunen benytter i forhold til søknad om ettergiving av skatter og avgifter følges.</p>
1.6	Klage
	<p>Gebyrfastsettelse iht. gebyrregulativet er ikke et enkeltvedtak og kan ikke påklages. Dette gjelder ikke der det treffes skjønsmessige avgjørelser.</p> <p>Klage på gebyrfastsettelse eller søknad om helt eller delvis fritak for å betale gebyr, medfører ikke utsettelse av betalingsfrist. Det er ikke adgang til å klage på kommunestyrets vedtak om gebyrregulativ.</p> <p>Ved klage skal forvaltningslovens regelverk følges. Klagefristen er 3 uker, jfr: matrikell. § 46.</p>
1.7	Avbrutt arbeid
	<p>Når en revirent forårsaker at kommunens arbeid må avbrytes eller avsluttes før det er fullført, skal det betales en andel av tilhørende gebyr tilsvarende det arbeidet kommunen har eller må utføre.</p>
1.8	Forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken
	<p>Gjør revirenten under sakens gang forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, opprettholdes likevel gebyret.</p>
1.9	Endring av regulativet eller gebyrsatsene
	<p>Endringer av gebyrregulativet vedtas av kommunestyret, normalt i forbindelse med kommunestyrets behandling av økonomiplan og budsjett for kommende år.</p>
1.10	Gebyr til statlige etater
	<p>Der kommunen skal kreve inn gebyrer til statlige etater som for eksempel tinglysningsgebyr og dokumentavgift for saker etter dette regulativet, skal utskrivning og innkreving av statlige og kommunale gebyrer skje samordnet. Kostnader som kommunen påføres i forbindelse med innhenting av relevante opplysninger i forbindelse med oppmålingsforretning, viderefaktureres til revirenten.</p>

1.11	Timepris	
	<p>Timekostnadene skal dekke både de direkte og de indirekte kostnadene. Satsene skal således dekke: brutto lønnskostnader, forbruksmateriell, reisekostnader + forholdsvis del av utstyrs- og inventarkostnader, kontorutgifter, renhold, lys, varme og husleie, opplærings-, utviklings-, fraværs- og administrasjonskostnader + andel av sentraladministrasjonens kostnader som vedkommer aktuell(e) arbeidstaker(e) og aktuelt arbeid.</p>	
2.	Gebyrer	
2.1	Oppretting av matrikkelenhet	
2.1.1	Oppretting av grunneiendom og festegrunn	
	areal fra 0 – 500 m ²	14 000,00
	areal fra 501 – 2000 m ²	22 000,00
	areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da inntil 20 000 m ²	1 900,00
	Areal 20 001m ² til 100 000m ²	52 000,00
2.1.2	Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn	
	areal fra 0 – 500 m ²	14 000,00
	areal fra 501 – 2000 m ²	22 000,00
	areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da inntil 20 000 m ²	1 900,00
	Areal 20 001m ² til 100 000m ²	52 000,00
2.1.3	Oppmåling av uteareal på eierseksjon	
	Gebyr for oppmåling av uteareal pr. eierseksjon	
	areal fra 0 – 50 m ²	9 200,00
	areal fra 51 – 250 m ²	11 800,00
	areal fra 251 – 2000 m ²	16 500,00
	areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da	1 900,00
2.1.4	Oppretting av anleggseiendom	
	Gebyr som for oppretting av grunneiendom jf. 2.1.1	
	volum fra 0 – 2000 m ³	14 000,00
	volum fra 2001 m ³ – økning pr. påbegynt 1000 m ³	1 900,00
2.1.5	Registrering av jordsameie	
	Registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid, jfr. punkt 2.9.	
2.1.6	Oppretting av punktfeste uten oppmåling (punkt er hentet direkte fra kart)	
	Oppretting av punktfeste	5 500,00
2.1.7	Oppmåling av flere tomter med samme rekvirent og dato	
	<p>Ved oppmåling av tilgrensende tomt med samme rekvirent og dato, gis følgende reduksjon pr. fradelt tomt: F.o.m. tomt 2 t.o.m. tomt 4: 30% reduksjon, F.o.m. tomt 5 t.o.m. tomt 10: 40% reduksjon, F.o.m. tomt 11 t.o.m. tomt 20: 50 % reduksjon. F.o.m. tomt 21: 60% reduksjon</p>	

2.2	Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning (MUF)	
	Viser til 2.1.1, 2.1.2, 2.1.4, 2.1.5 og 2.1.7 Faktureres ved vedtak om innvilgelse av MUF.	
2.2.1	Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering	
	Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter 2.1 og 2.2	
2.3	Grensejustering	
2.3.1	Grunneiendom, festegrunn og jordsameie	
	Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal (maksimalgrensen er satt til 500 m ²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen. For grensejustering til veg- eller jernbaneformål kan andre arealklasser gjelde.	
	Areal fra 0 – 250 m ²	5 500,00
	Areal fra 251 – 500 m ²	8 400,00
2.3.2	Anleggseiendom	
	For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m ³	
	Volum fra 0 – 250 m ³	4 700,00
	Volum fra 251 – 1000 m ³	5 300,00
2.4	Arealoverføring	
2.4.1	Grunneiendom, festegrunn og jordsameie	
	Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift. Dette gjelder ikke arealoverføring til veg- og jernbaneformål.	
	Areal fra 0 – 500 m ²	14 000,00
	Areal fra 501 – 2000 m ²	22 000,00
	Areal fra 2001m ² – økning pr påbegynt da inntil 20 000m ²	1 900,00
	Areal 20 001m ² til 100 000m ²	52 000,00
2.4.2	Anleggseiendom	
	For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.	
	Volum fra 0 – 500 m ³	14 000,00
	Volum fra 501 – 2000 m ³	22 000,00
	Volumoverføring pr. nytt påbegynt 1000 m ³ medfører en økning av gebyret på	1 900,00

2.5	Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning (NGO, EUREF koordinater eller eksisterende grensemerker med lokalt nett)	
	For inntil 2 punkter	2 400,00
	For overskytende grensepunkter, pr. punkt	700,00
2.6	Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter (der det kan være tvil om hvor grensen går)	
	For inntil 2 punkter	6 900,00
	For overskytende grensepunkter, pr. punkt	1 100,00
2.7	Privat grenseavtale	
	For inntil 2 punkter eller 100 m grenselengde	5 500,00
	For hvert nytt punkt eller påbegynt 100 m grenselengde	1 100,00
	Billigste alternativ for rekvirent velges. Alternativt kan gebyr fastsettes etter medgått tid, jfr. 2.9.	
2.8	Utstedelse av matrikkelbrev	
	Matrikkelbrev inntil 10 sider	190,00
	Matrikkelbrev over 10 sider	380,00
	Endring i maksimalsatsene reguleres av Kartverket.	
2.9	Timepris	
	Oppstarts gebyr	1 300,00
	Timepris - pr. påbegynt time.	1 300,00

Vedtak og kunngjøring - reguleringsplaner - Gebyr 2019

Vedtatt av
kommunestyret

K-sak

Kunngjort i media

Om gebyrer

Alle som får utført tjenester etter dette regulativet, skal betale gebyr. Jf Plan- og bygningslovens § 33-1. Alle priser er angitt i norske kroner. Gebyrkravet rettes mot forslagstiller, tiltakshaver, rekvirent eller bestiller. Gebyrene skal beregnes etter det regulativ som gjelder den dato kommunen mottar et planforslag eller søknad, som er tilfredsstillende utarbeidet og klar for behandling.

Gebyrene skal betales til Gran kommune. For alle arbeider kan kommunen kreve at gebyret er betalt før planen legges ut til offentlig ettersyn eller høring. Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn for selvkostberegning, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan rådmannen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et gebyr basert på medgått tid, utlegg, tillegg for overheadkostnader og andel av tilsyn m.v.

Dersom kommunen som ledd i saksbehandlingen fram til saken blir en offentlig plansak må bruke tid på avklaringer av rammer som er uavklart i forhold til lov, forskrift, statlige eller regionale føringer, overordnet plan eller vedtak, skal det betales et tilleggsgebyr. Tilsvarende gjelder hvis kommunen må bruke tid på bearbeiding av planpresentasjonen. Der fagmyndigheten må innhente intern/ekstern hjelp, skal gebyr beregnes etter medgått tid og utgifter til fagkyndig bistand.

Tilleggsgebyret fastsettes etter påløpt tid på grunnlag av fastsatte timepriser. Tidsforbruk/tilleggsgebyr skal oppgis til forslagstiller som skal gis anledning til å foreta avklaringer, bearbeiding av planforslag selv, før kommunen starter arbeid belagt med tilleggsgebyr.

1. Gebyrsatser

1.1 Timepriser

Satser for bruk av intern fagkyndig pr. time

1 250

Satser for bruk av ekstern fagkyndig bistand pr. time

1 550

Oppstartsmøter, planinitiativ og underveisavklaringer

1.2 Gjennomføring av oppstartsmøte for detaljregulering og mindre endring av reguleringsplan jf. PBL 12.8

16000

1.3 Underveismøter for avklaringer under utarbeiding av detaljregulering per møte

3500

1.4 Gjennomgang og skriftlig veiledning/ bearbeiding av planmateriale før innsending til offentlig ettersyn

Gjennomgang og skriftlig veiledning

4000

Ved behov for skriftlig bearbeiding minimum sats eller etter medgått tid, jf pkt. 1.1

5000

1.5 Politisk behandling av planinitiativ eller prinsipp saker om regulerings spørsmål jf. PBL § 12.8 2. ledd og § 12.11

12500

Konsekvensutredning

1.6 Behandling av forslag til planprogram ihht forskrift om konsekvensutredning

25000

1.7	For behandling av private reguleringsplaner betales følgende gebyr	
	Dersom planforslag i tråd med overordnet plan	
	planforslag i tråd med overordnet plan - inntil 5 dekar	65 000
	mellom 5 og 10 dekar	75 000
	- tillegg per dekar over 10 dekar inntil maks 60 dekar	2 000
	Reguleringsplaner over 60 dekar	175 000
	Dersom planforslaget er i strid med overordnet plan eller det er krav om konsekvenutrening økes gebyret med 30 %	
1.8	Dersom kommunen som ledd i saksbehandlingen fram til saken blir en offentlig plansak må bruke tid på avklaringer av rammer som er uavklart i forhold til lov, forskrift, statlige eller regionale føringer, overordnet plan eller vedtak, skal det betales et tilleggsgebyr beregnet etter medgått tid. Minimum kr.	4 000
1.9	Dersom kommunen som ledd i saksbehandlingen fram til saken blir en offentlig plansak må bruke tid på bearbeiding av planpresentasjon, skal du betale et tilleggsgebyr beregnet etter medgått tid, minimum kr.	4 000
	Gebyret skal betales inn før reguleringsplanforslaget legges ut til offentlig ettersyn.	
2.	Redusert gebyr	
	Dersom kommunen stiller krav om at det reguleres et større areal enn det som utbygger i utgangspunktet hadde planlagt, og større enn det som kreves etter bestemmelsene i plan- og bygningsloven, kan kommunen redusere gebyret.	
3.	Krav til digitalt format	
	Alle reguleringsplanforslag i Gran kommune skal fremmes på digital form (sosi-standard, siste versjon) før planforslaget legges ut til offentlig ettersyn, jfr. kommunens retningslinjer for behandling av private reguleringsplanforslag.	
4.	Endring med delegert myndighet	
	Søknad	17 000
	Dersom søkeren forestår all varsling, innhenting av uttalelser m.m.	12 000
	Politisk behandling	25 000
	Ved flere endringer i samme sak, betales i tillegg for hvert forhold	2 000
	Gebyret skal betales inn før reguleringsplanforslaget legges ut på høring.	
5.	Merverdiavgift	
	Gebyrer beregnes uten tillegg av m.v.a.	